

ul. Junaków 2
81-812 Sopot
tel.: (058) 550 60 70
fax: (058) 550 66 70
pbs@pbssopot.com.pl
www.pbssopot.com.pl

**Wzorce konsumpcji alkoholu
w województwie mazowieckim**

**Raport z badań ankietowych
zrealizowanych w listopadzie w 2005 r.**

Warszawa–Sopot, styczeń 2006

SPIS TREŚCI

1. WSTĘP, METODOLOGIA
2. OCENA WAŻNOŚCI PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH
3. KONSUMPCJA ALKOHOLU
 - 3.1. Ogólna charakterystyka spożycia
 - 3.2. Okazje picia napojów alkoholowych
 - 3.3. Społeczno–demograficzne uwarunkowania spożycia alkoholu
4. OSZACOWANIE ROZMIARÓW NIELEGALNEGO RYNKU NAPOJÓW ALKOHOLOWYCH
5. PROBLEMY SPOŁECZNE ZWIĄZANE ZE SPOŻYWANIEM ALKOHOLU
 - 5.1. Kierowanie pojazdami pod wpływem alkoholu
 - 5.2. Picie alkoholu w pracy
 - 5.3. Ocena poziomu problemów zdrowotnych w odniesieniu do wielkości spożycia i wzorów konsumpcji
 - 5.4. Inicjacja alkoholowa
 - 5.5. Sprzedaż alkoholu nieletnim
 - 5.6. Problemy z alkoholem w rodzinie
 - 5.7. Przemoc w rodzinie lub ze strony nietrzeźwych
 - 5.8. Picie alkoholu przez kobiety w ciąży
6. POSTAWY WOBEC ALKOHOLU I PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH
 - 6.1. Stereotypy dotyczące alkoholu i alkoholików
 - 6.2. Postawy wobec wieku inicjacji alkoholowej
 - 6.3. Ocena dostępności alkoholu
 - 6.4. Postawy wobec problemów i zagrożeń związanych z piciem
 - 6.5. Postawy wobec reklam napojów alkoholowych
 - 6.6. Postawy i opinie wobec przemocy w rodzinie
 - 6.7. Poszukiwanie pomocy w instytucjach społecznych
 - 6.8. Znajomość i ocena skuteczności różnych instytucji społecznych

1. METODA.

Badanie zostało zrealizowane w listopadzie 2005 roku na reprezentatywnej 511-osobowej próbie dorosłych mieszkańców województwa mazowieckiego. Struktura demograficzna próby odpowiadała strukturze lokalnej społeczności.

Badanie zrealizowane zostało przy zastosowaniu metody random route walking, to znaczy dobierania adresów przez ankiera na podstawie zapewniającego losowość algorytmu odwiedzania kolejnych gospodarstw domowych, począwszy od wyznaczonego punktu startowego. Respondentem zostawała osoba, która jako pierwsza z domowników obchodzić miała urodziny.

Zastosowano metodę bezpośrednich standaryzowanych wywiadów kwestionariuszowych przeprowadzanych przez ankierów w domach respondentów. Długość wywiadu wynosiła średnio ok. 45 minut. W instrukcji dla ankierów zwrócono szczególną uwagę na kwestię anonimowości badań oraz na konieczność nieujawniania przed respondentem własnego stosunku do alkoholu – niezależnie od tego, czy jest on pozytywny, czy negatywny – ze względu na możliwość skrzywienia wyników.

2. OCENA WAŻNOŚCI PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH.

Istotną kwestią jest ustalenie postrzeganej przez respondentów ważności problemów związanych z alkoholem na tle innych zagadnień społecznych. Wśród ocenianych przez badanych problemów znalazły się kwestie o charakterze społeczno-ekonomicznym oraz te związane z przestępczością i patologiami społecznymi.

Najważniejszym problemem społecznym, zdaniem mieszkańców województwa mazowieckiego, zarówno na poziomie kraju, jak i na poziomie lokalnym jest bezrobocie (75% respondentów uznaje ten problem za bardzo ważny). Na kolejnych miejscach w hierarchii ważności znalazły się: przemoc i agresja na ulicach (59% wskazań), przemoc w rodzinie (54% wskazań), picie [alkoholu] przez młodzież (53%), narkomania (52%) oraz spadek stopy życiowej (51%).

W porównaniu z ogółem kraju, mieszkańcy województwa mazowieckiego stosunkowo mniejszą wagę przypisują większości problemów, wyjątek stanowi zjawisko przemocy w rodzinie – za bardzo ważny problem uznało ją 54% ankietowanych na Mazowszu wobec 49% w badaniu ogólnopolskim oraz narkomania – zarówno w badaniu mazowieckim, jak i ogólnopolskim 52% respondentów uważa to za bardzo ważny problem.

Spśród poddanych pod ocenę badanych dwóch problemów alkoholowych wyższe znaczenie (podobnie jak w badaniu ogólnopolskim) przypisano picie [alkoholu] przez młodzież (53% wobec 58% w skali całego kraju). Alkoholizm jako bardzo ważny problem społeczny wskazało 48% mieszkańców województwa mazowieckiego – znajduje się on niżej w hierarchii ważności niż w badaniu ogólnopolskim (52% wskazań).

Ważnym problemem na poziomie kraju wymienianym przez respondentów z Mazowsza jest również przestępczość gospodarcza. Zjawisko to, choć nie zostało uznane jako najważniejsze w ocenie na skali ważności, to – podobnie jak w badaniu ogólnopolskim – w bezpośrednim rankingu problemów społecznych zajęło drugie miejsce – zaraz za bezrobociem.

Tabela 1. Ocena ważności różnych problemów społecznych na poziomie kraju (odsetki badanych) dla badania mieszkańców województwa mazowieckiego i badania ogólnopolskiego.

		Bardzo ważne	Ważne	Średnio ważne	Mało ważne	Nieważne	Trudno powiedzieć	Razem
Przestępczość gospodarcza	woj. mazowieckie	42,1%	39,0%	12,9%	2,5%	0,9%	2,7%	100%
	Polska	51,8%	33,9%	9,9%	1,8%	0,6%	2,1%	100%
Przestępczość pospolita	woj. mazowieckie	40,6%	41,2%	12,3%	2,2%	0,6%	3,2%	100%
	Polska	45,5%	43,1%	7,6%	1,7%	0,2%	1,9%	100%
Narkomania	woj. mazowieckie	51,9%	34,4%	7,9%	2,5%	1,1%	2,1%	100%
	Polska	51,9%	34,0%	9,3%	3,3%	0,6%	1,0%	100%
Zanieczyszczenie środowiska	woj. mazowieckie	31,3%	47,9%	14,1%	4,6%	0,8%	1,3%	100%
	Polska	35,8%	42,0%	17,0%	3,5%	0,5%	1,1%	100%
Alkoholizm	woj. mazowieckie	48,0%	39,8%	9,5%	1,1%	0,3%	1,3%	100%
	Polska	52,1%	35,5%	9,0%	2,0%	0,6%	0,7%	100%
Kryzys moralny	woj. mazowieckie	27,1%	41,7%	19,6%	6,9%	1,9%	2,8%	100%
	Polska	32,2%	40,6%	16,9%	6,4%	1,1%	2,8%	100%
Zły stan zdrowia społeczeństwa	woj. mazowieckie	42,9%	39,9%	12,2%	3,3%	0,3%	1,4%	100%
	Polska	51,6%	36,0%	9,7%	1,8%	0,2%	0,6%	100%
Spadek stopy życiowej	woj. mazowieckie	50,8%	37,6%	8,6%	1,5%	0,5%	0,9%	100%
	Polska	63,4%	30,6%	5,1%	0,1%	0,1%	0,7%	100%
Sytuacja mieszkaniowa	woj. mazowieckie	36,1%	44,2%	15,0%	2,0%	0,5%	2,2%	100%
	Polska	41,6%	40,2%	14,7%	2,1%	0,3%	1,1%	100%
Przemoc w rodzinie	woj. mazowieckie	53,8%	34,5%	7,3%	2,3%	1,1%	1,0%	100%
	Polska	49,4%	36,0%	10,1%	2,7%	0,5%	1,3%	100%
Przemoc i agresja na ulicach	woj. mazowieckie	58,9%	31,2%	5,5%	2,2%	0,4%	1,8%	100%
	Polska	61,2%	30,9%	6,3%	0,7%	0,4%	0,5%	100%
Picie przez młodzież	woj. mazowieckie	53,1%	32,9%	8,9%	3,1%	1,0%	1,0%	100%
	Polska	58,0%	33,6%	6,1%	1,2%	0,4%	0,7%	100%
Bezrobocie	woj. mazowieckie	75,3%	21,9%	1,6%	0,9%	0,2%	0,0%	100%
	Polska	82,1%	16,0%	1,4%	0,2%	–	0,2%	100%
AIDS	woj. mazowieckie	30,6%	40,6%	17,5%	6,6%	1,0%	3,6%	100%
	Polska	40,2%	35,0%	15,9%	4,0%	1,0%	3,9%	100%

Tabela 2. Najważniejszy problem społeczny w Polsce – w ocenie badanych (odsetki respondentów).

	woj. mazowieckie	Polska
	Najważniejszy problem	Najważniejszy problem
Przestępczość gospodarcza	10,2%	15,1%
Przestępczość pospolita	6,6%	4,5%
Narkomania	4,8%	7,3%
Zanieczyszczenie środowiska	1,4%	0,7%
Alkoholizm	7,8%	7,1%
Kryzys moralny	3,0%	2,9%
Zły stan zdrowia społeczeństwa	4,3%	5,7%
Spadek stopy życiowej	5,4%	8,2%
Sytuacja mieszkaniowa	2,0%	1,4%
Przemoc w rodzinie	6,6%	3,6%
Przemoc i agresja na ulicach	5,7%	5,6%
Picie przez młodzież	1,2%	1,9%
Bezrobocie	39,1%	35,6%
AIDS	1,8%	0,6%
Razem	100%	100%

Hierarchia ważności problemów lokalnych w ocenie mieszkańców województwa mazowieckiego jest nieco odmienna niż ocena problemów ogólnokrajowych. Na jej czele również znajduje się bezrobocie (68% respondentów uznaje to za bardzo ważny problem lokalny), a w dalszej kolejności: przemoc i agresja na ulicach (49% wskazań), spadek stopy życiowej (46%) i picie [alkoholu] przez młodzież (44%).

W porównaniu do ogółu Polaków, respondenci z województwa mazowieckiego większą wagę – na poziomie lokalnym – przypisują problemom związanym z przemocą (przemoc w rodzinie, przemoc i agresja na ulicach), przestępczością gospodarczą oraz narkomanią i AIDS.

W ocenie negatywnych zjawisk związanych z konsumpcją alkoholu, osoby zamieszkałe w województwie mazowieckim wyższe znaczenie przypisują picciu [alkoholu] przez młodzież (44%) niż problemowi alkoholizmu ogólnie (39%).

W bezpośrednim rankingu lokalnych problemów społecznych mieszkańcy Mazowsza podkreślają znaczenie bezrobocia oraz zjawiska przemocy i agresji na ulicach. W badaniu ogólnopolskim do najważniejszych lokalnych problemów zostało zaliczone bezrobocie, a na drugim miejscu spadek stopy życiowej.

Tabela 3. Ocena ważności różnych problemów społecznych w skali lokalnej (odsetki badanych).

		Bardzo ważne	Ważne	Średnio ważne	M mało ważne	Nieważne	Trudno powiedzieć	Razem
Przestępczość gospodarcza	woj. mazowieckie	24,2%	37,1%	19,4%	11,4%	4,5%	3,4%	100%
	Polska	22,2%	29,9%	23,2%	13,9%	6,4%	4,5%	100%
Przestępczość pospolita	woj. mazowieckie	27,1%	43,9%	14,9%	7,9%	3,0%	3,1%	100%
	Polska	28,7%	37,2%	20,6%	8,3%	2,5%	2,6%	100%
Narkomania	woj. mazowieckie	29,6%	40,6%	14,7%	8,5%	3,9%	2,8%	100%
	Polska	26,8%	30,0%	21,7%	11,2%	5,8%	4,6%	100%
Zanieczyszczenia środowiska	woj. mazowieckie	21,7%	40,9%	23,3%	9,8%	2,3%	2,0%	100%
	Polska	24,9%	34,6%	22,6%	13,3%	3,2%	1,4%	100%
Alkoholizm	woj. mazowieckie	39,3%	40,2%	16,2%	2,3%	1,4%	0,6%	100%
	Polska	43,0%	38,2%	13,1%	3,5%	0,5%	1,6%	100%
Kryzys moralny	woj. mazowieckie	20,0%	38,9%	26,3%	8,8%	2,5%	3,5%	100%
	Polska	21,7%	38,2%	25,2%	8,4%	2,4%	4,1%	100%
Zły stan zdrowia społeczeństwa	woj. mazowieckie	36,0%	40,7%	16,6%	5,1%	0,7%	0,8%	100%
	Polska	38,3%	42,5%	14,4%	3,0%	0,4%	1,4%	100%
Spadek stopy życiowej	woj. mazowieckie	46,0%	38,2%	10,1%	3,8%	0,4%	1,4%	100%
	Polska	56,8%	33,1%	7,6%	1,7%	0,1%	0,6%	100%
Sytuacja mieszkaniowa	woj. mazowieckie	29,7%	42,7%	17,4%	6,9%	2,3%	0,9%	100%
	Polska	32,7%	37,5%	19,5%	6,6%	2,1%	1,5%	100%
Przemoc w rodzinie	woj. mazowieckie	39,0%	38,5%	12,7%	7,3%	1,2%	1,3%	100%
	Polska	30,9%	36,0%	18,7%	7,1%	1,7%	5,5%	100%
Przemoc i agresja na ulicach	woj. mazowieckie	49,2%	33,2%	10,6%	3,7%	2,6%	0,7%	100%
	Polska	40,2%	32,4%	14,8%	8,5%	2,7%	1,4%	100%
Picie przez młodzież	woj. mazowieckie	44,4%	38,6%	11,9%	2,3%	1,5%	1,2%	100%
	Polska	46,1%	36,4%	12,0%	3,4%	1,1%	1,1%	100%
Bezrobocie	woj. mazowieckie	67,8%	24,9%	3,9%	2,5%	0,7%	0,2%	100%
	Polska	74,8%	20,3%	3,6%	0,9%	0,1%	0,3%	100%
AIDS	woj. mazowieckie	22,6%	35,9%	18,2%	11,8%	6,7%	4,6%	100%
	Polska	20,0%	28,0%	22,1%	12,6%	8,0%	9,3%	100%

Tabela 4. Najważniejszy problem społeczny w skali lokalnej w ocenie badanych (odsetki respondentów).

	woj. mazowieckie	Polska
	Najważniejszy problem	Najważniejszy problem
Przestępczość gospodarcza	5,8%	4,0%
Przestępczość pospolita	7,1%	4,7%
Narkomania	5,3%	4,1%
Zanieczyszczenie środowiska	3,2%	2,0%
Alkoholizm	8,4%	9,5%
Kryzys moralny	3,0%	1,7%
Zły stan zdrowia społeczeństwa	4,4%	4,6%
Spadek stopy życiowej	7,2%	11,0%
Sytuacja mieszkaniowa	1,8%	2,3%
Przemoc w rodzinie	5,1%	1,6%
Przemoc i agresja na ulicach	8,8%	5,4%
Picie przez młodzież	3,8%	4,7%
Bezrobocie	34,8%	44,0%
AIDS	1,3%	0,4%
Razem	100%	100%

3. KONSUMPCJA ALKOHOLU.

W niniejszym rozdziale zostanie przedstawiona ogólna charakterystyka spożywania alkoholu przez dorosłych mieszkańców województwa mazowieckiego oraz analiza spożycia według wybranych cech społeczno–demograficznych badanych osób.

3.1. Ogólna charakterystyka spożycia.

Oszacowanie ilości wypijanego przez respondentów alkoholu, oparto na ich deklaracjach odnośnie konsumpcji pięciu rodzajów napojów alkoholowych: wódki, bimbru, wina domowego, wina gronowego (wraz z szampanem) oraz piwa. Każdy blok składał się z pytań dotyczących ostatniej (w ciągu ostatnich 12 miesięcy) okazji picia danego rodzaju alkoholu, ilości wypitego alkoholu (w mililitrach), miejsca, okazji i towarzystwa, z którym badany ostatnim razem spożywał określony rodzaj alkoholu. Tak zebrane dane pozwoliły na oszacowanie – dla każdego respondenta – ilości spożytego przez niego alkoholu. Analiza ilości skonsumowanego alkoholu opiera się na przeliczeniu wypitych napojów alkoholowych na stuprocentowy alkohol.

Z przeprowadzonych badań wynika, że przynajmniej raz w ciągu ostatniego roku alkohol piło 87% mieszkańców województwa mazowieckiego, podczas gdy dla ogółu Polaków odsetek ten wynosi 82%.

Zamieszczona poniżej Tabela 5 przedstawia szacunki przeciętnego spożycia alkoholu przez wszystkich ankietowanych respondentów oraz przez konsumentów (osoby, które przynajmniej raz w ciągu ostatniego roku wypity alkohol) trzech głównych typów alkoholu: napojów spirytusowych (wódka i bimber), wina (wino domowe i gronowe oraz szampan), a także piwa – w przeliczeniu na stuprocentowy alkohol.

Tabela 5. Średnie roczne spożycie w litrach 100% alkoholu i struktura konsumpcji napojów alkoholowych (w odsetkach).

	woj. mazowieckie	Polska
Napoje spirytusowe		
Średnia dla wszystkich badanych	2,25	2,02
Średnia dla konsumentów napojów alkoholowych	2,59	2,44
Udział w spożyciu (odsetki)	49,5%	46,90%
Wino		
Średnia dla wszystkich badanych	0,32	0,37
Średnia dla konsumentów napojów alkoholowych	0,36	0,44
Udział w spożyciu (odsetki)	7,0%	8,60%
Piwo		
Średnia dla wszystkich badanych	1,98	1,92
Średnia dla konsumentów napojów alkoholowych	2,28	2,30
Udział w spożyciu (odsetki)	43,6%	44,50%
Napoje alkoholowe ogółem		
Średnia dla wszystkich badanych	4,55	4,31
Średnia dla konsumentów napojów alkoholowych	5,23	5,18

Średnio każdy mieszkaniec województwa mazowieckiego wypił 4,55 litra stuprocentowego alkoholu, czyli nieco więcej niż statystyczny Polak (4,31 l.). Różnica wynika głównie stąd, że badani na Mazowszu piją więcej napojów spirytusowych niż ogół Polaków (2,25 l. w stosunku do 2,02 l.), więcej piwa (1,98 l. wobec 1,92 l.) i nieco mniejsze ilości wina (0,32 l. wobec 0,37 l.). Każda z osób zaliczanych do grupy konsumentów napojów alkoholowych wypiała 5,23 l. 100% alkoholu, a zatem trochę więcej niż przeciętny konsument w całej Polsce (5,18 l.).

Mazowiecka struktura spożycia alkoholu nie różni się od ogólnopolskiej. W obu przeważa wódka (na Mazowszu stanowi 50% z ogólnie wypitego 100% alkoholu, w Polsce – 47%), przed piwem (44% na Mazowszu, w Polsce – 45%). Wino stanowi najmniejszą część spożywanych napojów alkoholowych (7% w województwie mazowieckim, 9% w Polsce).

O ile wino ma najmniejszy udział w strukturze spożycia, to sytuacja jest nieco inna, jeśli spojrzymy na wzory picia, czyli odsetki konsumentów poszczególnych typów napojów alkoholowych. Przedstawia to Tabela 6.

Tabela 6. Wzory picia – odsetki osób pijących poszczególne rodzaje alkoholów oraz ich kombinacji wśród wszystkich respondentów oraz wśród konsumentów.

	Odsetki pijących poszczególne napoje alkoholowe wśród wszystkich		Odsetki pijących poszczególne napoje alkoholowe wśród konsumentów	
	woj. mazowieckie	Polska	woj. mazowieckie	Polska
Napoje alkoholowe				
Napoje spirytusowe	63,2%	61,7%	72,3%	73,4%
Wino	69,8%	67,1%	79,9%	79,7%
Piwo	66,8%	65,7%	76,4%	78,1%
Kombinacje napojów alkoholowych				
Abstynenci	12,6%	15,9%	X	X
Tylko napoje spirytusowe	1,6%	2,9%	1,9%	3,4%
Tylko wino	11,8%	8,7%	13,4%	10,3%
Tylko piwo	4,3%	4,8%	4,9%	5,7%
Napoje spirytusowe i wino	7,2%	6,8%	8,3%	8,0%
Napoje spirytusowe i piwo	11,6%	9,3%	13,3%	11,0%
Wino i piwo	8,2%	8,9%	9,3%	10,5%
Napoje spirytusowe i wino i piwo	42,7%	42,7%	48,8%	50,9%

Wśród wszystkich mieszkańców województwa mazowieckiego największą popularnością cieszy się wino (70%) oraz piwo (67%). Nieco mniej zwolenników znajduje wódka, choć również jest to ponad połowa (63%) dorosłych osób. Omawiana tabela pokazuje, że respondenci z Mazowsza w nieco większym niż ogół Polaków stopniu piją wszelkie napoje alkoholowe. Ponadto warto zauważyć, że zdecydowanie najczęściej (43% na Mazowszu i w Polsce) badani deklarowali picie wszystkich trzech typów alkoholu, natomiast najrzadziej spożywanie tylko wódki (2% wobec 3% w całej Polsce).

Aby wyjaśnić, dlaczego najrzadziej spożywana wódka, jednocześnie stanowi tak duży udział w strukturze spożycia alkoholu, zaś najczęściej spożywane wino – ma udział

najmniejszy, warto przeanalizować dwie kolejne tabele dotyczące częstotliwości spożywania napojów alkoholowych oraz wielkości jednorazowego spożycia.

Tabela 7. Częstotliwość picia (konsumenci danego napoju alkoholowego).

	Średnia liczba przypadków picia w roku		Odsetek pijących w czasie ostatnich 2 dni		Odsetek pijących w czasie ostatnich 7 dni	
	woj. mazowieckie	Polska	woj. mazowieckie	Polska	woj. mazowieckie	Polska
Wódka	34	40	14,4%	17,9%	41,1%	35,1%
Bimber	7	7	0,0%	0,0%	6,4%	11,4%
Wino	18	18	6,2%	7,1%	19,8%	18,5%
Wino domowe	19	22	6,7%	5,4%	22,3%	20,8%
Piwo	66	77	35,3%	38,9%	57,5%	74,1%

Tabela 8. Wielkość konsumpcji przy jednej okazji (odsetki wśród konsumentów poszczególnych typów alkoholu oraz średnie dla konsumentów danego napoju).

	woj. mazowieckie	Polska	woj. mazowieckie	Polska
	Wódka		Bimber	
Poniżej 100 ml.	24,3%	30,0%	31,7%	16,4%
100–200 ml.	38,6%	40,0%	25,7%	35,6%
201–300 ml.	19,3%	16,5%	29,2%	15,3%
Powyżej 300 ml.	17,8%	13,5%	13,4%	32,8%
Średnia w ml.	217	185	195	277
	Wino gronowe		Wino domowe	
Do 100 ml.	62,3%	60,4%	58,6%	47,3%
101–300 ml.	27,3%	29,8%	31,4%	38,8%
Powyżej 300 ml.	10,5%	9,8%	10,0%	13,9%
Średnia w ml.	182	176	191	217
	Piwo			
Poniżej 0,5 l.	31,1%	26,0%		
0,5 l.	33,7%	43,0%		
0,5–1 l.	22,3%	20,5%		
Powyżej 1 l.	12,9%	10,5%		
Średnia w l.	0,722	0,656		

Średnie podane w Tabeli 7 dotyczą konsumentów danego rodzaju napoju alkoholowego. Ich analiza pokazuje, że najczęściej spożywanym alkoholem jest piwo (przeciętnie 66 razy w roku, a zatem średnio ponad raz na tydzień), dwukrotnie rzadziej pita jest wódka (średnio 34 razy w roku, czyli raz na dwa tygodnie), a najrzadziej wino (średnio 18 razy w ciągu roku). Warto podkreślić bardzo rzadkie – w porównaniu z pozostałymi typami alkoholi – spożycie bimbru. Ponadto, mieszkańcy województwa mazowieckiego rzadziej niż przeciętny Polak piją najbardziej popularne alkohole: wódkę (34 razy w roku wobec 40 razy), piwo (66 razy wobec 77 razy) oraz wino domowe (19 razy wobec 22 razy).

Jeśli chodzi o wielkość jednorazowej konsumpcji różnych typów napojów alkoholowych (Tabela 8), to oczywiście na pierwszym miejscu w ilości jednorazowej

konsumpcji plasuje się piwo (przeciętny konsument piwa przy jednej okazji wypija około 722 ml. tego napoju, co stanowi prawie półtora półlitrowej butelki lub puszki), zaś na ostatnim miejscu wino gronowe (średnio 182 ml.). Analiza wyników badań przeprowadzonych na próbie ogólnopolskiej wykazuje pewne odmienne tendencje. Otóż na Mazowszu w wyraźnie mniejszych niż w całym kraju ilościach pije się: bimbler (195 ml. vs 277 ml.) oraz wino domowe (191 ml. vs 217 ml.). W większych ilościach niż przeciętny Polak piją mieszkańcy województwa mazowieckiego wódkę (217 ml. vs 185 ml.), piwo (722 ml. vs 656 ml.) oraz wino gronowe (182 ml. vs 176 ml.).

A zatem – wino jest przeciętnie wypijane rzadziej w roku i w mniejszych ilościach (w ml.) niż wódka. Jednocześnie zawiera mniejszą niż wódka część czystego spirytusu (w prezentowanych badaniach przyjęto 12% dla wina i 40% dla wódki). To wszystko powoduje, że pomimo dość dużej popularności wśród konsumentów, ilość wypijanego wina liczona w litrach 100% alkoholu jest zdecydowanie mniejsza niż ilość podobnie mierzonej wódki.

Nieco inaczej rzecz ma się z piwem. Odsetek konsumentów, który choć raz po nie sięgnęli, jest podobny jak w przypadku wina (patrz: Tabela 6 – wzory picia), ale pite jest średnio dwukrotnie częściej niż wódka i średnio w ponad trzykrotnie większej jednorazowej ilości. Ponadto jest napojem od wódki popularniejszym. To wszystko sprawia, że pomimo znacznie mniejszej zawartości alkoholu (w badaniach przyjęto 5,5%), udział piwa w globalnym spożyciu alkoholu jest niewiele niższy niż wódki (44% vs 50% – patrz: Tabela 5).

Na koniec ogólnej charakterystyki spożycia alkoholu w województwie mazowieckim warto przyrzeć się, przedstawionemu w Tabeli 9, podziałowi konsumentów napojów alkoholowych w kategoriach poszczególnych poziomów konsumpcji mierzonej w litrach stuprocentowego alkoholu.

Tabela 9. Konsumenci napojów alkoholowych wg poziomu rocznego spożycia w przeliczeniu na stuprocentowy alkohol (w % respondentów).

	Wśród wszystkich Odsetek pijących napoje alkoholowe w ilościach rocznie		Wśród konsumentów Odsetek pijących napoje alkoholowe w ilościach rocznie	
	woj. mazowieckie	Polska	woj. mazowieckie	Polska
Abstynenci*	13,9%	18,4%	X	X
Do 1,2 l.	40,3%	34,8%	46,8%	42,7%
Powyżej 1,2 do 6 l.	25,1%	28,2%	29,2%	34,5%
Powyżej 6 l. do 12 l.	10,0%	9,1%	11,6%	11,2%
Powyżej 12 l.	10,7%	9,5%	12,5%	11,6%
Razem	100%	100%	100%	100%

*Odsetek abstynentów obliczony po odrzuceniu braków danych, co do wielkości spożycia alkoholu.

Widać, że zarówno wśród mieszkańców Mazowsza, jak i całej Polski, im wyższy poziom spożycia alkoholu, tym jest on mniej powszechny: podczas gdy wypijanie do 1,2 l. czystego alkoholu w ciągu roku zadeklarowało 40% respondentów (w Polsce – 35%), to do największej ilości (ponad 12 l.) przyznał się średnio co dziesiąty ankietowany (11% w województwie mazowieckim, 10% w Polsce). Liczby osób, które w ciągu ostatniego roku wcale nie piły alkoholu lub piły umiarkowanie dużo (od 1,2 l. do 6 l. rocznie) są na Mazowszu niższe niż w całej Polsce (dla abstynentów jest to: 14% wobec 18%, dla pijących

od 1,2 l. do 6 l. – 25% wobec 18%). Natomiast odsetek osób pijących niewiele – do 1,2 l. czystego alkoholu rocznie w grupie mieszkańców województwa mazowieckiego jest wyraźnie wyższy niż w populacji ogólnopolskiej (40% wobec 35%).

Przedstawione powyżej oszacowanie wielkości spożytego alkoholu w ciągu ostatniego roku przed badaniem opierało się na metodzie „ostatniej okazji”. W Tabeli 10 przedstawione są wyniki oszacowania przeprowadzonego za pomocą metody „częstość x ilość” – na podstawie uśrednionej przez samego respondenta częstotliwości i jednorazowego spożycia napojów alkoholowych. Widać w niej, że metoda ta dla mieszkańców województwa mazowieckiego daje w przypadku piwa i wina znacznie niższe, a dla wódki – podobne wyniki.

Tabela 10. Średnie roczne spożycie napojów alkoholowych w przeliczeniu na litry 100% alkoholu obliczone dwoma metodami.

	Metoda ostatniej okazji				Metoda częstość x ilość			
	Średnie		Udział w spożyciu		Średnie		Udział w spożyciu	
	woj. mazowieckie	Polska	woj. mazowieckie	Polska	woj. mazowieckie	Polska	woj. mazowieckie	Polska
Wódka	2,25	2,02	49,4%	46,9%	2,24	0,9	51,4%	34,1%
Wino	0,32	0,37	7,0%	8,6%	0,29	0,21	6,6%	7,9%
Piwo	1,98	1,92	43,6%	44,5%	1,82	1,53	41,9%	58,0%
Ogółem	4,55	4,31	100%	100%	4,35	2,64	100%	100%

3.2. Okazje picia napojów alkoholowych.

Analiza danych dotyczących ostatniej okazji picia poszczególnych typów napojów alkoholowych pokazuje między nimi spore różnice.

Wódka, według deklaracji badanych mieszkańców województwa mazowieckiego, najczęściej była pita podobnie jak w badaniu ogólnopolskim: na imieninach i urodzinach (34%) oraz na zaplanowanych spotkaniach towarzyskich (19%), ale także częściej niż w przypadku ogółu Polaków – bez specjalnej okazji (14%).

Bimber wypijany był przez mieszkańców Mazowsza – podobnie jak w całym kraju – przede wszystkim bez specjalnej okazji (39%) oraz znacznie częściej niż w badaniu ogólnopolskim podczas niezaplanowanych spotkań towarzyskich (13%, wobec 9% w Polsce) i na weselach (11% wobec 0% w badaniu ogólnopolskim).

W przypadku **wina gronowego** badani zarówno w badaniu mazowieckim, jak i ogólnopolskim najczęściej wspominali o imieninach i urodzinach (26%, w Polsce – 19%) oraz zaplanowanych spotkaniach towarzyskich (po 12%).

Natomiast **wino domowe** to alkohol wypijany najczęściej bez specjalnej okazji (47%), a w dalszej kolejności – podczas zaplanowanych spotkań towarzyskich (15%) oraz imienin i urodzin (16%).

Piwo zarówno mieszkańcy województwa mazowieckiego, jak i ogólnie Polacy piją przede wszystkim bez specjalnej okazji (57%, w Polsce – 59%) oraz podczas spotkań towarzyskich: zaplanowanych (14% vs 12%) i niezaplanowanych (11% vs 8%).

Tabela 11. Typy okazji picia napojów alkoholowych (% wśród konsumentów poszczególnych napojów alkoholowych) (możliwość wyboru wielu odpowiedzi).

		Wódka	Bimber	Wino gronowe	Wino domowe	Piwo
Imieniny, urodziny	woj. mazowieckie	33,5%	3,5%	26,3%	12,0%	3,5%
	Polska	38,3%	3,1%	19,2%	13,7%	2,7%
Zaplanowane spotkanie towarzyskie	woj. mazowieckie	19,0%	8,3%	12,4%	15,2%	14,0%
	Polska	17,3%	28,0%	11,6%	11,5%	12,4%
Niezaplanowane spotkanie towarzyskie	woj. mazowieckie	8,7%	13,4%	5,2%	4,5%	10,5%
	Polska	6,7%	8,8%	2,5%	12,0%	7,7%
Obiad lub kolacja w gronie domowników	woj. mazowieckie	2,8%	0,0%	9,3%	4,3%	2,1%
	Polska	0,7%	0,0%	4,8%	10,4%	3,1%
Chrzcziny	woj. mazowieckie	0,5%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
	Polska	1,0%	0,0%	0,3%	0,0%	0,2%
Pierwsza komunia	woj. mazowieckie	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
	Polska	1,8%	0,0%	1,1%	1,4%	0,0%
Wesele	woj. mazowieckie	5,7%	10,5%	10,0%	0,0%	0,0%
	Polska	5,1%	0,0%	4,1%	0,0%	0,0%
Święta (Wielkanoc, Boże Narodzenie)	woj. mazowieckie	3,0%	0,0%	9,5%	9,0%	0,0%
	Polska	7,6%	14,0%	13,7%	6,6%	0,3%
Zabawa taneczna, dancing, dyskoteka	woj. mazowieckie	2,6%	2,2%	2,0%	0,0%	1,6%
	Polska	1,9%	0,0%	4,3%	0,0%	4,6%
Randka (spotkanie we dwoje)	woj. mazowieckie	0,0%	0,0%	0,6%	0,0%	0,3%
	Polska	0,0%	0,0%	0,9%	0,0%	0,4%
Wyplata	woj. mazowieckie	1,4%	3,1%	0,0%	0,0%	0,3%
	Polska	0,3%	0,0%	0,2%	0,0%	0,6%
"Oblewanie"	woj. mazowieckie	1,8%	6,0%	1,9%	0,6%	0,7%
	Polska	2,3%	1,9%	2,5%	0,0%	0,9%
Załatwienie jakiejś sprawy	woj. mazowieckie	2,1%	4,5%	0,0%	0,6%	2,1%
	Polska	0,8%	0,0%	0,7%	0,7%	0,4%
Wczasowo-turystyczne	woj. mazowieckie	0,3%	4,7%	0,8%	0,0%	2,6%
	Polska	2,3%	1,1%	0,1%	0,0%	1,5%
Bez specjalnej okazji	woj. mazowieckie	14,1%	38,7%	9,8%	46,5%	57,2%
	Polska	8,4%	39,3%	9,4%	33,9%	59,0%
Inne sytuacje	woj. mazowieckie	4,4%	5,0%	12,1%	7,3%	5,0%
	Polska	5,5%	3,9%	24,6%	9,7%	6,3%

Fakt, iż piwo oraz alkohole produkcji domowej (wino domowe i biber) są pite najczęściej bez specjalnych okazji może świadczyć o ich bardziej codziennym, powszednim charakterze, w przeciwieństwie do wódki i wina gronowego najczęściej spożywanych podczas specjalnych okazji.

Warto zwrócić uwagę, że takie wydarzenia, jak: wesele, chrzciny czy święta, podczas których, jak wiadomo, Polacy zazwyczaj piją dużo alkoholu, nie były często wybierane, ponieważ są stosunkowo rzadkie (w przeciwieństwie do np. imienin, urodzin, czy zaplanowanych spotkań). W związku z tym dla niewielu badanych stanowiły one ostatnią okazję, podczas której pili alkohol.

Mieszkańcy województwa mazowieckiego odpowiadali również na pytania dotyczące miejsca i towarzystwa, w którym i z którym ostatnio pili alkohol. Dane dotyczące tych deklaracji zawiera Tabela 12.

Tabela 12a. Okoliczności picia (% badanych wśród konsumentów poszczególnych napojów alkoholowych) (możliwość wyboru wielu odpowiedzi).

		Wódka	Biber*	Wino gronowe	Wino domowe	Piwo
MIEJSCE PICIA:						
W mieszkaniu	woj. mazowieckie	79,0%	51,5%	77,8%	93,4%	71,5%
	Polska	71,0%	92,2%	77,9%	89,3%	58,4%
W lokalu gastronomicznym	woj. mazowieckie	13,3%	7,7%	14,9%	0,0%	13,8%
	Polska	12,5%	0,0%	14,2%	1,4%	10,7%
W miejscu pracy	woj. mazowieckie	1,5%	3,4%	2,2%	0,6%	2,5%
	Polska	1,0%	0,0%	1,4%	1,5%	1,1%
Na wolnym powietrzu	woj. mazowieckie	5,9%	33,1%	4,9%	6,0%	14,3%
	Polska	15,7%	11,7%	6,1%	7,6%	29,6%
W innym miejscu	woj. mazowieckie	2,2%	4,4%	1,0%	0,0%	2,2%
	Polska	1,8%	0,0%	1,5%	0,9%	1,9%

Mieszkanie jest najczęstszym miejscem spożywania wszelkich typów napojów alkoholowych. Ponadto mieszkańcy Mazowsza spożywają wódkę, piwo i biber w lokalach gastronomicznych częściej niż ogół Polaków, natomiast większość alkoholi (za wyjątkiem bimbru) jest znacznie rzadziej spożywana na wolnym powietrzu (prawdopodobnie ze względu na porę roku badania mazowieckiego i ogólnopolskiego). Wino domowe spożywane jest prawie wyłącznie w domu (93% na Mazowszu, 89% w Polsce).

Tabela 12b. Okoliczności picia (% badanych wśród konsumentów poszczególnych napojów alkoholowych) (możliwość wyboru wielu odpowiedzi).

		Wódka	Bimber	Wino gronowe	Wino domowe	Piwo
TOWARZYSTWO:						
Sam	woj. mazowieckie	2,7%	0,0%	1,5%	8,1%	21,9%
	Polska	2,2%	2,6%	0,9%	8,6%	21,7%
Z rodziną	woj. mazowieckie	49,3%	43,3%	63,7%	62,0%	29,5%
	Polska	55,6%	27,3%	65,8%	59,8%	35,2%
Ze znajomymi	woj. mazowieckie	69,0%	74,7%	55,7%	39,3%	56,5%
	Polska	56,1%	74,7%	47,4%	36,4%	48,3%
Z nieznanymi	woj. mazowieckie	5,4%	14,5%	5,4%	2,0%	0,6%
	Polska	2,2%	3,8%	2,6%	0,0%	1,4%
Z kimś innym	woj. mazowieckie	0,2%	0,0%	1,2%	0,6%	1,1%
	Polska	1,0%	0,0%	1,2%	1,4%	0,5%

Tabela 12b pokazuje, że zarówno na Mazowszu, jak i w Polsce – jedynym napojem alkoholowym pitym przez dość dużą część konsumentów bez towarzystwa – jest piwo (22%). Picie pozostałych napojów alkoholowych to czynność prawie wyłącznie towarzyska. Alkohole mocniejsze (wódkę i bimber) pije się nieco częściej ze znajomymi, natomiast napoje słabsze (wino) pije się nieco częściej z rodziną. Praktycznie nie zdarza się, aby alkohol był pity z nieznanymi, choć na terenie województwa mazowieckiego takie sytuacje zdarzają się częściej niż w całej Polsce – największa różnica dotyczy picia bimbrow (15% wobec 4%).

3.3. Społeczno–demograficzne uwarunkowania spożycia alkoholu.

Czynniki mogące kształtować średnią wielkość spożycia alkoholu były poszukiwane wśród następujących cech społeczno–demograficznych respondentów: płeć, wiek, wielkość miejscowości zamieszkania, status zawodowy, stosunek do wiary i dochód gospodarstwa domowego respondenta. Wyniki tych analiz zawarte są w Tabeli 13.

Tabela 13. Średnie spożycie dla konsumentów napojów alkoholowych.

	kobieta		mężczyzna		ogółem	
	woj. mazowieckie	Polska	woj. mazowieckie	Polska	woj. mazowieckie	Polska
Ogółem	1,63	2,12	9,09	7,74	5,37	4,97
Wiek						
18–29 lat	2,53	3,22	9,94	8,05	6,82	5,69
30–39 lat	2,06	1,89	9,75	8,82	6,28	5,52
40–49 lat	1,81	2,85	13,91	9,08	7,67	6,08
50–64 lata	1,18	1,35	8,50	8,32	3,82	4,71
65 i więcej lat	0,23	0,66	1,71	2,19	1,16	1,43
Wielkość miejscowości						
Miasto pow. 200 tys.	1,78	2,53	7,52	8,98	4,37	5,61
Miasto 50–200 tys.	1,14	2,63	9,22	8,72	5,40	5,51

	kobieta		mężczyzna		ogółem	
	woj. mazowieckie	Polska	woj. mazowieckie	Polska	woj. mazowieckie	Polska
Ogółem	1,63	2,12	9,09	7,74	5,37	4,97
Miasto < 50 tys.	1,95	1,75	11,94	6,31	7,11	4,01
Wieś	1,36	1,80	8,74	7,50	5,34	4,95
Wykształcenie						
Podstawowe	0,88	1,85	11,04	8,39	6,07	4,94
Zawodowe	0,32	1,57	8,52	9,03	5,83	6,48
Średnie	2,21	2,58	8,61	6,53	4,98	4,39
Wyższe	1,58	1,99	9,30	5,91	5,23	3,53
Status zawodowy						
Praca zawodowa	1,76	1,95	9,84	7,92	6,16	5,47
Rencista, emeryt	1,07	0,99	2,40	5,37	1,60	2,97
Uczeń, student	3,58	4,74	10,11	5,39	7,28	4,99
Gospodyni domowa	0,60	1,71	–	–	0,60	1,71
Bezrobotny	1,38	3,48	15,38	12,62	9,31	8,35
Stosunek do religii						
Wierzący i praktykujący	0,99	1,54	7,85	6,49	3,73	3,75
Pozostali	3,70	3,82	10,30	9,46	8,17	7,35
Dochód gospodarstwa domowego						
Do 500 zł	0,15	2,09	5,94	14,92	3,19	8,94
501–1000 zł	0,98	2,67	6,88	8,14	4,00	5,04
1001–1500 zł	1,72	1,45	12,87	6,46	6,87	4,01
1501–2000 zł	1,29	2,01	4,85	9,00	2,51	5,29
2001–3000 zł	2,70	2,05	10,06	7,18	6,92	5,04
Ponad 3000 zł	2,71	4,41	6,97	5,02	4,83	4,73

Generalnie, mieszkańcy województwa mazowieckiego piją mniej alkoholu niż Polacy, ale niektóre zależności występują w obu badanych populacjach. Zarówno na Mazowszu, jak i w całej Polsce, mężczyźni piją kilkakrotnie więcej alkoholu niż kobiety (9,09 l. wobec 1,63 na Mazowszu oraz 7,74 l. wobec 2,12 w Polsce). Również wiek mieszkańców województwa mazowieckiego, podobnie jak ogółu Polaków, mocno wpływa na poziom wypitego alkoholu – podczas gdy osoby do 49. roku życia wypijają rocznie około 6–8 litrów czystego alkoholu (w Polsce – około 4–6 litrów), to respondenci po 64. roku, zarówno na Mazowszu, jak i w Polsce – około 1–1,5 litra.

W badaniu mazowieckim grupą pijącą znacznie więcej alkoholu niż pozostałe są mężczyźni z wykształceniem podstawowym (11,04 l.). W edycji ogólnopolskiej taką grupą są mężczyźni z wykształceniem zawodowym (9,03 l.). Także status zawodowy różnicuje spożycie alkoholu wśród mieszkańców województwa mazowieckiego. Zdecydowanie najwięcej piją bezrobotni (9,31 l.), a najmniej gospodynie domowe (0,6 l.) oraz emeryci i renciści (1,6 l.), co zapewne – w przypadku tej ostatniej grupy – związane jest z wiekiem. O ile w badaniu ogólnopolskim w grupie uczniów i studentów kobiety piją zbliżone ilości alkoholu, co mężczyźni, to na Mazowszu w tej grupie spełniona jest wcześniej wspomniana ogólna zależność, że kobiety spożywają zdecydowanie mniej alkoholu niż mężczyźni (3,58 l. wobec 10,11 l.).

Kolejną cechą wpływającą na wielkość spożycia alkoholu jest stosunek badanego do wiary: osoby wierzące i praktykujące (zarówno wśród kobiet, jak i wśród mężczyzn) przeciętnie piją połowę mniej niż pozostałe. Podobna zależność obserwowana jest również w Polsce.

Podsumowując, należy stwierdzić, że osoby najczęściej wypijające to mężczyźni: zamieszkujący w gospodarstwach o najniższych dochodach, bezrobotni, w wieku do 65 lat, gorzej wykształceni, pochodzący z miast średnich lub dużych oraz niewierzący lub wierzący, ale niepraktykujący. Natomiast najmniej wypijają osoby po 65. roku życia oraz kobiety: posiadające co najwyżej wykształcenie zawodowe, rencistki, emerytki, gospodynie domowe oraz kobiety wierzące i praktykujące.

Poza przeanalizowaniem ilości pitego alkoholu przez poszczególne grupy społeczno-demograficzne, ważne jest również, by zapoznać się ze strukturą spożycia alkoholu w każdej z wyłonionych grup. Informacje te zawarte są w kolejnej Tabeli 14.

Tabela 14. Struktura spożycia dla konsumentów – udział (w %) poszczególnych typów napojów alkoholowych w spożyciu, po przeliczeniu na stuprocentowy alkohol.

	Wódka		Wino		Piwo	
	woj. mazowieckie	Polska	woj. mazowieckie	Polska	woj. mazowieckie	Polska
Ogółem	49,5%	46,9%	7,0%	8,5%	43,6%	44,6%
Płeć						
Kobiety	42,3%	39,3%	20,7%	11,7%	37,0%	49,0%
Mężczyźni	50,6%	49,1%	4,5%	7,7%	44,9%	43,3%
Wiek						
18–29 lat	39,5%	36,6%	7,3%	5,4%	53,3%	58,0%
30–39 lat	55,1%	52,8%	7,9%	6,3%	37,0%	41,0%
40–49 lat	62,2%	55,0%	4,8%	10,1%	33,0%	34,9%
50–64 lata	45,3%	50,8%	7,5%	10,8%	47,2%	38,4%
65 i więcej lat	50,0%	33,1%	13,2%	20,2%	36,8%	46,7%
Wielkość miejscowości						
Miasto pow. 200 tys.	37,0%	43,8%	7,4%	11,5%	55,6%	44,7%
Miasto 50–200 tys.	35,3%	49,8%	11,1%	4,0%	53,6%	46,1%
Miasto < 50 tys.	51,4%	46,8%	6,8%	7,8%	41,7%	45,4%
Wieś	62,1%	47,5%	5,8%	9,1%	32,1%	43,5%
Wykształcenie						
Podstawowe	69,7%	47,8%	2,0%	9,8%	28,3%	42,4%
Zawodowe	41,7%	50,4%	5,4%	5,5%	52,9%	44,1%
Średnie	42,3%	45,4%	7,1%	9,0%	50,6%	45,6%
Wyższe	56,5%	38,0%	15,1%	13,4%	28,4%	48,6%
Status zawodowy						
Praca zawodowa	48,6%	48,0%	7,8%	6,3%	43,6%	45,7%
Rencista, emeryt	39,4%	39,0%	9,4%	16,8%	51,2%	44,3%
Uczeń, student	41,7%	33,8%	6,5%	6,6%	51,8%	59,6%
Gospodyni domowa	30,7%	42,4%	32,0%	14,0%	37,3%	43,6%
Bezrobotny	61,3%	55,5%	4,3%	8,7%	34,4%	35,8%
Stosunek do religii						
Wierzący i praktykujący	55,3%	45,4%	8,6%	7,9%	36,1%	46,7%
Pozostali	44,8%	48,3%	5,2%	8,8%	50,0%	42,9%
Dochód gospodarstwa domowego						
Do 500 zł	48,2%	60,4%	14,8%	12,3%	37,0%	27,3%
501–1000 zł	51,4%	54,4%	5,4%	11,8%	43,2%	33,8%
1001–1500 zł	49,7%	37,8%	5,3%	5,1%	45,0%	57,1%
1501–2000 zł	44,0%	48,6%	10,0%	5,8%	46,0%	45,7%
2001–3000 zł	49,8%	53,8%	5,1%	6,5%	45,2%	39,7%
Ponad 3000 zł	37,1%	31,1%	12,5%	7,5%	50,5%	61,5%

Tak jak napisano wcześniej, największy udział w strukturze konsumpcji napojów alkoholowych (przeliczonych na stuprocentowy alkohol) ma – wśród mieszkańców województwa mazowieckiego – wódka (50%) przed piwem (44%), natomiast wino ma najmniejszy udział w konsumpcji (7%).

Jednakże struktura spożycia alkoholu w wielu podgrupach społeczno-demograficznych mieszkańców Mazowsza obrazuje wzorec odmienny od tego opisanego powyżej, w którym wódka dominuje nad piwem. Dominację piwa w strukturze spożycia można zaobserwować wśród mieszkańców z terenu województwa mazowieckiego: mających od 18 do 29 lat lub będących między 50 a 64 rokiem życia, mieszkających w dużych i średnich miastach, z wykształceniem zawodowym lub średnim oraz emerytów i rencistów, uczniów i studentów oraz gospodyń domowych. Co ciekawe, również osoby niewierzące lub wierzące, lecz niepraktykujące piją więcej piwa niż wódki.

Warto również zwrócić uwagę, że – w przypadku kobiet zamieszkałych w województwie mazowieckim – ponad jedna piąta spożywanego czystego alkoholu wynika ze spożycia wina (21%, w Polsce – 12%). Udział wina w strukturze spożycia jest jeszcze większy w grupie gospodyń domowych – 32% (w Polsce – 14%).

Analizując ilość wypitego alkoholu przez mieszkańców województwa mazowieckiego, warto przyrzeć się dwóm skrajnym grupom: abstynentom oraz grupie alkoholowego ryzyka. Pierwsza z nich obejmuje te osoby, które w ciągu ubiegłego roku nie wypity nawet najmniejszej ilości alkoholu, a druga – osoby konsumujące nadmierną ilość alkoholu (dla mężczyzn nadmierna ilość to konsumpcja ponad 10 litrów stuprocentowego alkoholu rocznie, dla kobiet ponad 7,5 litra).

Poniżej zamieszczona Tabela 15 przedstawia zróżnicowanie abstynentów ze względu na ich cechy społeczno-demograficzne.

Tabela 15. Rozpowszechnienie abstynencji.

	Kobieta		Mężczyzna		Ogółem	
	woj. mazowieckie	Polska	woj. mazowieckie	Polska	woj. mazowieckie	Polska
Ogółem	18,4%	23,4%	6,1%	7,7%	12,6%	15,8%
Wiek						
18–29 lat	10,6%	9,8%	3,2%	3,1%	6,5%	6,0%
30–39 lat	7,6%	7,6%	4,6%	4,3%	6,1%	6,0%
40–49 lat	10,3%	14,7%	2,8%	6,7%	6,9%	9,8%
50–64 lata	12,9%	25,7%	5,2%	10,3%	9,9%	18,8%
65 i więcej lat	58,2%	54,5%	17,3%	17,4%	38,8%	40,7%
Wielkość miejscowości						
Miasto pow. 200 tys.	18,4%	19,2%	6,8%	8,3%	12,6%	14,2%
Miasto 50–200 tys.	15,6%	18,3%	3,1%	7,2%	11,6%	12,6%
Miasto < 50 tys.	10,8%	23,4%	3,0%	6,1%	7,2%	15,3%
Wieś	20,4%	29,0%	7,6%	8,5%	12,3%	18,6%
Wykształcenie						
Podstawowe	36,8%	37,8%	17,3%	11,2%	28,1%	26,7%
Zawodowe	20,8%	21,6%	1,7%	6,5%	9,0%	12,1%
Średnie	12,2%	18,1%	4,9%	6,0%	9,1%	13,0%
Wyższe	12,2%	10,7%	3,7%	9,0%	8,3%	9,8%
Status zawodowy						
Praca zawodowa	4,8%	12,2%	1,5%	4,0%	3,1%	7,7%
Rencista, emeryt	35,2%	41,7%	16,2%	16,7%	27,9%	32,1%

	Kobieta		Mężczyzna		Ogółem	
	woj. mazowieckie	Polska	woj. mazowieckie	Polska	woj. mazowieckie	Polska
Ogółem	18,4%	23,4%	6,1%	7,7%	12,6%	15,8%
Uczeń, student	14,9%	2,3%	4,8%	3,7%	9,7%	2,4%
Gospodyni domowa	19,8%	18,4%	–	–	19,8%	18,4%
Bezrobotny	11,7%	11,3%	3,9%	6,5%	7,5%	8,7%
Stosunek do religii						
Wierzący i praktykujący	19,5%	26,2%	7,4%	9,8%	14,9%	19,5%
Pozostali	11,9%	11,9%	4,8%	4,6%	7,3%	7,7%
Dochód gospodarstwa domowego						
Do 500 zł	47,3%	31,0%	3,5%	9,4%	30,3%	20,0%
501–1000 zł	27,0%	33,3%	7,8%	11,9%	18,6%	26,0%
1001–1500 zł	17,3%	24,8%	6,5%	5,7%	12,7%	15,4%
1501–2000 zł	19,3%	12,5%	7,0%	7,2%	14,8%	10,0%
2001–3000 zł	13,9%	18,6%	5,9%	11,1%	9,7%	14,4%
Ponad 3000 zł	0,0%	12,5%	7,7%	5,3%	4,1%	8,6%

W województwie mazowieckim odsetek abstynentów jest nieco niższy niż w całym kraju – 13% wobec 16%. Różnica ta dotyczy zarówno mężczyzn (na Mazowszu 6% z nich nie pije alkoholu, w Polsce – 8%), jak i kobiet (18%, w Polsce – 23%).

Natomiast, podobnie jak w badaniu ogólnopolskim, można zaobserwować wyraźny związek abstynencji z wiekiem – im starsi respondenci, tym częściej pojawiają się wśród nich osoby niepijące, tzn. podczas gdy w województwie mazowieckim wśród badanych do 49. roku życia jest około 6,5% abstynentów (w Polsce: 6%–10%), to wśród najstarszych już 39% (w Polsce – 41%).

Tak jak w badaniu ogólnopolskim, najwięcej abstynentów odnajdziemy wśród mężczyzn i kobiet z wykształceniem podstawowym (odpowiednio 17% i 37%). Wśród kobiet wraz ze wzrostem poziomu wykształcenia maleje odsetek osób niepijących, w grupie mężczyzn najmniej abstynentów jest wśród osób z wykształceniem zawodowym (2%).

Cechą różnicującą rozpowszechnienie abstynencji jest również status zawodowy. Na Mazowszu zdecydowanie najmniej abstynentów jest wśród respondentów pracujących zawodowo (ogółem 3%, wśród mężczyzn – 2%), bezrobotnych (8%) oraz uczniów i studentów (10%). Najwięcej abstynentów jest wśród rencistów i emerytów (28%).

Stosunek do wiary także różnicuje charakterystykę konsumpcji: prawie dwa razy więcej niepijących jest w grupie osób wierzących i praktykujących (15% wobec 7%). Podobnie jest w całej Polsce, choć tam ta różnica jest większa – 20% wobec 8%.

Drugą ważną grupą osób (po abstynentach) charakteryzującą konsumpcję alkoholu przez mieszkańców województwa mazowieckiego są ludzie spożywający nadmierne ilości alkoholu (tzw. grupa ryzyka). Szczegółowe dane prezentuje Tabela 16.

Tabela 16. Grupy ryzyka – konsumpcja roczna powyżej 10 litrów alkoholu w przypadku mężczyzn i 7,5 litra w przypadku kobiet (% wśród konsumentów napojów alkoholowych).

	Kobieta		Mężczyzna		Ogółem	
	woj. mazowieckie	Polska	woj. mazowieckie	Polska	woj. mazowieckie	Polska
Ogółem	5,0%	6,4%	30,8%	24,5%	17,9%	15,5%
Wiek						
18–29 lat	3,8%	10,2%	43,2%	23,3%	26,6%	16,9%
30–39 lat	6,8%	7,3%	35,8%	30,7%	22,7%	19,4%
40–49 lat	7,0%	6,8%	30,7%	29,7%	18,5%	18,7%
50–64 lata	5,1%	3,3%	31,4%	29,4%	14,6%	15,7%
65 i więcej lat	0,0%	2,3%	0,0%	0,0%	0,0%	1,1%
Wielkość miejscowości						
Miasto pow. 200 tys.	7,9%	8,8%	29,6%	26,2%	17,7%	17,1%
Miasto 50–200 tys.	3,3%	7,6%	37,2%	28,8%	21,1%	17,6%
Miasto < 50 tys.	4,5%	4,4%	37,3%	18,9%	21,5%	11,6%
Wieś	2,0%	4,4%	26,5%	25,2%	15,2%	15,8%
Wykształcenie						
Podstawowe	0,0%	5,7%	28,6%	21,8%	14,6%	13,2%
Zawodowe	0,0%	4,5%	30,1%	31,5%	20,2%	22,2%
Średnie	8,4%	7,3%	30,1%	18,9%	17,8%	12,6%
Wyższe	2,9%	5,4%	36,6%	25,0%	18,8%	14,0%
Status zawodowy						
Praca zawodowa	4,1%	4,9%	39,7%	26,5%	23,5%	17,6%
Rencista, emeryt	5,8%	2,9%	1,3%	16,3%	4,0%	8,9%
Uczeń, student	8,3%	14,6%	41,6%	11,5%	27,1%	13,6%
Gospodyni domowa	0,0%	8,0%	–	–	0,0%	8,0%
Bezrobotny	5,0%	11,9%	32,3%	39,6%	20,4%	26,7%
Stosunek do religii						
Wierzący i praktykujący	1,4%	3,7%	21,9%	20,6%	9,6%	11,4%
Pozostali	16,6%	13,3%	39,6%	30,0%	32,2%	23,8%
Dochód gospodarstwa domowego						
Do 500 zł	0,0%	10,5%	27,7%	38,1%	14,5%	25,0%
501–1000 zł	0,0%	5,8%	29,9%	26,9%	15,3%	15,0%
1001–1500 zł	6,2%	3,9%	35,0%	18,8%	19,5%	12,0%
1501–2000 zł	2,6%	7,0%	14,9%	26,3%	6,8%	15,4%
2001–3000 zł	13,4%	4,3%	42,5%	28,8%	30,1%	18,4%
Ponad 3000 zł	7,5%	12,0%	20,0%	11,1%	13,7%	11,5%

Na Mazowszu obserwujemy większą konsumpcję alkoholu wśród mężczyzn niż ma to miejsce na poziomie ogólnopolskim, w grupie kobiet natomiast jest ona mniejsza niż w całym kraju. Odmiennie jest z odsetkami osób nadmiernie pijących – zarówno wśród mężczyzn, jak i kobiet zamieszkałych na Mazowszu – są one niższe niż dla badania ogólnopolskiego (31% wśród mężczyzn oraz 5% wśród kobiet wobec odpowiednio 25% i 6% w badaniu ogólnopolskim). Generalnie w grupie respondentów z województwa mazowieckiego odsetek osób z grupy ryzyka jest nieco wyższy niż w populacji ogólnopolskiej (18% wobec 16%).

Dotyczy to większości grup społeczno-demograficznych mieszkańców woj. mazowieckiego, z kilkoma ważnymi wyjątkami: mniej niż w Polsce osób nadmiernie pijących w tymże województwie znajdziemy wśród osób po 65 roku życia, rencistów i emerytów, gospodyń domowych, bezrobotnych, respondentów zarabiających do 500 zł

Pomimo tego, że ilość wypitego rocznie alkoholu oznaczającego nadmierne picie, jest wyższa dla mężczyzn niż dla kobiet, zarówno w województwie mazowieckim, jak i w całej Polsce, właśnie mężczyźni najczęściej kwalifikują się do grupy ryzyka. Odsetek mężczyzn

nadmiernie pijących nadmiernie jest prawie cztery razy wyższy niż odsetek nadmiernie pijących kobiet. Do grupy ryzyka stosunkowo najczęściej należą: osoby młodsze (w wieku do 39 lat), posiadające wykształcenie zawodowe, bezrobotni oraz uczniowie i studenci.

Poza wyznaczeniem odsetka ludzi nadmiernie pijących alkohol poprzez oszacowanie ilości wypitego przez nich w ciągu roku 100% alkoholu, można również do tego celu zastosować test przesiewowy CAGE. Składa się on z następujących czterech pytań zadawanych wszystkim respondentom:

1. *Czy kiedykolwiek miał Pan(i) poczucie, że powinien(na) ograniczyć swoje picie?*
2. *Czy zdarzało się, że ludzie krytykowali Pana(nią) za to, że Pan(i) pije?*
3. *Czy kiedykolwiek czuł się Pan(i) nie w porządku lub winny(a) w związku ze swoim piciem?*
4. *Czy kiedykolwiek napicie się alkoholu było pierwszą czynnością wykonywaną przez Pana(nią) rano po to, aby uspokoić nerwy lub złagodzić kaca?*

W poniższej Tabeli 17 zamieszczone są odsetki odpowiedzi pozytywnych na poszczególne pytania.

Tabela 17. Odpowiedzi pozytywne na poszczególne pytania testu przesiewowego CAGE.

	woj. mazowieckie	Polska
Czy kiedykolwiek miał Pan(i) poczucie, że powinien(na) ograniczyć swoje picie?	14,5%	11,3%
Czy zdarzało się, że ludzie krytykowali Pana(nią) za to, że Pan(i) pije?	15,1%	9,6%
Czy kiedykolwiek czuł się Pan(i) nie w porządku lub winny(a) w związku ze swoim piciem?	11,7%	9,7%
Czy kiedykolwiek napicie się alkoholu było pierwszą czynnością wykonywaną przez Pana(nią) rano po to, aby uspokoić nerwy lub złagodzić kaca?	6,8%	6,5%

Analogiczne cztery pytania zadawano także o sytuacje występujące w ciągu ostatnich 12 miesięcy. Wyniki przedstawia Tabela 18.

Tabela 18. Odpowiedzi pozytywne na poszczególne pytania testu przesiewowego CAGE w ciągu ostatnich 12 miesięcy (% wśród konsumentów alkoholu).

	woj. mazowieckie	Polska
Czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy miał(a) Pan(i) poczucie, że powinien(nna) Pan(i) ograniczyć swoje picie?	9,4%	6,3%
Czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy zdarzyło się, że ludzie krytykowali Pana(nią) za to, że Pan(i) pije?	11,1%	6,6%
Czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy czuł(a) się Pan(i) nie w porządku lub winny(a) w związku ze swoim piciem?	8,3%	5,2%
Czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy zdarzyło się, że napicie się alkoholu było pierwszą czynnością wykonywaną przez Pana(nią) rano po to, aby uspokoić nerwy lub złagodzić kaca?	4,1%	5,4%

Na Mazowszu odsetki osób odpowiadających pozytywnie na pierwsze trzy pytania są wyraźnie większe niż dla próby ogólnopolskiej, dla pytania czwartego różnica w odsetkach pozytywnych odpowiedzi jest minimalna.

Prawie co siódmy konsument napojów alkoholowych miał kiedyś poczucie, że powinien ograniczyć swoje picie, podobna ilość słyszała krytykę dotyczącą tego, że pije alkohol (po 15% respondentów, w Polsce – odpowiednio 11% i 10%). 12% mieszkańców województwa mazowieckiego (w Polsce – 10%) czuło się nie w porządku w związku ze swoim picciem, a dla 7% (zarówno na Mazowszu, jak i w Polsce) napicie się alkoholu było pierwszą czynnością wykonywaną rano po to, aby uspokoić nerwy lub złagodzić kaca.

Z porównania dwóch ostatnich tabel wynika, że ponad połowa opisywanych wyżej sytuacji miała miejsce również w ciągu ostatnich 12 miesięcy

Według definicji, udzielenie przynajmniej dwóch odpowiedzi pozytywnych w powyższym czterozdaniowym teście świadczy o problemie alkoholowym. Rozkład punktacji testu przedstawiony jest w Tabeli 19.

Tabela 19. Wyniki testu przesiewowego CAGE w ciągu ostatnich 12 miesięcy (% wśród konsumentów alkoholu).

	woj. mazowieckie	Polska
Brak odpowiedzi pozytywnej	81,6%	88,1%
Jedna odpowiedź pozytywna	8,7%	5,1%
Dwie odpowiedzi pozytywne	6,0%	3,5%
Trzy odpowiedzi pozytywne	2,5%	1,4%
Cztery odpowiedzi pozytywne	1,2%	1,8%
Wynik pozytywny (dwie lub więcej odpowiedzi pozytywnych)	9,7%	6,7%

Zgodnie z testem CAGE problem alkoholowy ma 6% mieszkańców województwa mazowieckiego i 4% wśród ogółu Polaków. Wynik na Mazowszu jest znacznie niższy niż omówione wcześniej wskaźniki: odsetek (wśród konsumentów) osób, które rocznie wypijają ponad 12 litrów stuprocentowego alkoholu (11%) oraz odsetek osób zaliczonych do grupy ryzyka – 18%.

Kolejna – Tabela 20 pokazuje, że podobnie jak w badaniu ogólnopolskim, osoby pozytywnie przechodzące test CAGE, to często ludzie pijący rzeczywiście nadmierne ilości alkoholu (29% spośród pijących ponad 12 litrów czystego alkoholu rocznie i 25% spośród należących do grupy ryzyka, analogiczne odsetki dla próby ogólnopolskiej to odpowiednio 28% i 23%)

Tabela 20. Wyniki testu przesiewowego CAGE w ciągu ostatnich 12 miesięcy, a poziom spożycia (% wśród konsumentów alkoholu) .

	woj. mazowieckie	Polska
Ogółem	9,7%	6,7%
Rozkład spożycia		
Do 1,2 l.	1,6%	1,3%
Powyżej 1,2 do 6 l.	9,1%	2,0%
Powyżej 6 do 12 l.	9,7%	11,0%
Powyżej 12 l.	28,9%	28,2%
Grupa ryzyka		
Nie	4,5%	2,7%
Tak	24,5%	22,8%

4. OSZACOWANIE ROZMIARÓW NIELEGALNEGO RYNKU NAPOJÓW ALKOHOLOWYCH.

Kolejnym ważnym zagadnieniem związanym ze spożywaniem alkoholu jest nielegalny rynek napojów alkoholowych. Co dziewiąty (11%) mieszkaniec województwa mazowieckiego przynajmniej raz do roku kupuje alkohol na nielegalnym rynku. Dla porównania – 8% Polaków kupuje w ten sposób alkohol.

Tabela 21. Zakupy napojów alkoholowych na nielegalnym rynku w czasie ostatnich 12 miesięcy przed badaniem (odsetki badanych dokonujących zakupów i średnie ilości kupowane jednorazowo).

		Co najmniej raz na tydzień w czasie ostatnich 12 miesięcy	Chociaż raz w czasie ostatnich 12 miesięcy	Średnia liczba kupowanych butelek przy jednej okazji
Piwo	woj. mazowieckie	2,6%	5,8%	2,99
	Polska	2,6%	6,0%	4,20
Wino	woj. mazowieckie	0,8%	4,8%	1,64
	Polska	0,5%	2,7%	1,13
Wódka	woj. mazowieckie	0,8%	8,8%	1,66
	Polska	0,6%	5,8%	1,54

Mieszkańcy Mazowsza – częściej niż ogół Polaków – kupowali alkohol z nielegalnych źródeł. W ciągu ostatniego roku najczęściej kupowali z nielegalnych źródeł wódkę (9%, w populacji ogólnopolskiej – 6%) a w dalszej kolejności piwo (6%, podobnie w populacji ogólnopolskiej) i wino (5%, w populacji ogólnopolskiej – 3%).

Średnie ilości butelek kupowanego nielegalnie przez mieszkańców województwa mazowieckiego alkoholu różnią się znacznie od tych samych liczb w populacji ogólnopolskiej. Mieszkańcy Mazowsza kupujący na nielegalnym rynku wódkę lub wino kupowali jednorazowo nieco więcej butelek danego napoju niż w badaniu ogólnopolskim (1,66 butelki wódki i 1,64 butelki wina wobec odpowiednio 1,54 oraz 1,13 dla populacji ogólnopolskiej). Natomiast w przypadku zakupów piwnych, dokonywali jednorazowo zakupu zdecydowanie mniejszej ilości butelek niż respondenci z całej Polski (2,99 wobec 4,2).

Najmniej butelek nielegalnego alkoholu kupowali jednorazowo mieszkańcy Mazowsza w przypadku wina (1,64), najwięcej zaś w przypadku piwa (2,99).

Tabela 21. Bycie świadkiem zakupu alkoholu na nielegalnym rynku w czasie ostatnich 12 miesięcy przed badaniem (odsetki wśród wszystkich).

Poziom spożytego alkoholu											
Ogółem		Abstynenci		Do 1,2 l.		Powyżej 1,2 do 6 l.		Powyżej 6 do 12 l.		Powyżej 12 l.	
woj. mazowieckie	Polska	woj. mazowieckie	Polska	woj. mazowieckie	Polska	woj. mazowieckie	Polska	woj. mazowieckie	Polska	woj. mazowieckie	Polska
Był(a) Pan(i) świadkiem nielegalnego kupowania, sprzedawania alkoholu											
Tak	13,0%	13,5%	21,6%	8,0%	8,7%	12,8%	16,2%	15,0%	24,3%	26,6%	20,6%
Nie	83,6%	85,0%	75,1%	91,0%	89,6%	82,5%	83,8%	83,8%	74,5%	69,9%	76,6%
Nie pamiętam	3,4%	1,5%	3,3%	1,1%	1,7%	4,7%	0,0%	1,2%	1,2%	3,5%	2,7%
Był(a) Pan(i) świadkiem nielegalnego kupowania, sprzedawania alkoholu – próba interwencji											
Tak	3,1%	6,6%	7,0%	5,3%	19,2%	0,0%	2,6%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Nie	96,1%	92,9%	93,0%	94,7%	78,3%	96,5%	97,4%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
Nie pamiętam	0,8%	0,5%	0,0%	0,0%	2,5%	3,5%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%

Wśród mieszkańców województwa mazowieckiego 13% (wśród ogółu Polaków – 14%) było świadkami nielegalnego zakupu alkoholu. Odsetek osób z tej grupy, które podjęły w związku z powyższą sytuacją interwencję, był niewielki – 3% i ponad dwukrotnie niższy niż w populacji ogólnopolskiej (7%). Na Mazowszu bycie świadkiem nielegalnej sprzedaży alkoholu występuje najczęściej u osób spożywających najwięcej alkoholu oraz w grupie abstynentów (odpowiednio 27% i 22%). Dla porównania – w Polsce – świadkami nielegalnej sprzedaży alkoholu było 8% abstynentów oraz 21% osób spożywających ponad 12 l. alkoholu rocznie.

W województwie mazowieckim w grupie osób interweniujących podczas nielegalnego handlu alkoholem znajdowali się jedynie abstynenci i osoby pijące do 1,2 l. czystego alkoholu rocznie (w Polsce – poza tymi dwoma grupami interweniowały także osoby pijące od 1,2 do 6 l. alkoholu rocznie).

Tabela 22. Liczba zakupionych nielegalnie butelek piwa i wódki z nielegalnego źródła w ciągu ostatnich 12 miesięcy (odsetki badanych dokonujących zakupów).

	Piwo		Wódka	
	woj. mazowieckie	Polska	woj. mazowieckie	Polska
1 butelka	11,6%	34,1%	53,3%	70,2%
2 butelki	48,2%	45,4%	37,7%	22,7%
3–5 butelek	30,5%	14,9%	6,8%	5,8%
6 i więcej butelek	9,7%	5,6%	2,2%	1,3%
Razem	100%	100%	100%	100%

Tabela 23. Liczba zakupionych nielegalnie butelek wina z nielegalnego źródła w ciągu ostatnich 12 miesięcy (odsetki badanych dokonujących zakupów).

	Wino	
	woj. mazowieckie	Polska
1 butelka	68,9%	87,2%
2 butelki	14,1%	12,8%
3 butelki	4,6%	0,0%
4 i więcej butelek	12,3%	0,0%
Razem	100%	100%

Mieszkańcy Mazowsza, którzy kupują nielegalnie alkohol kupują go zazwyczaj w większych ilościach niż ogół badanych w próbie ogólnopolskiej. Jednak, podobnie jak w całym kraju, najczęściej kupują jednorazowo jedną lub dwie butelkę nielegalnego alkoholu. W przypadku piwa prawie połowa mieszkańców województwa mazowieckiego kupujących nielegalnie nabyła dwie butelki tego napoju (48% wobec 46% w Polsce), a prawie co trzeci badany – 3 do 5 butelek (31% wobec 15%). W przypadku zakupu wódki najczęściej była to jedna butelka (53%, w Polsce – 70%), podobnie dla wina (69% wobec 87% w Polsce). Warto zauważyć, że wśród ogółu Polaków robiących zakupy alkoholowe na nielegalnym rynku, wino było nabywane w ilości 1 lub 2 butelek, na Mazowszu natomiast 17% respondentów kupujących nielegalny alkohol zakupiło ponad 2 jego butelki.

Tabela 24. Zakupy napojów alkoholowych na nielegalnym rynku w czasie ostatnich 12 miesięcy przed badaniem według zmiennych demograficznych (odsetki badanych dokonujących zakupów).

	woj. mazowieckie	Polska
Ogółem	10,5%	8,3%
Płeć		
Kobiety	6,2%	4,5%
Mężczyźni	15,4%	12,5%
Wiek		
18–29 lat	13,2%	7,3%
30–39 lat	16,7%	8,3%
40–49 lat	7,6%	15,4%
50–64 lata	6,3%	7,6%
65 i więcej lat	10,7%	5,0%
Wielkość miejscowości		
Miasto pow. 200 tys.	9,2%	7,6%
Miasto 50–200 tys.	24,6%	5,3%
Miasto < 50 tys.	8,8%	5,5%
Wieś	10,1%	11,8%
Wykształcenie		
Podstawowe	14,0%	7,6%
Zawodowe	14,9%	11,2%
Średnie	7,7%	7,3%
Wyższe	8,7%	5,8%
Status zawodowy		
Praca zawodowa	10,7%	10,0%
Rencista, emeryt	10,0%	5,9%
Uczeń, student	14,7%	6,0%
Gospodyni domowa	0,0%	0,0%
Bezrobotny	8,3%	14,8%
Stosunek do religii		
Wierzący i praktykujący	11,0%	7,4%
Pozostali	25,2%	10,7%
Dochód gospodarstwa domowego		
Do 500 zł	10,2%	23,3%
501–1000 zł	20,7%	8,4%
1001–1500 zł	5,4%	4,5%
1501–2000 zł	7,1%	13,9%
2001–3000 zł	13,0%	5,0%
Ponad 3000 zł	10,0%	0,0%
Poziom spożycia alkoholu		
Abstynenci	1,4%	0,6%
Do 1,2 l.	6,9%	4,9%
Pow. 1,2 do 6 l.	23,9%	10,8%
Pow. 6 do 12 l.	31,1%	10,0%
Pow. 12 l.	31,4%	17,4%

Jak widać z Tabeli 24 – zarówno wśród mieszkańców województwa mazowieckiego, jak i wśród ogółu Polaków – częściej nielegalny alkohol kupowali mężczyźni 15% (w populacji ogólnopolskiej – 13%) niż kobiety 6% (w populacji ogólnopolskiej – 5%).

Na Mazowszu najczęściej alkohol z nielegalnych źródeł kupują respondenci w wieku 30–39 lat (17%) oraz młodszy (13%), najrzadziej osoby między: 50. a 64. rokiem życia (6%) oraz między 40. a 49. rokiem życia (8%). Wśród ogółu Polaków nielegalny alkohol

najczęściej kupowały osoby w wieku 40–49 lat (15%), najrzadziej zaś – osoby po 64. roku życia (5%).

Osoby z wykształceniem średnim lub wyższym prawie dwukrotnie rzadziej niż pozostali kupują nielegalny alkohol (8%–9% wobec 14%–15%). W badaniu ogólnopolskim grupą kupującą alkohol z nielegalnych źródeł częściej niż pozostali badani były osoby z wykształceniem zawodowym (11% wobec 6%–8%).

Także osoby wierzące i praktykujące rzadziej kupują nielegalnie alkohol (11% w województwie mazowieckim, 7% w próbie ogólnopolskiej) niż pozostali respondenci (25% w mazowieckim i 11% w próbie ogólnopolskiej).

Na Mazowszu bycie uczniem lub studentem, a w badaniu ogólnopolskim – bycie bezrobotnym wiąże się z częstszym kupowaniem nielegalnego alkoholu (po 15%). Natomiast żadna z gospodyń domowych ani w badaniu ogólnopolskim, ani też mazowieckim nie deklarowała kupowania alkoholu na nielegalnym rynku.

Zarówno na Mazowszu, jak i w całej Polsce, najmniej alkoholu z nielegalnych źródeł kupują abstynenci (1%), najwięcej osoby spożywające ponad 12 l. alkoholu rocznie (31% oraz 17% w próbie ogólnopolskiej). Generalnie – im więcej alkoholu rocznie pije dana grupa – tym większy jest odsetek osób kupujących nielegalnie alkohol.

5. PROBLEMY SPOŁECZNE ZWIĄZANE ZE SPOŻYWIANIEM ALKOHOLU.

5.1. Kierowanie pojazdami pod wpływem alkoholu .

Oprócz bezpośredniego ryzyka dla zdrowia konsumenta alkoholu jego nadużywanie może powodować zagrożenia dla osób trzecich. Poniżej przedstawiamy statystyki dotyczące innych zagrożeń związanych ze spożywaniem alkoholu, tzn. prowadzeniem samochodów, traktorów i rowerów pod wpływem alkoholu oraz piciem alkoholu w trakcie wykonywania pracy. Podane poniżej statystyki należy traktować jako wartości minimalne występowania opisywanych zjawisk, ponieważ wielu respondentów prowadzących pojazdy mechaniczne pod wpływem alkoholu lub spożywających alkohol w pracy może nie być skłonnych do przyznawania się przed ankierem do takich – nieakceptowanych społecznie – zachowań.

Tabela 25. Kierowanie przez badanego samochodem lub innym pojazdem mechanicznym w czasie ostatnich 12 miesięcy pod wpływem alkoholu (odsetki wśród badanych prowadzących samochód lub innym pojazd mechaniczny przynajmniej raz w czasie ostatnich 12 miesięcy).

	woj. mazowieckie	Polska
Tak	6,8%	2,9%
Nie	92,5%	96,3%
Nie pamiętam, trudno powiedzieć	0,8%	0,8%
Razem	100%	100%

Mieszkańcy województwa mazowieckiego nieco częściej niż ogół Polaków kierują samochodem pod wpływem alkoholu. Co czternastemu (7%) mieszkańcowi województwa mazowieckiego, który przynajmniej raz w ciągu ostatnich 12 miesięcy prowadził samochód lub inny pojazd mechaniczny, zdarzyło się robić to pod wpływem alkoholu (w populacji ogólnopolskiej – 3%).

Tabela 26. Kierowanie samochodem pod wpływem alkoholu według płci i wieku wśród osób prowadzących samochód przynajmniej raz w ciągu ostatnich 12 miesięcy.

	Kobieta		Mężczyzna		Ogółem	
	woj. mazowieckie	Polska	woj. mazowieckie	Polska	woj. mazowieckie	Polska
Ogółem	2,3%	2,0%	8,8%	3,3%	6,8%	2,9%
Wiek						
18-29 lat	3,8%	4,2%	9,1%	1,4%	7,2%	2,1%
30-39 lat	2,8%	2,6%	22,3%	4,7%	13,9%	3,9%
40-49 lat	0,0%	0,0%	5,9%	1,8%	4,4%	1,3%
50-64 lata	0,0%	0,0%	0,0%	4,7%	0,0%	3,8%
65 i więcej lat	0,0%	0,0%	8,8%	5,0%	8,8%	3,7%

W Tabeli 26 są przedstawione proporcje występowania kierowców jeżdżących pod wpływem alkoholu w rozbiciu płci i wiek. Jak można zauważyć częstotliwość kierowania samochodami pod wpływem alkoholu wśród kobiet w województwie mazowieckim i w próbie ogólnopolskiej jest taka sama: 2% kobiet prowadzi samochód pod wpływem alkoholu. W województwie mazowieckim natomiast częściej (9%) niż w Polsce (3%) będący pod wpływem alkoholu mężczyźni prowadzą samochód. Kierowanie samochodem pod wpływem alkoholu jest domeną mężczyzn w wieku od 30 do 39 lat (22%). Sytuacja wśród kierowców z

próby ogólnopolskiej jest inna. Wśród ogółu kierowców w Polsce prowadzenie samochodu pod wpływem alkoholu jest najczęstsze wśród mężczyzn mających 50 lat lub więcej (5%).

Tabela 27. Kierowanie samochodem pod wpływem alkoholu według zmiennych demograficznych wśród osób prowadzących samochód przynajmniej raz w ciągu ostatnich 12 miesięcy.

	woj. mazowieckie	Polska
Ogółem	6,8%	2,9%
Płeć		
Kobiety	2,3%	2,0%
Mężczyźni	8,8%	3,3%
Wiek		
18-29 lat	7,2%	2,1%
30-39 lat	13,9%	3,9%
40-49 lat	4,4%	1,3%
50-64 lata	0,0%	3,8%
65 i więcej lat	8,8%	3,7%
Wielkość miejscowości		
Miasto pow. 200 tys.	8,5%	2,4%
Miasto 50-200 tys.	3,2%	5,8%
Miasto < 50 tys.	0,0%	1,3%
Wieś	9,7%	2,5%
Wykształcenie		
Podstawowe	26,4%	0,0%
Zawodowe	5,4%	5,4%
Średnie	6,1%	2,6%
Wyższe	4,4%	1,4%
Status zawodowy		
Praca zawodowa	8,1%	3,1%
Rencista, emeryt	9,1%	1,8%
Uczeń, student	1,7%	0,0%
Gospodyni domowa	0,0%	0,0%
Bezrobotny	2,4%	9,1%
Stosunek do religii		
Wierzący i praktykujący	5,0%	1,7%
Pozostali	9,3%	4,7%
Dochód gospodarstwa domowego		
Do 500 zł	0,0%	6,6%
501-1000 zł	17,4%	0,0%
1001-1500 zł	4,6%	2,1%
1501-2000 zł	1,4%	3,8%
2001-3000 zł	9,1%	3,0%
Ponad 3000 zł	3,5%	4,5%
Poziom spożycia alkoholu		
Do 1,2 l.	0,0%	1,7%
Pow. 1,2 do 6 l.	10,6%	3,4%
Pow. 6 do 12 l.	12,8%	3,4%
Pow. 12 l.	12,5%	4,9%

Zjawisko kierowania samochodem pod wpływem alkoholu na Mazowszu jest różnicowane przez wykształcenie w sposób jednoznaczny – najczęściej kierowców jeżdżących pod wpływem alkoholu występuje wśród osób z wykształceniem podstawowym (26%, w

próbie ogólnopolskiej – 0%). Natomiast w próbie ogólnopolskiej największy procent osób kierujących pod wpływem alkoholu występuje wśród osób z wykształceniem zawodowym (5%).

W województwie mazowieckim najczęściej pod wpływem alkoholu prowadzą mieszkańcy wsi (10%, w Polsce – 3%) oraz dużych miast (9%, w Polsce – 2%).

Najwięcej osób kierujących pod wpływem alkoholu w województwie mazowieckim jest wśród emerytów i rencistów (9%) oraz osób pracujących (8%). W próbie ogólnopolskiej natomiast do takiego zachowania przyznało się 2% emerytów i rencistów oraz 3% pracujących. Wśród mazowieckich gospodyń domowych kierujących samochodami żadna nie zadeklarowała kierowania samochodem pod wpływem alkoholu – tak jak miało to miejsce w badaniu ogólnopolskim.

Osoby wierzące i praktykujące nieco rzadziej jeżdżą samochodem pod wpływem alkoholu (5% w województwie mazowieckim, 2% w próbie ogólnopolskiej) niż pozostali respondenci (9% w województwie mazowieckim i 5% w próbie ogólnopolskiej). W ogólnopolskiej edycji badania wśród kierowców, których dochód gospodarstwa domowego nie osiągał więcej niż 500 zł, najczęściej (7%) występowało zjawisko kierowania samochodem pod wpływem alkoholu. Natomiast w województwie mazowieckim najczęściej kierowców jeżdżących pod wpływem alkoholu występuje w grupie osób o dochodzie gospodarstwa domowego kształtującym się pomiędzy 501 a 1000 zł (17%).

W próbie ogólnopolskiej najczęściej kierowców jeżdżących pod wpływem alkoholu występuje w grupie spożywającej ponad 12 l. alkoholu (5%). W mazowieckiej edycji badania kierowanie pod wpływem alkoholu występuje w równym stopniu wśród trzech grup kierowców pijących powyżej 1,2 l. czystego alkoholu rocznie (odpowiednio: 11%, 13% oraz 13%). Kierowania pod wpływem alkoholu nie zadeklarował natomiast żaden kierowca spożywający do 1,2 l. alkoholu (w badaniu ogólnopolskim – 2%).

Następną kwestią badaną w ramach zarówno mazowieckiej, jak i ogólnopolskiej edycji badania było bycie świadkiem kierowania różnymi pojazdami pod wpływem alkoholu. Tabela 28 przedstawia proporcje występowania świadków kierowania samochodem pod wpływem alkoholu w badaniu na terenie województwa mazowieckiego oraz w badaniu ogólnopolskim.

Tabela 28. Bycie świadkiem w czasie ostatnich 12 miesięcy sytuacji kierowania samochodem lub innym pojazdem mechanicznym przez osobę będącą pod wpływem alkoholu (odsetki wśród wszystkich badanych).

	woj. mazowieckie	Polska
Tak	26,3%	24,7%
Nie	71,1%	73,8%
Nie pamiętam, trudno powiedzieć	2,6%	1,5%
Razem	100%	100%

Bycie świadkiem kierowania pojazdami mechanicznymi pod wpływem alkoholu jest częstą sytuacją: średnio jedna czwarta (26%) mieszkańców województwa mazowieckiego widziała kogoś prowadzącego samochód lub inny pojazd mechaniczny pod wpływem alkoholu (wśród populacji ogólnopolskiej – 25% badanych). Te dane wydają się być sprzeczne z deklaracjami badanych dotyczącymi ich własnych zachowań (7% mieszkańców województwa mazowieckiego przyznaje się do takich zachowań). Nawet – jeśli przyjąć, że jeden kierowca samochodu jadący pod wpływem alkoholu mógł być widziany przez wiele osób – to jest możliwa sytuacja, gdy wielu respondentów, którzy nie deklarowali kierowania

samochodem pod wpływem alkoholu, wstydziło się do tego przyznać. Na ukrywanie przez badanych takiego zachowania może mieć wpływ także to, że kierowanie pojazdami mechanicznymi jest obecnie przestępstwem karnym.

Ponad połowa (57%) świadków kierowania przez kogoś samochodem pod wpływem alkoholu nie podjęła interwencji. Zrobiło to dwie piąte (42%) mieszkańców województwa mazowieckiego (wśród populacji ogólnopolskiej – 37% badanych).

Tabela 29. Próby interwencji w sytuacji kierowania samochodem lub innym pojazdem mechanicznym przez osobę będącą pod wpływem alkoholu (odsetki badanych wśród osób, które były świadkiem takiej sytuacji).

	woj. mazowieckie	Polska
Tak	42,3%	36,5%
Nie	57,3%	62,3%
Nie pamiętam, trudno powiedzieć	0,4%	0,3%
Razem	100%	100%

Osoby, które podjęły interwencję wobec kierowcy będącego pod wpływem alkoholu najczęściej mówiły mu, że nie powinien prowadzić pojazdu. W opisywanej sytuacji ponad połowa (55%) mieszkańców województwa podjęła interwencję w taki sposób (wśród populacji ogólnopolskiej – 66%). Często również respondenci podejmujący interwencję zabierali kluczyki od samochodu lub nie pozwalali kierowcy na dalsze prowadzenie pojazdu: 27% mieszkańców województwa mazowieckiego tak postąpiło (wśród populacji ogólnopolskiej – 21%). Warto zauważyć, że jedynie 1% świadków takich sytuacji w województwie mazowieckim wezwał policję lub inną służbę porządkową (w populacji ogólnopolskiej – było to 7%).

Tabela 30. Próby interwencji w sytuacji kierowania samochodem lub innym pojazdem mechanicznym przez osobę będącą pod wpływem alkoholu (odsetki badanych wśród osób, które próbowały interweniować) (możliwość wyboru wielu odpowiedzi).

	woj. mazowieckie	Polska
Powiedziałem, że nie powinien(-a) teraz prowadzić pojazdu.	55,0%	65,9%
Zabrałem kluczyki do stacyjki lub w inny sposób nie dopuściłem kierowcy do pojazdu.	27,3%	20,6%
Odprowadziłem lub zawiozłem tę osobę do domu lub w inne wskazane przez nią miejsce.	8,8%	9,3%
Znalazłem inną osobę (nie taxi), która nie będąc pod wpływem alkoholu, odprowadziła lub zawiozła tę osobę do domu lub w inne wskazane miejsce.	6,5%	4,9%
Wezwałem TAXI.	3,7%	1,8%
Wezwałem policję lub inne służby porządkowe.	0,9%	6,7%
Zrobiłem coś innego.	8,7%	5,2%
Trudno powiedzieć.	0,0%	0,0%

Odpowiedzi na pytanie o skutki interwencji w sytuacji kierowania samochodem pod wpływem alkoholu dzielą respondentów – zarówno wśród mieszkańców województwa mazowieckiego, jak i całego kraju – na dwie – prawie równorzędne – grupy.

Takie interwencje w województwie mazowieckim – niemal tak samo często jak w edycji ogólnopolskiej (48%) – kończyły się powodzeniem (49%). Niepowodzeniem kończyło się w województwie mazowieckim 47% interwencji – tak samo jak w edycji ogólnopolskiej (47%).

Tabela 31. Skutki interwencji w sytuacji kierowania samochodem lub innym pojazdem mechanicznym przez osobę będącą pod wpływem alkoholu (odsetki badanych wśród osób, które próbowały interweniować).

	woj. mazowieckie	Polska
Kierowca mimo interwencji pojechał tym pojazdem.	47,2%	46,9%
Kierowca nie pojechał tym pojazdem.	48,7%	48,3%
Nie pamiętam, trudno powiedzieć.	4,2%	4,8%
Razem	100%	100%

W omawianym badaniu sprawdzano również częstotliwość występowania zjawiska jazdy rowerem pod wpływem alkoholu. Tabela 32 zawiera deklaracje badanych dotyczące jeżdżenia rowerem pod wpływem alkoholu. Badani mieszkańcy województwa mazowieckiego nieco częściej przyznają się do jeżdżenia rowerem pod wpływem alkoholu, niż – będący w analogicznej sytuacji – kierowcy samochodów (9% w województwie mazowieckim, w populacji ogólnopolskiej – 7%).

Tabela 32. Jeżdżenie rowerem w czasie ostatnich 12 miesięcy będąc pod wpływem alkoholu (odsetki wśród wszystkich badanych).

	woj. mazowieckie	Polska
Tak	8,7%	6,6%
Nie	89,5%	93,1%
Nie pamiętam, trudno powiedzieć	1,8%	0,4%
Razem	100%	100%

Bycie świadkiem jeżdżenia na rowerze pod wpływem alkoholu jest częstszą sytuacją niż spotykanie kierowców pod wpływem alkoholu. 42% mieszkańców województwa mazowieckiego widziało kogoś jadącego rowerem pod wpływem alkoholu (wśród populacji ogólnopolskiej – 32% badanych). Również w tym przypadku porównanie ww. wyników do ilości rowerzystów deklarujących jeżdżenie rowerem pod wpływem alkoholu (9% mieszkańców województwa mazowieckiego przyznaje się do takich zachowań), może budzić wątpliwości co do tego ostatniego wskaźnika.

Tabela 33. Bycie świadkiem w czasie ostatnich 12 miesięcy jeżdżenia na rowerze przez osobę pod wpływem alkoholu (odsetki badanych wśród wszystkich respondentów).

	woj. mazowieckie	Polska
tak	42,4%	32,4%
Nie	54,2%	65,5%
Nie pamiętam, trudno powiedzieć	3,4%	2,0%
Razem	100%	100%

Mieszkańcy województwa mazowieckiego zdecydowanie rzadziej reagują w sytuacji, gdy spotykają pijanego rowerzystę, niż kiedy spotykają będącego pod wpływem alkoholu kierowcę samochodu. Blisko jedna dziesiąta (8%) mieszkańców województwa, którzy spotkali rowerzystę będącego pod wpływem alkoholu podjęła interwencję (wśród populacji ogólnopolskiej – 9% badanych) w takiej sytuacji (w przypadku spotkania kierowcy będącego pod wpływem alkoholu reagowało 42% mieszkańców Mazowsza).

Tabela 34. Próby interwencji w sytuacji jeżdżenia na rowerze przez osobę pod wpływem alkoholu (odsetki badanych wśród osób, które były świadkiem takiej sytuacji).

	woj. mazowieckie	Polska
Tak	8,4%	9,4%
Nie	89,7%	89,4%
Nie pamiętam, trudno powiedzieć.	1,8%	1,3%
Razem	100%	100%

Osoby, które podjęły interwencję wobec pijanego rowerzysty najczęściej powiedziały mu, że nie powinien jeździć pod wpływem alkoholu. Ponad dwie trzecie (68%) mieszkańców województwa podjęło tego typu interwencję (wśród populacji ogólnopolskiej – 65%). Ponad jedna piąta (28%) mieszkańców województwa odprowadziła lub zawiozła tą osobę pod wskazane przez nią miejsce (wśród populacji ogólnopolskiej – 8%). Często również respondenci, którzy podjęli interwencję zabierali rower lub nie dopuszczali do dalszej jazdy: (17% zarówno wśród mieszkańców województwa, jak i w populacji ogólnopolskiej). Warto zauważyć również, że 4% z respondentów z edycji mazowieckiej wezwało policję lub inną służbę porządkową. Nie uczynił tego żaden z respondentów w badaniu ogólnopolskim.

Tabela 35. Próby interwencji w sytuacji jeżdżenia na rowerze przez osobę pod wpływem alkoholu (odsetki badanych wśród osób, które próbowały interweniować) (możliwość wyboru wielu odpowiedzi).

	woj. mazowieckie	Polska
Powiedziałem, że nie powinien(-a) teraz jechać na rowerze.	68,1%	65,2%
Zabrałem rower lub w inny sposób nie dopuściłem go/jej do roweru.	17,1%	17,2%
Odprowadziłem lub zawiozłem tę osobę do domu lub w inne wskazane przez nią miejsce.	27,5%	7,8%
Znalazłem inną osobę (nie taxi), która nie będą pod wpływem alkoholu, odprowadziła lub zawiozła tę osobę do domu lub w inne wskazane miejsce.	5,3%	2,9%
Wezwałem TAXI.	0,0%	0,0%
Wezwałem policję lub inne służby porządkowe.	4,1%	0,0%
Zrobiłem coś innego.	0,0%	7,7%
Trudno powiedzieć.	0,0%	0,0%

Interwencje w większości przypadków (57%) kończyły się powodzeniem, natomiast 43% interweniujących świadków nie zdołała zatrzymać rowerzysty (wśród populacji ogólnopolskiej – 46%).

Tabela 36. Skutki interwencji w sytuacji kierowania rowerem lub innym pojazdem mechanicznym przez osobę pod wpływem alkoholu (odsetki badanych wśród osób, które próbowały interweniować).

	woj. mazowieckie	Polska
Osoba ta, mimo interwencji, pojechała (dalej) rowerem.	42,8%	46,3%
Osoba ta nie pojechała (dalej) rowerem.	57,2%	47,8%
Nie pamiętam, trudno powiedzieć.	0,0%	5,8%
Razem	100%	100%

Następnym typem pojazdów, których prowadzenie pod wpływem alkoholu sprawdzano, były traktory i maszyny rolnicze. Tabela 37 przedstawia procent osób kierujących traktorami lub maszynami rolniczymi pod wpływem alkoholu.

Prowadzenie przez osoby korzystające z traktorów lub maszyn rolniczych tych pojazdów w stanie nietrzeźwym jest niezmiernie rzadkim zjawiskiem. Jedynie 0,3% mieszkańców zadeklarowało, że robili to pod wpływem alkoholu. Dla porównania – w populacji ogólnopolskiej 1% badanych prowadził ten typ pojazdu pod wpływem alkoholu.

Tabela 37. Kierowanie przez badanego traktorem lub inną maszyną rolniczą w czasie ostatnich 12 miesięcy pod wpływem alkoholu (odsetki wśród wszystkich badanych).

	woj. mazowieckie	Polska
Tak	0,3%	1,2%
Nie	98,3%	97,5%
Nie pamiętam, trudno powiedzieć	1,4%	1,2%
Razem	100%	100%

Bycie świadkiem sytuacji prowadzenia przez kogoś traktora lub maszyny rolniczej pod wpływem alkoholu nie jest już tak rzadkim zjawiskiem. Co dziesiąty (10%) mieszkaniec województwa mazowieckiego był świadkiem takiej sytuacji (wśród populacji ogólnopolskiej – 6% badanych).

Tabela 38. Bycie świadkiem w czasie ostatnich 12 miesięcy sytuacji kierowania traktorem lub inną maszyną rolniczą przez osobę będącą pod wpływem alkoholu (odsetki badanych wśród wszystkich respondentów).

	woj. mazowieckie	Polska
Tak	9,6%	5,7%
Nie	90,0%	92,9%
Nie pamiętam, trudno powiedzieć	0,5%	1,4%
Razem	100%	100%

Mieszkańcy województwa mazowieckiego relatywnie rzadko reagują w sytuacji, gdy spotykają osobę kierującą maszyną rolniczą pod wpływem alkoholu. Jedynie 19% mieszkańców województwa mazowieckiego, którzy spotkali się z sytuacją kierowania maszyną rolniczą pod wpływem alkoholu, podjęło interwencję (wśród populacji ogólnopolskiej – 13% badanych) w takiej sytuacji.

Tabela 39. Próby interwencji w sytuacji kierowania traktorem lub inną maszyną rolniczą przez osobę pod wpływem alkoholu (odsetki badanych wśród osób, które były świadkiem takiej sytuacji).

	woj. mazowieckie	Polska
Tak	18,8%	13,4%
Nie	78,2%	86,6%
Nie pamiętam, trudno powiedzieć	3,0%	0,0%
Razem	100%	100%

Ze względu na zbyt małe liczebności osób interweniujących w przypadku bycia świadkiem kierowania przez osobę nietrzeźwą maszyną rolniczą nie przedstawiono statystyk dla rodzajów interwencji w tej sytuacji.

Interwencje mieszkańców Mazowsza w takich sytuacjach w 52% przypadków kończyły się niepowodzeniem, a 48% interweniujących osób zdołało zatrzymać prowadzącego maszynę rolniczą (wśród populacji ogólnopolskiej – 41%).

Tabela 40. Skutki interwencji w sytuacji kierowania traktorem lub inną maszyną rolniczą przez osobę pod wpływem alkoholu (odsetki badanych wśród osób, które próbowały interweniować).

	woj. mazowieckie	Polska
Kierowca, mimo interwencji, pojechał tym pojazdem.	51,7%	58,7%
Kierowca nie pojechał tym pojazdem.	48,3%	41,3%
Nie pamiętam, trudno powiedzieć.	0,0%	0,0%
Razem	100%	100%

5.2. Picie alkoholu w pracy.

Następną omawianą kwestią jest spożywanie alkoholu w miejscu pracy. Tabela 41 przedstawia rozkład odpowiedzi na pytanie o tę kwestię. Co szóstemu (16%) mieszkańcy województwa mazowieckiego zdarzyło się spożywać alkohol w miejscu pracy przynajmniej raz w ciągu ostatnich 12 miesięcy. Dla porównania w populacji ogólnopolskiej – 8% pracujących spożywało alkohol w miejscu pracy.

Tabela 41. Spożywanie przez badanego alkoholu w miejscu pracy lub podczas wykonywania pracy w ciągu ostatnich 12 miesięcy (odsetki wśród pijących).

	woj. mazowieckie	Polska
Tak	16,3%	8,3%
Nie	82,6%	91,3%
Nie pamiętam, trudno powiedzieć	1,1%	0,4%
Razem	100%	100%

Częściej w miejscu pracy pili mężczyźni (22%, w populacji ogólnopolskiej – 11%) niż kobiety (10% w województwie mazowieckim oraz 6% w populacji ogólnopolskiej). Wśród kobiet mających 65 lub więcej lat żadna – zarówno w edycji mazowieckiej, jak i ogólnopolskiej – nie deklarowała takiego zachowania. Najczęściej zaś piły w miejscu pracy kobiety mające od 30 do 39 lat oraz od 40 do 49 lat (po 16% w województwie mazowieckim oraz odpowiednio: 4% i 9% w populacji ogólnopolskiej). W województwie mazowieckim żaden respondent mający więcej niż 65 lat nie zadeklarował spożywania alkoholu w miejscu pracy, w populacji ogólnopolskiej – 6% badanych w tym wieku zadeklarowało takie zachowanie.

Tabela 42. Spożywanie alkoholu w miejscu pracy w czasie ostatnich 12 miesięcy (odsetki wśród pijących).

	Kobieta		Mężczyzna		Ogółem	
	woj. mazowieckie	Polska	woj. mazowieckie	Polska	woj. mazowieckie	Polska
Ogółem	9,9%	5,7%	22,2%	10,6%	16,3%	8,3%
Wiek						
18-29 lat	8,2%	7,5%	13,5%	9,9%	11,3%	8,6%
30-39 lat	15,9%	4,1%	26,2%	12,6%	21,2%	8,8%
40-49 lat	15,6%	9,4%	32,0%	6,8%	23,3%	7,9%
50-64 lata	4,6%	3,0%	30,6%	13,8%	16,5%	8,8%
65 i więcej lat	0,0%	0,0%	0,0%	8,8%	0,0%	5,7%

Częściej niż inni mieszkańcy Mazowsza w miejscu pracy piją mieszkańcy średnich miast (25%, w próbie ogólnopolskiej – 10%), natomiast stosunkowo najrzadziej mieszkańcy małych miast (14%, w Polsce – 9%).

Wśród mieszkańców województwa mazowieckiego zdecydowanie rzadziej niż w innych grupach demograficznych spożywały alkohol w miejscu pracy osoby z wykształceniem podstawowym (6%, w populacji ogólnopolskiej – 7%). Podobne są odsetki osób z wykształceniem zawodowym (17%), średnim (18%) oraz wyższym (17%), które piją alkohol w miejscu pracy.

Wśród różnych grup zawodowych najczęściej alkohol w miejscu pracy spożywali rolnicy indywidualni (37%, w Polsce – 7%) oraz przedsiębiorcy, rzemieślnicy lub kupcy (29%, w populacji ogólnopolskiej – 10%). Najrzadziej zaś spożywali alkohol w miejscu pracy robotnicy niewykwalifikowani (5% w województwie mazowieckim oraz 6% w próbie ogólnopolskiej).

Osoby wierzące i praktykujące rzadziej piją alkohol w miejscu pracy (14% w województwie mazowieckim, 7% w próbie ogólnopolskiej) niż pozostali respondenci (21% w województwie mazowieckim, 10% w próbie ogólnopolskiej). W ogólnopolskiej edycji badania wśród respondentów, których dochód gospodarstwa domowego nie osiągał więcej niż 500 zł (13%) oraz tych, których dochód gospodarstwa domowego wyniósł ponad 3 000 zł (13%) najczęściej występowało zjawisko spożywania alkoholu w miejscu pracy. W edycji mazowieckiej zaś najczęściej alkohol spożywały osoby, które zarabiają od 2001 do 3000 (21%) oraz ponad 3 000 zł (26%).

Wzrost ilości spożywanego rocznie alkoholu ściśle wiąże się ze wzrostem częstotliwości jego spożywania w miejscu pracy. Wśród osób, które piją do 1,2 litra alkoholu rocznie, najrzadziej występuje zjawisko spożywania alkoholu w miejscu pracy (5% wśród mieszkańców województwa, 4% wśród ogółu Polaków). Najczęściej zaś picie w pracy występuje wśród osób pijących ponad 12 litrów alkoholu rocznie (aż 41% wśród mieszkańców Mazowsza oraz 22% wśród ogółu Polaków).

Tabela 43. Spożywanie alkoholu w miejscu pracy w czasie ostatnich 12 miesięcy (wśród pijących).

	woj. mazowieckie	Polska
Ogółem	16,3%	8,3%
Płeć		
Kobiety	9,9%	5,7%
Mężczyźni	22,2%	10,6%
Wiek		
18-29 lat	11,3%	8,6%
30-39 lat	21,2%	8,8%
40-49 lat	23,3%	7,9%

50-64 lata	16,5%	8,8%
65 i więcej lat	0,0%	5,7%
Wielkość miejscowości		
Miasto pow. 200 tys.	17,2%	10,4%
Miasto 50-200 tys.	24,6%	10,1%
Miasto < 50 tys.	13,6%	8,8%
Wieś	16,1%	5,8%
Wykształcenie		
Podstawowe	6,2%	7,1%
Zawodowe	17,4%	5,9%
Średnie	18,2%	9,2%
Wyższe	16,9%	12,2%
Status społeczno-zawodowy		
Rolnik indywidualny	37,3%	6,7%
Robotnik niewykwalifikowany	4,2%	5,7%
Robotnik wykwalifikowany	15,6%	7,1%
Pracownik umysłowy bez wyższego wykształcenia	19,9%	10,7%
Pracownik umysłowy z wyższym wykształceniem	13,9%	16,1%
Przedsiębiorca, rzemieślnik, kupiec	29,0%	9,8%
Stosunek do religii		
Wierzący i praktykujący	13,5%	7,4%
Pozostali	21,2%	10,3%
Dochód gospodarstwa domowego		
Do 500 zł	10,3%	12,5%
501-1000 zł	12,9%	3,0%
1001-1500 zł	12,3%	5,3%
1501-2000 zł	9,2%	9,0%
2001-3000 zł	20,8%	12,3%
Ponad 3000 zł	25,7%	12,5%
Poziom spożycia alkoholu		
Do 1,2 l	5,4%	3,6%
Pow. 1,2 do 6 l.	18,5%	6,5%
Pow. 6 do 12 l.	25,3%	12,2%
Pow. 12 l.	40,8%	21,9%

Badani mieszkańcy województwa mazowieckiego częściej deklarują, że byli świadkami spożywania alkoholu przez innych niż się przyznają do takiego zachowania. Prawie jedna czwarta (24%) badanych mieszkańców województwa mazowieckiego była świadkami sytuacji spożywania alkoholu w miejscu pracy w ciągu ostatnich 12 miesięcy (dla porównania w populacji ogólnopolskiej – 16% badanych Polaków było świadkiem takiej sytuacji). Natomiast do spożywania alkoholu w miejscu pracy przyznaje się jedynie 16% mieszkańców województwa mazowieckiego.

Bycie świadkiem picia alkoholu w miejscu pracy wiąże się z ilością wypijanego rocznie alkoholu. Abstynenci najrzadziej (11%) widzą, kiedy ktoś pije w pracy. Natomiast świadkami takich sytuacji jest aż 43% osób spożywających więcej niż 12 l. czystego alkoholu.

Tabela 44. Bycie świadkiem w czasie ostatnich 12 miesięcy spożywania alkoholu przez osobę wykonującą pracę lub będącą miejscu pracy (odsetki badanych wśród wszystkich respondentów).

	woj. mazowieckie	Polska
Tak	23,6%	16,0%
Nie	71,2%	81,1%
Nie pamiętam, trudno powiedzieć.	5,1%	3,0%
Razem	100%	100%

Tabela 45. Bycie świadkiem w czasie ostatnich 12 miesięcy spożywania alkoholu przez osobę wykonującą pracę lub będącą miejscu pracy w przełamaniu według ilości spożytego alkoholu (odsetki badanych wśród wszystkich respondentów).

	woj. mazowieckie	Polska
Ogółem	23,6%	16,0%
Rozkład spożycia		
Abstynenci	10,9%	4,9%
Do 1,2 l.	16,2%	14,3%
Powyżej 1,2 do 6 l.	35,2%	15,1%
Powyżej 6 do 12 l.	23,5%	27,0%
powyżej 12 l.	43,1%	37,7%

5.3 Ocena poziomu problemów zdrowotnych w odniesieniu do wielkości spożycia i wzorów konsumpcji.

By ocenić wpływ alkoholu na zdrowie mieszkańców respondentów proszono o deklaracje dotyczące zadawanych im podczas wizyt lekarskich pytań związanych ze spożywaniem przez badanych alkoholu. Ponadto respondenci informowali, czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy przebywali w szpitalu w związku z poważną chorobą lub wypadkiem, leczyli się u lekarza specjalisty, a także – czy byli uczestnikami wypadku drogowego.

Tabela 46. Zapytanie badanego przez lekarza o ilość spożywanego alkoholu.

		Tak	Nie	Nie wiem	Razem
Ogółem	woj. mazowieckie	11,1%	84,8%	4,1%	100%
	Polska	5,9%	92,9%	1,2%	100%
Poziom spożycia alkoholu					
Abstynenci	woj. mazowieckie	14,9%	78,4%	6,6%	100%
	Polska	3,5%	95,9%	0,5%	100%
Do 1,2 l.	woj. mazowieckie	10,7%	85,3%	3,9%	100%
	Polska	4,5%	94,4%	1,1%	100%
Powyżej 1,2 do 6 l.	woj. mazowieckie	10,9%	82,3%	6,8%	100%
	Polska	4,8%	93,9%	1,4%	100%
Powyżej 6 do 12 l.	woj. mazowieckie	11,3%	88,7%	0,0%	100%
	Polska	8,0%	92,0%	0,0%	100%
Powyżej 12 l.	woj. mazowieckie	6,7%	90,4%	2,9%	100%
	Polska	7,0%	93,0%	0,0%	100%

Tabela 47. Zalecenie przez lekarza badanemu ograniczenia ilości spożywanego alkoholu.

		Tak	Nie	Nie wiem	Razem
Ogółem	woj. mazowieckie	3,7%	92,9%	3,4%	100%
	Polska	2,2%	97,1%	0,7%	100%
Poziom spożycia alkoholu					
Abstynenci	woj. mazowieckie	6,1%	87,0%	6,8%	100%
	Polska	1,4%	98,6%	0,0%	100%
Do 1,2 l.	woj. mazowieckie	1,8%	95,0%	3,1%	100%
	Polska	0,9%	98,7%	0,3%	100%
Powyżej 1,2 do 6 l.	woj. mazowieckie	3,5%	91,4%	5,0%	100%
	Polska	1,9%	97,5%	0,6%	100%
Powyżej 6 do 12 l.	woj. mazowieckie	5,2%	94,8%	0,0%	100%
	Polska	2,8%	97,2%	0,0%	100%
Powyżej 12 l.	woj. mazowieckie	4,8%	92,4%	2,9%	100%
	Polska	5,2%	94,8%	0,0%	100%

Zdecydowana większość (85%) badanych mieszkańców województwa mazowieckiego nie była pytana przez lekarza o ilość spożywanego alkoholu. W województwie mazowieckim pojawienie się takiego pytania podczas wizyty lekarskiej jest w pewnym stopniu powiązane z ilością wypijanego alkoholu. Co interesujące – najczęściej (15%) słyszeli je abstynenci, a najrzadziej (7%) osoby pijące najwięcej. W Polsce zależność ta jest odwrotna oraz znacznie słabsza: o ile wśród abstynentów 4% usłyszało takie pytanie, to wśród respondentów wypijających rocznie powyżej 12 l. czystego alkoholu, pytanie to zadano 7% badanych. Zgodnie z deklaracjami badanych jeszcze rzadziej zdarzało się, by lekarz zalecił im ograniczenie ilości spożywanego alkoholu – tylko 4% (wśród Polaków – 2%) poinformowało o takim fakcie. Przy czym tego typu doświadczenia są słabo powiązane z ilością

spożywanego alkoholu: spożywanie coraz większych jego ilości wiąże się w niewielkim stopniu z częstszym pojawianiem się tego typu deklaracji.

Wśród wielu różnych problemów zdrowotnych związanych ze spożywaniem alkoholu wśród mieszkańców województwa mazowieckiego najczęściej występującym było przebywanie w szpitalu respondentów lub członków gospodarstwa domowego respondentów. Mieszkańcy województwa mazowieckiego tak samo często jak ogół Polaków doświadczyli pobytu w szpitalu. Średnio co ósmy (13%) mieszkaniec województwa mazowieckiego przebywał w ciągu ostatnich 12 miesięcy w szpitalu – tak samo jak w populacji ogólnopolskiej.

Średnio w co szóstym (16%) gospodarstwie domowym mieszkańców województwa mazowieckiego któryś z członków tegoż przebywał w ciągu ostatnich 12 miesięcy w szpitalu. Dla porównania – w populacji ogólnopolskiej 14% Polaków przebywało w szpitalu.

Następnym w kolejności występowania zjawiskiem były: uczestniczenie w wypadku lub kolizji drogowej (zarówno na Mazowszu, jak i w populacji ogólnopolskiej – 8%) oraz doznanie wypadku bądź urazu wymagającego leczenia lub rehabilitacji (7% wśród mieszkańców Mazowsza oraz 6% w badaniu ogólnopolskim).

Najrzadziej występującymi doświadczeniami związanymi z problemami zdrowotnymi były leczenie się na choroby wątroby lub trzustki u lekarza specjalisty (3% w województwie mazowieckim oraz 2% w próbie ogólnopolskiej), a także przebywanie w szpitalu w związku z jakimś wypadkiem (3% w województwie mazowieckim oraz 2% w próbie ogólnopolskiej).

Tabela 48. Doświadczenia wszystkich badanych w ciągu ostatnich 12 miesięcy (odpowiedzi „tak” wśród wszystkich badanych).

Czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy:	woj. mazowieckie	Polska
przebywał Pan(i) w szpitalu w związku z jakąś chorobą?	13,4%	13,1%
któryś z członków Pana(i) gospodarstwa domowego przebywał w szpitalu w związku z jakąś chorobą lub wypadkiem?	15,7%	14,4%
leczył(a) się Pan(i) u lekarza specjalisty w związku z przewlekłą chorobą wątroby lub trzustki?	3,3%	2,4%
uczestniczył Pan(i) w wypadku lub kolizji drogowej?	7,6%	7,7%
miał(a) Pan(i) jakiś wypadek/uraz wymagający leczenia lub rehabilitacji?	7,0%	5,6%
przebywał Pan(i) w szpitalu w związku z jakimś wypadkiem?	2,6%	1,7%

Ilość spożywanego przez badanych alkoholu wpływa na częstotliwość występowania wielu problemów zdrowotnych. Wiele z tych związków może wydawać się paradoksalnymi. Silny wpływ ilość spożywanego alkoholu miała na częstotliwość przebywania w szpitalu. Najczęściej w szpitalu przebywali abstynenci (33% w województwie mazowieckim oraz 16% w próbie ogólnopolskiej) oraz osoby pijące najmniej (15% w województwie mazowieckim oraz 18% w próbie ogólnopolskiej). Najrzadziej zaś przebywały w szpitalu osoby pijące od 6 do 12 l. alkoholu rocznie (0% w badaniu mazowieckim oraz 9% w próbie ogólnopolskiej). Rzadsze przebywanie w szpitalu osób pijących więcej może świadczyć o braku dbałości ze strony tych osób o ich stan zdrowia.

Tabela 49. Przebywanie w szpitalu w związku z chorobą w ciągu ostatnich 12 miesięcy (odpowiedzi „tak” wśród wszystkich badanych).

Poziom spożycia alkoholu	woj. mazowieckie	Polska
Abstynenci	32,5%	16,3%
Do 1,2 l	14,7%	17,6%
Pow. 1,2 do 6 l.	8,2%	10,1%
Pow. 6 do 12 l.	0,0%	9,4%
Pow. 12 l.	6,3%	5,6%

Najczęściej do szpitala trafiają członkowie gospodarstw domowych abstynentów (26%, w Polsce – 13%) oraz pijących od 1,2 l. czystego alkoholu rocznie (21%, wobec 18% w próbie ogólnopolskiej). Najrzadziej przytrafia się to członkom gospodarstw domowych tych badanych, którzy piją najwięcej (2% wśród mieszkańców województwa oraz 10% w Polsce).

Tabela 50. Przebywanie w szpitalu w związku z chorobą lub wypadkiem przez członka gospodarstwa domowego respondenta w ciągu ostatnich 12 miesięcy (odpowiedzi „tak” wśród wszystkich badanych).

Poziom spożycia alkoholu	woj. mazowieckie	Polska
Abstynenci	26,0%	12,5%
Do 1,2 l	12,7%	13,9%
Pow. 1,2 do 6 l.	21,0%	17,5%
Pow. 6 do 12 l.	7,6%	12,2%
Pow. 12 l.	1,9%	10,4%

Wśród mieszkańców województwa mazowieckiego stosunkowo najczęściej leczą się na choroby trzustki abstynenci (6% wobec 5% w próbie ogólnopolskiej), w ogóle zaś osoby pijące najwięcej (0% na Mazowszu wobec 1% w Polsce).

Tabela 51. Leczenie się u lekarza specjalisty w związku z przewlekłą chorobą wątroby lub trzustki w ciągu ostatnich 12 miesięcy (odpowiedzi „tak” wśród wszystkich badanych).

Poziom spożycia alkoholu	woj. mazowieckie	Polska
Abstynenci	6,3%	4,7%
Do 1,2 l	4,8%	2,8%
Pow. 1,2 do 6 l.	2,1%	0,2%
Pow. 6 do 12 l.	3,4%	1,7%
Pow. 12 l.	0,0%	1,0%

Uczestniczenie w wypadku lub kolizji drogowej nie jest różnicowane w sposób jednoznaczny w zależności od ilości spożytego rocznie alkoholu. Najczęściej w wypadkach i kolizjach uczestniczyli mieszkańcy pijący od 6 do 12 l. alkoholu rocznie (14%, w populacji ogólnopolskiej – 15%), Grupą odróżniającą się od pozostałych respondentów są abstynenci. Relatywnie rzadziej niż pozostali ulegają wypadkom. 5% abstynentów z województwa mazowieckiego ulega wypadkom. Natomiast wśród respondentów z grupy ogólnopolskiej 3% abstynentów było uczestnikiem wypadku lub kolizji drogowej.

Tabela 52. Uczestniczenie w wypadku lub kolizji drogowej w ciągu ostatnich 12 miesięcy (odpowiedzi „tak” wśród wszystkich badanych).

Poziom spożycia alkoholu	woj. mazowieckie	Polska
Abstynenci	5,3%	3,3%
Do 1,2 l	6,9%	8,4%
Pow. 1,2 do 6 l.	7,4%	8,3%
Pow. 6 do 12 l.	13,6%	14,8%
Pow. 12 l.	8,3%	6,3%

Nie można także zauważyć jednoznacznych związków między ilością spożywanego alkoholu, a odnośnieniem urazu wymagającego leczenia bądź rehabilitacji. Stosunkowo najczęściej takiej sytuacji doświadczali abstynenci (12%, w Polsce – 5%). Najrzadziej zaś osoby pijące od 1,2 do 6 l. czystego alkoholu rocznie (3% wobec 6% w populacji ogólnopolskiej).

Tabela 53. Odniesienie urazu wymagającego leczenia lub rehabilitacji (odpowiedzi „tak” wśród wszystkich badanych).

Poziom spożycia alkoholu	woj. mazowieckie	Polska
Abstynenci	12,2%	4,8%
Do 1,2 l	4,9%	7,6%
Pow. 1,2 do 6 l.	3,0%	5,9%
Pow. 6 do 12 l.	8,2%	4,0%
Pow. 12 l.	7,1%	2,3%

Rozkład odpowiedzi na pytanie o to, czy respondenci w ciągu ostatnich 12 miesięcy przebywali w szpitalu w związku z jakimś wypadkiem, przedstawia Tabela 54.

Tabela 54. Przebywanie w szpitalu w związku z wypadkiem w ciągu ostatnich 12 miesięcy (odpowiedzi „tak” wśród wszystkich badanych).

Poziom spożycia alkoholu	woj. mazowieckie	Polska
Abstynenci	3,9%	1,7%
Do 1,2 l	1,0%	2,9%
Pow. 1,2 do 6 l.	0,5%	0,2%
Pow. 6 do 12 l.	5,7%	2,9%
Pow. 12 l.	6,5%	1,3%

5.4 Inicjacja alkoholowa

Należy zauważyć, że pierwsze spożycie napoju alkoholowego w okresie niepełnoletności jest powszechne wśród mieszkańców województwa mazowieckiego. Blisko co trzecia mieszkanka Mazowsza (30%) i prawie dwie trzecie mężczyzn w województwie mazowieckim (65%) przyznaje, że po raz pierwszy spożyli alkohol przed osiemnastym rokiem życia. Podobna prawidłowość wystąpiła również w skali ogólnopolskiej. Wśród ogółu badanych niemal 40% piło alkohol przed uzyskaniem pełnoletności – wśród kobiet odsetek ten wyniósł 28%, podczas gdy aż co drugi mężczyzna spożywał alkohol przed 18. rokiem życia.

Wczesną inicjację picia napojów alkoholowych najczęściej deklarują osoby najmłodsze, a najrzadziej – najstarsze. Przykładowo: $\frac{3}{4}$ respondentów w wieku od 18 do 29 lat spożywało alkohol w okresie niepełnoletności, podczas gdy analogiczny odsetek wśród mieszkańców województwa po 65. roku życia wyniósł 23%. Zarówno wśród ogółu mieszkańców województwa mazowieckiego, jak wśród samych kobiet, zauważyć można, że wraz z przechodzeniem do coraz starszych grup wiekowych maleje odsetek osób, które spożywały alkohol przed ukończeniem 18. roku życia. Wśród mężczyzn zależność ta nie jest tak jednoznaczna – odsetki przyznających się do wczesnej inicjacji alkoholowej są zbliżone w grupach wiekowych między 30. a 65. rokiem życia (od 64% do 69%). Najbardziej różnią się dwie skrajne grupy wiekowe mężczyzn – najmłodsi (80%) oraz najstarsi (36%).

Badanie przeprowadzone na próbie ogólnopolskiej ujawniło podobną tendencję, jak w badaniu mazowieckim. Istnieje negatywny związek między wiekiem badanych a odsetkiem deklarującym wczesną inicjację alkoholową. Porównując dwie skrajne grupy wiekowe, można zauważyć, iż osób przyznających się do spożywania alkoholu przed uzyskaniem pełnoletności jest niemal trzykrotnie więcej wśród obecnych 18-29-latków niż wśród osób, które w momencie badania ukończyły już 65. rok życia. Prawidłowość ta występuje zarówno wśród kobiet, jak i wśród mężczyzn, z tym, że wśród mężczyzn różnica między częstością wczesnej inicjacji wśród najmłodszych i najstarszych jest mniejsza (67% w porównaniu z 36%).

Spożywanie alkoholu przed ukończeniem 18. roku życia występuje z różną częstością w grupach wyróżnionych ze względu na ilość konsumowanego rocznie alkoholu. W przypadku 24% abstynentów (definiowanych w tym badaniu jako osoby, które w ciągu ostatnich 12 miesięcy nie spożywały alkoholu) inicjacja alkoholowa miała miejsce przed uzyskaniem pełnoletności. Wśród osób spożywających powyżej 12 l. czystego alkoholu rocznie, inicjacja taka znacznie częściej (89%) następowała w okresie niepełnoletności. Zależność ta jest znacznie silniejsza wśród kobiet niż wśród mężczyzn.

Badanie ogólnopolskie dostarczyło podobnych wyników. 14% osób deklarujących, że w ciągu ostatnich 12 miesięcy nie spożywały alkoholu, pierwszy raz piło go przed ukończeniem 18 lat. Sytuacja taka miała natomiast miejsce w przypadku niemal 2/3 respondentów zarówno z grupy spożywającej ponad 12 l. alkoholu rocznie, jak i wśród konsumujących od 6 do 12 l.

Tabela 55. Inicjacja picia napojów alkoholowych przed osiemnastym rokiem życia wg płci (odsetki badanych).

	Kobiety		Mężczyźni		Ogółem	
	woj. mazowieckie	Polska	woj. mazowieckie	Polska	woj. mazowieckie	Polska
Ogółem	29,8%	27,8%	65,1%	52,0%	46,4%	39,4%
Wiek						
18-29 lat	69,1%	57,8%	79,5%	66,7%	74,8%	62,3%
30-39 lat	46,1%	27,6%	64,2%	55,4%	55,3%	41,5%
40-49 lat	29,4%	24,6%	64,1%	50,1%	45,1%	38,4%
50-64 lata	5,4%	13,9%	69,1%	43,8%	29,6%	27,5%
65 i więcej lat	11,3%	14,6%	35,5%	36,1%	22,8%	22,9%
Ilość wypitego alkoholu						
Abstynenci	14,6%	8,9%	54,2%	29,2%	23,6%	13,5%
Do 1,2 l.	21,6%	30,5%	39,0%	41,3%	26,2%	33,4%
Pow. 1,2 do 6 l.	52,9%	37,7%	72,9%	50,6%	64,5%	45,3%
Pow. 6 do 12 l.	57,3%	53,0%	80,4%	69,3%	75,4%	65,9%
Pow. 12 l.	100,0%	74,2%	88,2%	63,4%	89,0%	64,7%

5.5 Sprzedaż alkoholu nieletnim.

Poważnym problemem społecznym jest spożywanie alkoholu przez młodzież. Wyróżnić można trzy aspekty tego zagadnienia. Po pierwsze – badać można częstość występowania sytuacji, w której respondenci byli świadkami zakupu oraz konsumpcji alkoholu przez nieletnich. Z drugiej strony, istotny wydaje się również stopień przyzwolenia na takie zachowania, mierzony np. częstością podejmowania interwencji przez obserwatorów takich zdarzeń. Po trzecie natomiast – warto zwrócić uwagę na postrzegane zachowania sprzedawców alkoholu.

Nawiązując do dwóch pierwszych wymiarów analizy problemu sprzedaży alkoholu młodzieży, stwierdzić można, że w województwie mazowieckim 23% respondentów było świadkiem zakupu alkoholu przez nieletniego. Spośród tych osób interwencję podjęło jedynie 19%. Jeszcze bardziej widocznym problemem wydaje się być picie alkoholu przez młodzież. Z taką sytuacją zetknęło się 73% badanych, z czego interwencję podjęło tylko 14% z nich.

Również w skali całego kraju częściej obserwowanym zjawiskiem jest picie alkoholu przez młodych ludzi. Niemal $\frac{3}{4}$ respondentów zadeklarowało, że było świadkiem takiej sytuacji. Jedynie ok. co dziesiąty z nich próbował interweniować. Ze sprzedażą alkoholu nieletnim zetknął się natomiast rzadziej niż co czwarty badany. Spośród świadków zdarzenia interwencję podjął niewiele większy odsetek badanych niż w przypadku obserwowania picia przez nastolatków, tzn. ok. 14%.

Biorąc pod uwagę ilość spożywanego przez respondentów alkoholu, zauważyć można, że świadkami picia przez młodzież najczęściej byli mieszkańcy województwa mazowieckiego wypijający rocznie więcej niż 12 l. czystego alkoholu (83%). Osoby z tej grupy najrzadziej spośród mieszkańców województwa mazowieckiego podejmowały interwencję (9%). Natomiast respondenci z grupy o poziomie spożycia alkoholu od 6 do 12 l. najczęściej widywali nielegalny zakup alkoholu przez osoby niepełnoletnie (36%). W obliczu takiej sytuacji reagowało jedynie 4% z nich.

Tabela 56. Społeczna widoczność wybranych przejawów patologii związanej z alkoholem i próby podjęcia interwencji (% badanych).

	Poziom spożytego alkoholu											
	Ogółem		Abstynenci		Do 1,2 l.		Powyżej 1,2 do 6 l.		Powyżej 6 do 12 l.		Powyżej 12 l.	
	woj. mazowieckie	Polska	woj. mazowieckie	Polska	woj. mazowieckie	Polska	woj. mazowieckie	Polska	woj. mazowieckie	Polska	woj. mazowieckie	Polska
Widział(a) Pan(i) pijących nastolatków												
Tak	72,5%	71,8%	64,4%	54,8%	67,2%	72,6%	78,2%	74,5%	80,7%	77,6%	82,6%	82,9%
Nie	26,2%	27,3%	32,3%	43,7%	32,5%	26,4%	19,4%	25,1%	16,7%	22,4%	17,4%	16,0%
Nie pamiętam	1,3%	0,9%	3,3%	1,5%	0,3%	1,0%	2,4%	0,4%	2,6%	0,0%	0,0%	1,1%
Widział(a) Pan(i) pijących nastolatków – próba interwencji												
Tak	14,4%	11,0%	17,5%	17,4%	16,8%	14,0%	16,4%	9,5%	15,2%	5,6%	9,0%	5,0%
Nie	84,7%	88,1%	82,5%	79,4%	81,6%	85,4%	82,9%	89,6%	82,3%	93,0%	91,0%	95,0%
Nie pamiętam	1,0%	0,9%	0,0%	3,1%	1,6%	0,7%	0,7%	0,9%	2,5%	1,4%	0,0%	0,0%
Był(a) Pan(i) świadkiem sprzedaży alkoholu niepełnoletnim												
Tak	23,3%	23,1%	18,2%	18,3%	17,0%	17,6%	29,3%	25,5%	35,8%	36,0%	31,8%	31,9%
Nie	73,0%	74,6%	78,5%	76,0%	80,5%	80,6%	62,9%	73,2%	64,2%	64,0%	66,3%	65,8%

	Poziom spożytego alkoholu											
	Ogółem		Abstynenci		Do 1,2 l.		Powyżej 1,2 do 6 l.		Powyżej 6 do 12 l.		Powyżej 12 l.	
	woj. mazowieckie	Polska	woj. mazowieckie	Polska	woj. mazowieckie	Polska	woj. mazowieckie	Polska	woj. mazowieckie	Polska	woj. mazowieckie	Polska
Nie pamiętam	3,7%	2,3%	3,3%	5,7%	2,5%	1,8%	7,8%	1,3%	0,0%	0,0%	1,9%	2,3%
Był(a) Pan(i) świadkiem sprzedaży alkoholu niepełnoletnim – próba interwencji												
Tak	18,5%	13,7%	23,5%	22,9%	35,7%	21,0%	22,1%	7,1%	3,8%	4,6%	0,0%	14,3%
Nie	81,5%	84,3%	76,5%	77,1%	64,3%	77,1%	77,9%	91,4%	96,2%	95,4%	100,0%	85,7%
Nie pamiętam	0,0%	2,0%	0,0%	0,0%	0,0%	1,9%	0,0%	1,5%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%

Analizując zmiany zachowania sprzedawców w ciągu ostatnich 6 miesięcy, często obserwowaną przez respondentów sytuacją było odmawianie sprzedaży alkoholu młodo wyglądającym klientom. Zauważył to co trzeci badany (33%). Trochę rzadziej mieszkańcy województwa mazowieckiego spotykali się z legitymowaniem osób wyglądających na niepełnoletnie (29%). Należy jednak zauważyć, że niemal jedna piąta respondentów stwierdziła brak jakiegokolwiek zmiany w zachowaniach sprzedawców.

W badaniu ogólnopolskim zaobserwować można nieco odmienną tendencję. Niemal 30% nie zauważyło zmian w zachowaniu sprzedających alkohol, natomiast częstsze żądanie okazania dowodu osobistego oraz częstszą odmowę sprzedaży alkoholu zaobserwowało po około. jedną czwartą badanych.

Tabela 57. Odsetek osób wśród wszystkich badanych, które zauważyły w ciągu ostatnich 6 miesięcy zmiany w postępowaniu sprzedawców wobec młodych ludzi, którzy chcieli kupić napój alkoholowy w miejscowości badanego (możliwość wielu odpowiedzi).

	woj. podkarpackie	Polska
Tak, sprzedawcy częściej niż poprzednio proszą młodo wyglądających klientów o okazywanie dowodu osobistego lub innego dokumentu potwierdzającego pełnoletność.	28,8%	24,6%
Tak, sprzedawcy częściej odmawiają sprzedaży osobom wyglądającym na niepełnoletnie.	32,6%	23,2%
Nie, sprzedawcy nie sprawdzają żadnych dokumentów i bez problemu sprzedają napoje alkoholowe osobom wyglądającym na niepełnoletnie.	20,4%	27,3%
Trudno powiedzieć, nie byłem świadkiem sprzedaży alkoholu osobom wyglądającym na niepełnoletnie.	34,5%	36,0%

5.6. Problemy z alkoholem w rodzinie.

Doświadczenie problemów alkoholowych w rodzinie badane było z dwóch perspektyw – uczestnika oraz obserwatora. W ramach pierwszego podejścia respondentów pytano o występowanie przykrych sytuacji we własnej rodzinie, które związane byłyby z piciem alkoholu. Jedna czwarta (25%) respondentów z województwa mazowieckiego przyznało, że w swoim życiu znalazło się w przykrych sytuacji związanej z konsumpcją

alkoholu w swojej rodzinie. Warto zauważyć, że takie sytuacje częściej miały miejsce w rodzinach abstynentów (30%) niż w rodzinach osób pijących najczęściej (17%).

W skali ogólnopolskiej 22% respondentów przyznało, że takie przykre sytuacje zdarzały się w ich rodzinie. Inaczej niż w województwie mazowieckim, nieprzyjemne sytuacje związane z alkoholem najczęściej przypominali sobie respondenci konsumujący rocznie od 6 do 12 l. czystego alkoholu (29%).

Tabela 58. Przykre sytuacje (kiedykolwiek) w rodzinie badanego mające związek z piciem alkoholu (odsetki badanych wśród wszystkich respondentów).

		Tak	Nie	Nie pamiętam	Razem
Ogółem	woj. mazowieckie	25,4%	71,5%	3,1%	100%
	Polska	21,6%	74,6%	3,8%	100%
Poziom spożycia alkoholu					
Abstynenci	woj. mazowieckie	30,1%	69,1%	0,7%	100%
	Polska	18,0%	78,8%	3,2%	100%
Do 1,2 l.	woj. mazowieckie	30,5%	68,1%	1,4%	100%
	Polska	21,2%	76,6%	2,2%	100%
Powyżej 1,2 do 6 l.	woj. mazowieckie	21,3%	73,7%	5,0%	100%
	Polska	24,1%	71,2%	4,7%	100%
Powyżej 6 do 12 l.	woj. mazowieckie	20,0%	75,2%	4,8%	100%
	Polska	29,3%	66,7%	4,0%	100%
Powyżej 12 l.	woj. mazowieckie	16,9%	78,3%	4,9%	100%
	Polska	22,1%	68,7%	9,2%	100%

Występowanie przykrych sytuacji związanych z piciem w bliskiej perspektywie czasowej, tzn. w ciągu ostatnich 12 miesięcy, zadeklarowało 41% badanych. Osoby charakteryzujące się wysokim poziomem konsumpcji częściej niż ogół mieszkańców Mazowsza przyznawały, że dotyczy ich takie doświadczenie.

W badaniu ogólnopolskim niemal co drugi respondent (49%) przyznał, że w ciągu minionego roku spotkał się w swojej rodzinie z nieprzyjemnymi sytuacjami związanymi z alkoholem. W grupie spożywającej ponad 12 l. alkoholu rocznie taką deklarację złożyło natomiast 2/3 ankietowanych. Szczegółowy rozkład odpowiedzi przedstawia tabela 59.

Tabela 59. Przykre sytuacje w rodzinie badanego mające związek z pićm alkoholu występujące w ciągu ostatnich 12 miesięcy (odsetki badanych wśród wszystkich respondentów, którzy kiedykolwiek doświadczyli przykrych sytuacji związanych z nadużywaniem alkoholu w swojej rodzinie).

		Tak	Nie	Nie pamiętam	Razem
Ogółem	woj. mazowieckie	41,3%	57,4%	1,3%	100%
	Polska	49,3%	49,4%	1,3%	100%
Poziom spożycia alkoholu					
Abstynenci	woj. mazowieckie	44,7%	55,3%	0,0%	100%
	Polska	36,1%	63,9%	0,0%	100%
Do 1,2 l.	woj. mazowieckie	39,2%	60,8%	0,0%	100%
	Polska	45,3%	54,7%	0,0%	100%
Powyżej 1,2 do 6 l.	woj. mazowieckie	34,4%	62,3%	3,3%	100%
	Polska	56,1%	41,5%	2,5%	100%
Powyżej 6 do 12 l.	woj. mazowieckie	29,2%	70,8%	0,0%	100%
	Polska	42,1%	57,9%	0,0%	100%
Powyżej 12 l.	woj. mazowieckie	55,7%	34,3%	10,1%	100%
	Polska	65,5%	34,5%	0,0%	100%

Badanym zadano również pytanie dotyczące obserwowanego nieszczęścia czy biedy jakiejś rodziny spowodowanego alkoholem. W województwie mazowieckim świadkiem takiej sytuacji było 61% badanych, przy czym częściej z takim zjawiskiem spotykali się abstynenci (64%) niż osoby z grupy o największym poziomie spożycia alkoholu (51%).

W całej Polsce co drugi badany zadeklarował, że widział biedę lub nieszczęście jakiejś rodziny spowodowane alkoholem. Świadkiem takiej sytuacji było natomiast niemal 60% respondentów spożywających ponad 12 l. czystego alkoholu rocznie i 13% abstynentów.

Interwencja w obliczu nieszczęścia i biedy spowodowanej problemem alkoholowym podejmowana była w województwie mazowieckim nieco częściej niż w skali całego kraju (25% w porównaniu z 21%). W województwie mazowieckim najniższy odsetek świadków biedy i nieszczęścia decydujących się na interwencję wystąpił w grupie konsumującej powyżej 12 l. czystego alkoholu rocznie (14%). Dla porównania w całej Polsce interwencję najrzadziej deklarowali abstynenci oraz osoby spożywające 1,2-6 l. czystego alkoholu rocznie (18%).

Tabela 60. Społeczna widoczność wybranych przejawów patologii związanej z alkoholem i próby podjęcia interwencji (% badanych).

	Poziom spożytego alkoholu											
	Ogółem		Abstynenci		Do 1,2 l.		Powyżej 1,2 do 6 l.		Powyżej 6 do 12 l.		Powyżej 12 l.	
	woj. mazowieckie	Polska	woj. mazowieckie	Polska	woj. mazowieckie	Polska	woj. mazowieckie	Polska	woj. mazowieckie	Polska	woj. mazowieckie	Polska
Widział(a) Pan(i) biedę, nieszczęście jakiejś rodziny, spowodowane pijaństwem												
Tak	61,2%	51,5%	64,1%	13,1%	60,2%	52,5%	60,7%	50,4%	60,4%	54,0%	50,9%	58,4%
Nie	36,4%	45,6%	35,9%	86,9%	38,0%	44,4%	35,9%	48,6%	33,9%	45,1%	45,7%	35,1%
Nie pamiętam	2,5%	2,9%	0,0%	0,0%	1,8%	3,0%	3,4%	1,0%	5,7%	0,9%	3,4%	6,5%

	Poziom spożytego alkoholu											
	Ogółem		Abstynenci		Do 1,2 l.		Powyżej 1,2 do 6 l.		Powyżej 6 do 12 l.		Powyżej 12 l.	
	woj. mazowieckie	Polska	woj. mazowieckie	Polska	woj. mazowieckie	Polska	woj. mazowieckie	Polska	woj. mazowieckie	Polska	woj. mazowieckie	Polska
Widział(a) Pan(i) biedę, nieszczęście jakiejś rodziny, spowodowane pijaństwem – próba interwencji												
Tak	24,9%	20,5%	31,1%	18,6%	31,8%	25,8%	22,1%	18,0%	17,7%	21,3%	14,2%	43,4%
Nie	73,7%	77,5%	66,0%	74,4%	66,1%	72,9%	77,9%	79,5%	82,3%	78,0%	82,5%	54,3%
Nie pamiętam	1,4%	2,0%	2,9%	7,0%	2,1%	1,3%	0,0%	2,5%	0,0%	0,7%	3,3%	2,3%

5.7. Przemoc w rodzinie lub ze strony nietrzeźwych.

Stykanie się z przemocą (psychologiczną, fizyczną czy słowną) zostało zbadane w dwóch kontekstach: 1) przemocy w najbliższym otoczeniu, mającej miejsce obecnie bądź też zapamiętanej z dzieciństwa oraz 2) przemocy ze strony osób nietrzeźwych (bliskich lub nieznajomych).

Prawie co dziesiąty mieszkaniec Mazowsza (9%) zadeklarował, iż w ciągu ostatnich 12 miesięcy w jego najbliższej rodzinie miał miejsce co najmniej jeden przypadek przemocy fizycznej. Trochę więcej, bo 15% respondentów, przyznało, że w ich najbliższym otoczeniu doszło do przemocy psychicznej.

Badanie ogólnopolskie ujawniło podobne prawidłowości. Nieco mniej respondentów niż w województwie mazowieckim przynajmniej jeden raz miało do czynienia z sytuacją przemocy fizycznej w swojej rodzinie (6%). Z przemocą psychiczną zetknęło się natomiast 12% badanych.

Ankietowanym zadano również pytanie dotyczące bycia ofiarą lub świadkiem przemocy w swojej rodzinie w okresie dzieciństwa. W województwie mazowieckim choć raz ofiarą przemocy w rodzinie czuło się 16% badanych, natomiast świadkiem – 21%.

W badaniu ogólnopolskim 12% badanych zadeklarowało, że w dzieciństwie przemoc w rodzinie dotknęła ich w bezpośredni sposób. Co szósty respondent był natomiast świadkiem przemocy.

Tabela 61. Osobiste doświadczenia badanych dotyczące przejawów przemocy domowej.

		Nigdy	Raz	Kilka razy	Wiele razy	Razem
Czy w czasie ostatnich 12 miesięcy w Pana(i) najbliższej rodzinie miały miejsce sytuacje, w których dochodziło do przemocy fizycznej (np. bicia, szarpania, popychania, itp.)?	woj. mazowieckie	91,2%	2,9%	3,4%	2,5%	100%
	Polska	93,6%	2,3%	3,6%	0,5%	100%
Czy w czasie ostatnich 12 miesięcy w Pana(i) najbliższej rodzinie miały miejsce sytuacje, w których dochodziło do przemocy psychicznej (np. wyzwiska, przeklinanie, groźby, szantaż, itp.)?	woj. mazowieckie	85,4%	2,9%	7,4%	4,3%	100%
	Polska	87,6%	2,5%	8,1%	1,7%	100%
Czy kiedykolwiek w swoim dzieciństwie miał Pan(i) poczucie, że był ofiarą przemocy w swojej rodzinie?	woj. mazowieckie	83,8%	2,3%	8,2%	5,7%	100%
	Polska	88,4%	2,0%	5,4%	4,2%	100%
Czy kiedykolwiek w swoim dzieciństwie był Pan(i) świadkiem przemocy w swojej rodzinie?	woj. mazowieckie	78,8%	4,5%	9,4%	7,3%	100%
	Polska	84,0%	2,8%	8,4%	4,9%	100%

Analizując ogólnie zagrożenie ze strony osób nietrzeźwych stwierdzić należy, iż zarówno ogólnopolska, jak i mazowiecka edycja badania pokazały, iż agresja słowna jest znacznie powszechniejsza niż przemoc fizyczna. Blisko co trzeci (30%) mieszkańców województwa był w ostatnim roku świadkiem agresji słownej, a 19% doświadczyło jej osobiście. Przypadki agresji fizycznej ze strony nietrzeźwych miały miejsce rzadziej – obserwowało ją 16% ankietowanych, a 5% padło jej ofiarą.

W skali całego kraju 28% było świadkiem agresji słownej, a 12% – przemocy fizycznej. Odpowiednie odsetki dla bycia ofiarą tych dwóch typów przemocy wynoszą 17% i 4%.

Tabela 62. Zagrożenie ze strony nietrzeźwych (odsetki badanych).

	Respondent jako świadek		Respondent jako ofiara	
	woj. mazowieckie	Polska	woj. mazowieckie	Polska
Zaczeptała, zagadywała, używała wulgarnych wyrazów (wszelka agresja słowna)	30,2%	27,7%	19,4%	16,9%
Uderzyła, popchnęła, zaczepiała, zraniła (wszelka agresja fizyczna)	15,9%	12,2%	5,4%	3,8%

Rozważając łącznie przypadki bycia ofiarą agresji fizycznej i słownej, dostrzec można następujące prawidłowości. Ofiarami przemocy w województwie mazowieckim – niemal tak samo często – są kobiety (21%), jak i mężczyźni (19%). W całej Polsce natomiast silniej zaznaczyła się różnica w częstości doświadczania przemocy między kobietami a mężczyznami. Ofiarą słownej lub fizycznej agresji była co siódma kobieta i co piąty mężczyzna. Na przemoc narażone są szczególnie trzy grupy: młodzi mieszkańcy województwa mazowieckiego w wieku 18-29 lat (23%), osoby z grupy wiekowej 40-49 lat (25%), ale również osoby w podeszłym wieku (20% mieszkańców Mazowsza, którzy ukończyli 65. rok życia). W badaniu ogólnopolskim natomiast osoby z przedziału wiekowego

od 18 do 29 lat wyraźnie częściej padały ofiarą przemocy (25%) niż respondenci z najstarszej grupy wiekowej (10%).

Jeśli chodzi o wielkość miejscowości – częściej narażeni są na przemoc mieszkańcy dużych (24%) oraz małych miast (27%).

Także częściej niż inne grupy, na przemoc narażone były osoby z wykształceniem średnim i wyższym (po 21%), gospodynie domowe (26%), uczniowie i studenci (24%), bezrobotni (22%) oraz niewierzący lub wierzący, ale niepraktykujący (26%).

Wśród grup charakteryzujących się różnym poziomem konsumowanego rocznie alkoholu najczęściej z agresją słowną lub fizyczną spotkali się mieszkańcy województwa mazowieckiego pijący rocznie ponad 12 l. czystego alkoholu (26%) oraz abstynenci (24%). Wśród ogółu Polaków doświadczanie agresji najczęściej było deklarowane przez respondentów z dwóch grup o najwyższym poziomie konsumpcji (po ok. 24%). Szczegółowe dane dotyczące odsetków ofiar agresji fizycznej lub słownej w różnych grupach społeczno-demograficznych zestawia Tabela 63.

Tabela 63. Zagrożenie ze strony nietrzeźwych według cech demograficznych (odsetki badanych)

	woj. mazowieckie	Polska
Ogółem	19,6%	17,4%
Płeć		
Kobiety	20,6%	14,7%
Mężczyźni	18,6%	20,4%
Wiek		
18-29 lat	23,4%	25,0%
30-39 lat	16,5%	19,0%
40-49 lat	24,6%	15,3%
50-64 lata	14,6%	15,2%
65 i więcej lat	20,1%	10,4%
Wielkość miejscowości		
Miasto pow. 200 tys.	24,3%	16,7%
Miasto 50-200 tys.	11,2%	20,6%
Miasto < 50 tys.	26,8%	20,2%
Wieś	12,0%	14,7%
Wykształcenie		
Podstawowe	16,7%	13,2%
Zawodowe	18,1%	16,1%
Średnie	21,3%	20,2%
Wyższe	20,5%	20,5%
Status zawodowy		
Praca zawodowa	18,5%	18,6%
Rencista, emeryt	18,2%	14,5%
Uczeń, student	23,6%	26,8%
Gospodyni domowa	25,8%	5,3%
Bezrobotny	22,4%	20,0%
Stosunek do religii		
Wierzący i praktykujący	16,1%	15,5%
Pozostali	25,5%	21,3%
Dochód gospodarstwa domowego		
Do 500 zł	14,0%	26,2%
501-1000 zł	18,7%	18,4%
1001-1500 zł	19,8%	14,9%

	woj. mazowieckie	Polska
Ogółem	19,6%	17,4%
1501-2000 zł	18,3%	17,5%
2001-3000 zł	19,0%	16,3%
Ponad 3000 zł	18,2%	32,9%
Poziom spożycia alkoholu		
Abstynenci	24,1%	15,8%
Do 1,2 l.	18,4%	14,4%
Pow. 1,2 do 6 l.	14,6%	17,4%
Pow. 6 do 12 l.	18,4%	24,4%
Pow. 12 l.	25,8%	23,5%

5.8. Picie alkoholu przez kobiety w ciąży

W niniejszym podrozdziale zostanie opisane i zanalizowane zagadnienie picia alkoholu przez kobiety w ciąży.

Na pierwszą część pytań z tego bloku odpowiadały tylko te kobiety, które przynajmniej raz były w ciąży. Tematy poruszane w pytaniach dotyczyły ich własnych doświadczeń z alkoholem z czasu, gdy były w ciąży. Drugą część pytań zadawano wszystkim badanym osobom, a odnosiły się one do ich postaw wobec faktu picia alkoholu przez kobiety spodziewające się dziecka.

Wśród kobiet, które kiedykolwiek były w ciąży, 14% zadeklarowało (w Polsce niewiele więcej - 17%), że w okresie, gdy spodziewały się dziecka, co najmniej raz piły alkohol. Zarówno na Mazowszu, jak i w Polsce najczęściej (27%, w Polsce 33%) były to kobiety z najmłodszego pokolenia, zdecydowanie w najmniejszym stopniu alkohol spożywały kobiety z najstarszego pokolenia (obecnie w wieku powyżej 60 lat – tylko 7%, w Polsce 3%).

O ile w Polsce częściej (22%) od ogółu kobiet alkohol w czasie ciąży piły kobiety ze średnim wykształceniem, najrzadziej (11%) natomiast kobiety z wykształceniem podstawowym, to na Mazowszu do picia w czasie ciąży najczęściej przyznawały się kobiety z wykształceniem średnim (19%), ale najrzadziej z zawodowym (5%).¹

¹ Ze względu na małą liczebność grupy kobiet, które piły alkohol będąc w ciąży, pominięte zostają rozbięcia ze względu na status zawodowy, stosunek do wiary, dochód gospodarstwa domowego oraz poziom spożycia alkoholu.

Tabela 64. Odsetek kobiet pijących alkohol w ciąży według cech społeczno-demograficznych

	woj. mazowieckie	Polska
Ogółem	13,5%	16,5%
Wiek		
18-40 lat	27,3%	32,8%
41-60 lat	10,0%	12,8%
powyżej 60 lat	6,9%	3,4%
Wielkość miejscowości		
miasto pow. 200 tys.	12,6%	11,7%
miasto 50-200 tys.	46,0%	25,6%
miasto <50 tys.	12,8%	20,5%
wieś	8,2%	12,7%
Wykształcenie		
podstawowe	8,9%	10,5%
zawodowe	4,6%	14,9%
średnie	18,5%	22,2%
wyższe	16,5%	17,8%

Częstotliwość picia alkoholu w czasie ciąży nie jest duża. W województwie mazowieckim najczęściej (57% wskazań) kobiety piły alkohol kilka razy w okresie całej ciąży lub raz w trakcie ciąży (32%). Nie zdarzały się przypadki kobiet, które będąc w ciąży piły codziennie lub kilka razy w tygodniu. W Polsce sytuacja przedstawia się podobnie: kilka razy w czasie ciąży piła co druga kobieta, która kiedykolwiek była w ciąży, a raz – co czwarta.

Tabela 65. Częstość picia alkoholu przez kobiety w ciąży (% wśród kobiet, które piły alkohol będąc w ciąży)

	woj. mazowieckie	Polska
codziennie	0,0%	2,3%
Kilka razy w tygodniu	0,0%	0,0%
kilka razy w miesiącu	1,7%	4,9%
raz w miesiącu	9,7%	9,2%
kilka razy w okresie całej ciąży	56,7%	51,4%
raz w okresie całej ciąży	31,9%	24,6%
nie pamiętam	0,0%	7,6%
Razem	100%	100%

Kobiety pijące alkohol w czasie ciąży najczęściej piły lżejsze alkohole – przede wszystkim wino (80%), rzadziej piwo (31%). Wódka, i pozostałe napoje alkoholowe, są znacznie mniej popularne (7% i 2% wskazań). Mazowiecka struktura spożycia alkoholu (z przewagą wina) przez kobiety, które kiedykolwiek były w ciąży, jest inna od ogólnopolskiej, w której spożycie piwa i wina jest porównywalne.

Tabela 66. Rodzaj alkoholu pitego przez kobiety w ciąży (możliwość wielu odpowiedzi)

	woj. mazowieckie	Polska
piwo	31,0%	45,1%
wino	79,7%	41,8%
wódka	6,9%	7,6%
inny napój alkoholowy	2,0%	10,1%

Ważne było również, by dowiedzieć się, czy kobiety ciężarne były namawiane do wypicia niewielkich ilości alkoholu w celu poprawy własnego samopoczucia lub lepszego funkcjonowania organizmu. A jeśli tak to, kto je do tego namawiał. Wyniki odpowiedzi na to pytanie są zestawione w Tabeli 67.

Tabela 67. Osoby zachęcające kobiety w ciąży do picia alkoholu (możliwość wielu odpowiedzi)

	woj. mazowieckie	Polska
lekarz	2,0%	2,4%
pielęgniarka lub inny pracownik służby zdrowia	0,3%	0,3%
ktoś z rodziny	7,2%	7,6%
koleżanka, kolega, ktoś znajomy	10,5%	14,2%
pracownik socjalny/ kurator itp.	0,0%	0,0%
mass-media (przeczytałam w gazecie, słyszałam w radio, TV)	0,0%	0,0%
nikt	67,8%	69,4%
nie pamiętam	13,2%	9,1%

Ponad dwie trzecie badanych (68%, w Polsce 69%) zadeklarowało, że nikt nie zachęcał ich do spożywania alkoholu podczas ciąży. Kobiety, które spotkały się z taką namową, najczęściej były zachęcane przez koleżanki, kolegów lub znajomych (11%, w Polsce 14%). Zdarzało się, że namawiającym do picia był ktoś z rodziny (7%, w Polsce 8%), a nawet lekarz (po 2%). Żadna z odpowiadających na to pytanie kobiet nie stwierdziła, żeby namawiał ją pracownik socjalny, kurator, pielęgniarka lub, że przeczytała o tym w gazecie, bądź usłyszała w radio. Żaden z czynników demograficznych nie różnicował struktury odpowiedzi kobiet będących kiedykolwiek w ciąży.

Druga część bloku pytań dotyczących omawianego problemu odnosiła się do opinii wszystkich respondentów o picciu alkoholu przez kobiety w ciąży.

Odpowiedzi respondentów na pierwsze z nich (o to, czy nawet niewielka ilość alkoholu wypitego przez kobietę w ciąży może mieć negatywny wpływ na zdrowie jej dziecka) zostanie omówiona w rozdziale 6. Teraz przejdźmy do pytania zadanego na zakończenie omawianego bloku pytań, o to, czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy respondenci byli świadkami sytuacji, gdy kobieta w ciąży piła alkohol. Jeśli byli świadkiem, to dodatkowo odpowiadali na pytanie, jaki alkohol piła widziana przez nich kobieta.

Tabela 68. Bycie świadkiem (w ciągu ostatnich 12 miesięcy) sytuacji, gdy kobieta w ciąży piła alkohol

	woj. mazowieckie	Polska
Tak	14,2%	12,3%
Nie	81,2%	85,2%
nie pamiętam	4,5%	2,5%
Razem	100%	100%

Zdecydowana większość (82%) badanych mieszkańców województwa mazowieckiego w ciągu ostatniego roku nie spotkała się z sytuacją, gdy kobieta w ciąży spożywała alkohol. Warto zauważyć, że proporcja osób, które widziały ciężarną kobietę pijącą alkohol, jest porównywalna (14%) do proporcji kobiet, które kiedykolwiek były w ciąży i zadeklarowały, że spożywały wówczas alkohol (14%).

Tabela 69. Rodzaj alkoholu pitego przez kobiety w ciąży widziane przez respondenta (możliwość wielu odpowiedzi) (% wśród respondentów, którzy widzieli kobiety w ciąży pijące alkohol)

	woj. mazowieckie	Polska
piwo	34,2%	62,9%
wino	40,5%	28,5%
wódka lub inny napój spirytusowy	26,9%	28,7%
inny napój alkoholowy	11,6%	3,0%

Większość (41%, w Polsce 29%) kobiet w ciąży widzianych w sytuacji spożywania alkoholu piła wino. Warto w tym miejscu wspomnieć, że wśród kobiet, które przyznały się do picia alkoholu, gdy były w ciąży, o piwie wspomniało 80%. Następnym najczęściej wymienianym przez respondentów typem napoju alkoholowego, który spożywały widziane przez nich ciężarne kobiety, było piwo – ponad jedna trzecia (34%, w Polsce 63%) deklaruje, że widziała kobietę pijącą ten typ alkoholu. Nieco ponad jedna czwarta badanych (27%, w Polsce 29%) widział kobiety w ciąży pijące wódkę lub inny napój spirytusowy

6. POSTAWY WOBEC ALKOHOLU I PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH.

Przebadane stereotypy oraz postawy wobec alkoholu dotyczyły pięciu dziedzin: 1) preferowanego wieku inicjacji alkoholowej; 2) aprobaty dla inicjacji alkoholowej przed ukończeniem 18. roku życia; 3) spożywania oraz nadużywania alkoholu; 4) problemów i patologii związanych z piciem alkoholu oraz 5) leczenia uzależnienia od alkoholu.

6.1. Stereotypy dotyczące alkoholu i alkoholików.

W ramach badania postaw wobec picia alkoholu zadano respondentom pytanie o postrzeganie wspólnego picia alkoholu jako sposobu okazywania przyjaźni. Z takim stwierdzeniem zgodziło się 30% badanych w województwie mazowieckim (suma odpowiedzi „zdecydowanie tak” i „raczej tak”). 86% badanych postrzega natomiast osobę pijaną jako odrażającą. Karanie osób permanentnie pijanych popiera nieco ponad jedna trzecia pytanym (35%). Poglądy osób niepijących oraz konsumujących duże ilości alkoholu wykazują odmienność. Wspólne spożywanie alkoholu za oznakę przyjaźni uznało 27% abstynentów z województwa mazowieckiego i ponad połowa osób z grupy o najwyższym poziomie konsumpcji (56%). Mazowieccy abstynenci są również jednomyślni w postrzeganiu osób pijanych – prawie wszyscy – zdecydowanie lub raczej – zgodzili się z opinią, że pijany stanowi odrażający widok (99%). Wraz z przechodzeniem do grup o coraz większym poziomie spożycia alkoholu zmniejsza się odsetek osób wyrażających takie przekonanie (w grupie pijących najwięcej – ponad 12 litrów czystego alkoholu rocznie – wyniósł on 62%). Jeśli chodzi o karanie osób permanentnie nadużywających alkoholu, najmniej restryktywną grupą okazały się osoby spożywające ponad 12 litrów czystego alkoholu rocznie, wśród których średnio co piąty (20%) zdecydowanie lub raczej byłby skłonny wyciągać konsekwencje prawne wobec ciągle upijających się.

Dla porównania w badaniu ogólnokrajowym niespełna co czwarty badany uznawał wspólne picie jako wyraz przyjaźni. Wystąpiły różnice w częstości deklarowania takiego poglądu przez abstynentów (15%) oraz osoby z grupy o najwyższym poziomie spożycia alkoholu (40%). Prawie 87% ogółu badanych stwierdziło, że pijany stanowi odrażający widok, jednak jedynie co trzeci z respondentów zgodził się z opinią, że osoby ciągle pijane należy karać. Percepcja osób pijanych była odmienna wśród osób deklarujących różne ilości spożywanego alkoholu: 93% abstynentów uznało osobę pijaną za odrażającą, podczas gdy podobnego zdania było tylko 70% respondentów spożywających ponad 12 litrów czystego alkoholu rocznie. Osoby z grupy o najwyższym poziomie spożycia rzadziej niż ogół populacji oraz abstynenci są skłonni karać osoby permanentnie pijane (24%).

Picie zostało jednoznacznie ocenione jako częsta przyczyna błędnego lub niewłaściwego postępowania – w mazowieckiej edycji badania 88% respondentów zgodziło się z poglądem, że: „Picie jest jedną z głównych przyczyn, z powodu których ludzie robią to, czego nie powinni”. Wśród abstynentów odsetek ten wyniósł 98%, a w grupie osób konsumujących powyżej 12 litrów czystego alkoholu rocznie – 76%. Mniejszy, choć wciąż znaczny, odsetek respondentów (70%) wyraził przekonanie, iż miejscowa społeczność powinna pomagać rodzinom, którym nadużywająca alkoholu głowa rodziny nie zapewnia wystarczających środków do życia. Z tym poglądem najczęściej byli skłonni zgodzić się respondenci niepijący oraz pijący najmniej – do 1,2 litra czystego alkoholu rocznie (74% oraz 73%), rzadziej natomiast – osoby pijące więcej (w grupach pijących: 1,2 l. – 6 l.; 6 l. – 12 l. oraz ponad 12 l. rocznie – 63%).

W skali całego kraju picie jest postrzegane jako źródło problemów przez niemal 90% badanych, a 74% zgadza się z opinią, iż lokalna społeczność powinna pomagać rodzinom cierpiącym niedostatek z powodu picia jednego z jej członków. Osoby z grupy o najwyższym

poziomie spożycia rzadziej niż ogół populacji zgadzały się ze stwierdzeniem, że picie alkoholu stanowi przyczynę niewłaściwego postępowania (73%). Nieznacznie rzadziej są też skłonne popierać idee udzielania pomocy rodzinom osób pijących przez miejscową społeczność (71%).

Jeśli chodzi o kwestię stereotypów dotyczących uzależnienia alkoholowego oraz postaw wobec osób zrywających z nałogiem, zauważyć można, iż średnio co dziewiąty mieszkaniec województwa mazowieckiego zgadza się z poglądem, iż uzależnienie jest niewyleczalne i nie warto podejmować jego leczenia (11%). Co więcej, alkoholik, który przestał pić, uważany jest przez 88% za osobę godną szacunku. Warto przyjrzeć się, jak kwestie zrywania z alkoholizmem postrzegane są przez respondentów nadużywających alkoholu. Wśród mieszkańców województwa mazowieckiego konsumujących rocznie ponad 12 litrów czystego alkoholu 92% uznaje byłego alkoholika za kogoś godnego szacunku, a jedynie co siedemnasty wyraża przekonanie, że uzależnienie jest niewyleczalne (6%). Odsetki te w dość niewielkim stopniu odbiegają od wyników prezentowanych przez ogół mieszkańców Mazowsza.

Badania ogólnopolskie dostarczyły bardzo podobnych wyników. Około co dziewiąty badany uważa, że uzależnienie od alkoholu jest niewyleczalne (11%), podczas gdy 88% darzy szacunkiem alkoholika, który zerwał z nałogiem. Praktycznie nie występują różnice w częstości uznawania alkoholizmu za niewyleczalny w skrajnych grupach wyróżnionych ze względu na ilość spożywanego rocznie alkoholu (tzn. wśród abstynentów i w grupie o najwyższym poziomie spożycia).

Tabela 70. Opinie i postawy dotyczące spożywania alkoholu wg poziomu spożycia alkoholu.

	Poziom spożycia alkoholu											
	Ogółem		Abstynenci		Do 1,2 l.		Pow. 1,2 do 6 l.		Powyżej 6 do 1 l.		Powyżej 12 l.	
	woj. mazowieckie	Polska	woj. mazowieckie	Polska	woj. mazowieckie	Polska	woj. mazowieckie	Polska	woj. mazowieckie	Polska	woj. mazowieckie	Polska
Kogoś, kto ciągle jest pijany, powinno się karać												
Zdecydowanie tak	14,7%	10,9%	21,8%	12,7%	18,1%	13,8%	8,6%	10,9%	20,0%	3,6%	11,8%	3,9%
Raczej tak	20,4%	22,3%	21,2%	18,4%	23,2%	25,7%	22,6%	22,6%	11,9%	23,8%	8,3%	19,6%
Raczej nie	36,4%	37,2%	36,9%	37,4%	29,1%	32,4%	43,9%	39,3%	32,1%	40,4%	51,2%	48,6%
Zdecydowanie nie	19,1%	17,9%	9,2%	9,0%	17,2%	17,9%	18,1%	21,1%	25,4%	25,5%	26,9%	17,6%
Nie wiem/ trudno powiedzieć	9,4%	11,7%	10,9%	22,5%	12,5%	10,2%	6,8%	6,1%	10,6%	6,7%	1,8%	10,2%
Picie jest jedną z głównych przyczyn, z powodu których ludzie robią to, czego nie powinni												
Zdecydowanie tak	51,5%	54,4%	51,7%	58,7%	60,6%	60,7%	48,8%	54,0%	49,8%	41,7%	29,8%	38,9%
Raczej tak	36,2%	34,8%	46,5%	29,8%	30,0%	33,6%	37,0%	37,4%	33,1%	48,6%	46,4%	34,5%
Raczej nie	6,1%	5,2%	0,0%	3,4%	4,6%	2,7%	5,3%	4,4%	9,3%	6,4%	12,6%	12,5%
Zdecydowanie nie	0,8%	1,3%	0,0%	0,0%	1,4%	0,3%	0,0%	2,9%	0,0%	2,2%	0,0%	4,3%
Nie wiem/ trudno powiedzieć	5,4%	4,3%	1,8%	8,0%	3,4%	2,7%	8,8%	1,3%	7,8%	1,0%	11,2%	9,7%
Wypicie z kimś, to sposób na okazanie przyjaźni												
Zdecydowanie tak	2,2%	3,6%	0,0%	2,3%	0,6%	2,3%	3,5%	3,4%	0,0%	6,0%	10,8%	5,3%
Raczej tak	27,3%	19,7%	26,6%	12,2%	23,3%	14,2%	28,5%	24,2%	34,7%	27,0%	44,8%	34,6%

					Poziom spożycia alkoholu							
	Ogółem		Abstynenci		Do 1,2 l.		Pow. 1,2 do 6 l.		Powyżej 6 do 1 l.		Powyżej 12 l.	
	woj. mazowieckie	Polska	woj. mazowieckie	Polska	woj. mazowieckie	Polska	woj. mazowieckie	Polska	woj. mazowieckie	Polska	woj. mazowieckie	Polska
Raczej nie	34,5%	35,9%	34,3%	32,4%	28,9%	38,8%	31,6%	40,1%	44,0%	38,1%	33,4%	26,7%
Zdecydowanie nie	31,5%	33,0%	32,5%	42,5%	40,1%	39,6%	35,2%	27,9%	18,4%	22,6%	10,1%	17,8%
Nie wiem/ trudno powiedzieć	4,4%	7,9%	6,5%	10,7%	7,2%	5,1%	1,3%	4,4%	2,9%	6,3%	0,7%	15,6%
Pijany to odrażający widok												
Zdecydowanie tak	45,3%	55,5%	49,8%	70,6%	60,5%	64,4%	44,9%	52,5%	32,8%	31,2%	19,0%	31,0%
Raczej tak	40,3%	31,4%	48,8%	21,9%	34,6%	26,5%	34,7%	34,0%	38,2%	47,6%	43,1%	38,7%
Raczej nie	8,2%	8,0%	1,4%	2,6%	1,2%	5,7%	15,6%	9,1%	16,0%	17,4%	20,6%	17,2%
Zdecydowanie nie	2,3%	1,5%	0,0%	0,8%	1,5%	1,6%	1,7%	1,6%	8,7%	1,2%	4,5%	2,2%
Nie wiem/ trudno powiedzieć	3,9%	3,6%	0,0%	4,0%	2,2%	2,0%	3,0%	2,8%	4,3%	2,7%	12,8%	10,9%
Alkoholik, który przestał pić zasługuje na wiele szacunku												
Zdecydowanie tak	46,5%	53,4%	44,9%	54,1%	51,3%	57,2%	40,0%	53,5%	50,3%	50,8%	56,1%	51,8%
Raczej tak	41,0%	35,0%	34,8%	32,4%	39,0%	33,5%	47,6%	34,3%	39,5%	34,8%	35,5%	29,2%
Raczej nie	3,3%	5,2%	3,3%	3,1%	0,2%	3,7%	4,6%	7,2%	4,3%	9,3%	0,0%	9,5%
Zdecydowanie nie	1,6%	1,6%	3,3%	2,1%	1,0%	0,8%	1,1%	1,7%	5,9%	2,2%	0,0%	1,8%
Nie wiem/ trudno powiedzieć	7,6%	4,9%	13,7%	8,4%	8,4%	4,8%	6,7%	3,2%	0,0%	2,9%	8,4%	7,7%
Jeśli ktoś pije i nie zapewnia środków do życia żonie i dzieciom, miejscowa społeczność powinna im pomóc												
Zdecydowanie tak	25,7%	24,8%	33,2%	26,0%	31,9%	25,0%	14,7%	27,9%	17,3%	20,1%	33,6%	22,7%
Raczej tak	43,8%	48,9%	41,1%	48,4%	41,0%	47,1%	48,7%	51,5%	45,6%	49,1%	29,8%	47,9%
Raczej nie	8,5%	9,8%	1,8%	6,4%	4,3%	9,0%	13,6%	7,2%	17,2%	20,7%	8,3%	15,3%
Zdecydowanie nie	6,2%	5,1%	3,3%	4,1%	7,7%	6,6%	4,4%	5,1%	9,9%	2,9%	11,1%	4,5%
Nie wiem/ trudno powiedzieć	15,7%	11,5%	20,5%	15,1%	15,1%	12,2%	18,5%	8,3%	10,1%	7,2%	17,2%	9,6%
Uzależnienie od alkoholu jest niewyleczalne, nie warto zatem podejmować leczenia												
Zdecydowanie tak	5,3%	3,4%	10,7%	1,4%	3,3%	4,0%	8,9%	3,9%	3,5%	2,3%	1,6%	3,2%
Raczej tak	5,6%	7,2%	1,9%	7,8%	4,0%	5,5%	9,9%	8,3%	5,2%	11,8%	4,4%	6,6%
Raczej nie	25,1%	20,3%	13,1%	18,8%	22,6%	16,4%	24,2%	21,8%	31,0%	16,0%	19,4%	30,7%
Zdecydowanie nie	53,6%	60,2%	50,1%	54,8%	59,3%	65,4%	51,7%	62,1%	51,9%	65,2%	69,4%	50,0%
Nie wiem/ trudno powiedzieć	10,3%	8,9%	24,2%	17,3%	10,8%	8,7%	5,4%	3,8%	8,3%	4,7%	5,3%	9,5%

6.2. Postawy wobec wieku inicjacji alkoholowej.

W odniesieniu do wszystkich rodzajów alkoholu, zarówno w przypadku norm przyjmowanych dla dziewcząt, jak i chłopców, okres od 18. do 20. roku życia był najczęściej wskazywanym przedziałem wiekowym, w którym inicjacja alkoholowa uznawana jest za dopuszczalną. W badaniu mazowieckim – w przypadku obu płci – alkoholem, którego spożycie najczęściej wskazywano jako akceptowalne przed uzyskaniem pełnoletności, jest piwo (16% zarówno dla chłopców, jak i dla dziewcząt).

Badanie ogólnokrajowe wykazało podobne prawidłowości. Najczęściej aprobowanym okresem inicjacji alkoholowej jest dla obu płci i wszystkich rodzajów alkoholu przedział 18–

20 lat. Piwo jest natomiast najczęściej wskazywanym alkoholem, którego spożycie przez niepełnoletnich uznaje się za dopuszczalne.

Tabela 71. Preferowany wiek inicjacji picia poszczególnych napojów alkoholowych.

	14 lat i poniżej		15–17 lat		18–20 lat		21 lat i powyżej		Trudno powiedzieć, nie wiem	
	woj. mazowieckie	Polska	woj. mazowieckie	Polska	woj. mazowieckie	Polska	woj. mazowieckie	Polska	woj. mazowieckie	Polska
Chłopcy										
Wódka	1,2%	0,1%	2,4%	4,7%	71,7%	71,5%	22,0%	20,2%	2,7%	3,5%
Wino	0,4%	0,4%	11,1%	9,7%	70,7%	75,2%	14,7%	11,3%	3,2%	3,6%
Piwo	0,1%	0,6%	15,9%	15,5%	66,9%	71,0%	13,4%	9,7%	3,6%	3,3%
Dziewczęta										
Wódka	1,4%	0,1%	1,7%	3,3%	76,4%	74,7%	17,7%	18,1%	2,9%	3,9%
Wino	0,7%	0,2%	10,6%	8,3%	74,7%	78,8%	10,2%	9,0%	3,9%	3,8%
Piwo	0,7%	0,6%	15,3%	13,4%	70,9%	75,7%	9,1%	6,7%	4,1%	3,6%

Za osobę aprobującą inicjację picia alkoholu w okresie niepełnoletności uznawany był respondent, podający mniej niż 18 lat jako wiek, w którym dziewczętom lub chłopcom można zezwolić na wypicie alkoholu. Należy stwierdzić, że spożywanie alkoholu w młodym wieku nie jest powszechnie akceptowane. Średnio co piąty respondent z województwa mazowieckiego akceptował rozpoczynanie picia alkoholu przed uzyskaniem pełnoletności, przy czym bardziej restrykcyjne okazały się w tej kwestii kobiety (zgodę wyraziłoby 12% z nich, w grupie mężczyzn – 26%).

Przyzwolenie na wczesną inicjację alkoholową wykazuje związek z wiekiem respondenta – 30% respondentów w wieku od 18 do 29 lat pozwoliłoby niepełnoletnim na próbowanie alkoholu, podczas gdy analogiczny odsetek wśród osób powyżej 64. roku życia wyniósł 12%.

Na skłonność do przyzwalania osobom niepełnoletnim na picie alkoholu wpływa również wykształcenie respondenta. Wśród mieszkańców województwa mazowieckiego mających wykształcenie średnie lub wyższe – prawie jedna piąta zgodziłaby się na inicjację alkoholową osób mających mniej niż 18 lat, w grupie osób z wykształceniem zawodowym odsetek ten wyniósł 4%.

Oprócz czynników społeczno-demograficznych duże znaczenie mają własne zachowania respondenta. Stosunek do wczesnej inicjacji picia jest bardzo silnie różnicowany przez wiek własnej inicjacji. Osoby, które same przyznały się do pierwszego spożycia alkoholu przed ukończeniem 18. roku życia, znacznie częściej aprobują wczesną inicjację u innych niż te, które pierwszy raz piły alkohol po uzyskaniu pełnoletności (29% w stosunku do 10%). Kolejny istotny czynnik stanowi ilość spożywanego przez respondenta alkoholu. Największa różnica w odsetkach mieszkańców Mazowsza przyzwalających na picie alkoholu przez osoby niepełnoletnie występuje między abstynentami a osobami wypijającymi rocznie powyżej 12 litrów czystego alkoholu (2% wobec 36%).

W badaniu ogólnopolskim podobnie – 17% respondentów pozwoliłoby osobie, która nie ukończyła 18 lat na spożycie alkoholu. Wśród mężczyzn odsetek ten wyniósł 20%, a wśród kobiet – 15%. Co czwarty respondent w wieku 18–29 lat i jedynie niespełna co dziesiąty w wieku powyżej 64 lat dopuszczał możliwość konsumowania alkoholu przez nieletnich. Miejsce zamieszkania wydaje się również wpływać na opinię w kwestii wieku

inicjacji alkoholowej. Częściej permissywną postawę przyjmują mieszkańcy miast (we wszystkich kategoriach wielkości miasta około co piąty respondent przyzwala na konsumpcję alkoholu przed ukończeniem 18 lat) niż mieszkańcy wsi (13%). Różnice w częstotliwości akceptowania wczesnej inicjacji występują również między grupami respondentów przejawiającymi odmienne zachowania dotyczące konsumpcji alkoholu, takimi jak: abstynenci (4%), a spożywający rocznie od 6 do 12 litrów czystego alkoholu (29%); mający pierwszy kontakt z alkoholem przed uzyskaniem pełnoletności (31%) i po uzyskaniu pełnoletności (9%).

Tabela 72. Dopuszczalność inicjacji picia alkoholu przed osiemnastym rokiem życia (odsetki badanych).

	Kobieta		Mężczyzna		Ogółem	
	woj. mazowieckie	Polska	woj. mazowieckie	Polska	woj. mazowieckie	Polska
Ogółem	12,3%	14,5%	26,0%	20,1%	18,7%	17,2%
Wiek						
18–29 lat	29,0%	28,6%	30,7%	22,4%	29,9%	25,4%
30–39 lat	13,2%	13,2%	23,8%	18,2%	18,6%	15,7%
40–49 lat	6,7%	10,6%	25,7%	23,5%	15,3%	17,6%
50–64 lata	8,3%	11,4%	24,9%	20,7%	14,7%	15,6%
65 i więcej lat	3,1%	6,4%	21,7%	13,3%	11,8%	9,0%
Wielkość miejscowości						
Miasto Pow. 200 tys.	15,9%	18,3%	35,7%	23,6%	24,8%	20,7%
Miasto 50–200 tys.	16,4%	14,7%	18,4%	25,1%	17,3%	19,7%
Miasto < 50 tys.	10,9%	16,7%	27,0%	21,3%	18,5%	18,8%
Wieś	7,9%	10,3%	17,0%	15,2%	12,3%	12,7%
Wykształcenie						
Podstawowe	2,9%	16,3%	32,6%	19,5%	16,0%	17,6%
Zawodowe	4,1%	10,4%	4,6%	19,6%	4,4%	16,2%
Średnie	17,6%	14,8%	34,5%	18,3%	24,6%	16,3%
Wyższe	15,4%	15,3%	33,6%	29,5%	23,8%	20,8%
Status zawodowy						
Praca zawodowa	13,6%	12,5%	25,1%	18,4%	19,7%	15,9%
Rencista, emeryt	4,4%	9,4%	18,9%	15,7%	9,9%	11,8%
Uczeń, student	32,4%	41,6%	41,0%	32,1%	36,8%	37,1%
Gospodyni domowa	26,1%	17,4%	–	–	26,1%	17,4%
Bezrobotny	9,3%	13,2%	28,5%	23,4%	19,5%	18,7%
Stosunek do religii						
Wierzący i praktykujący	10,3%	13,5%	25,9%	17,5%	16,2%	15,2%
Pozostali	19,8%	18,0%	25,4%	22,9%	23,4%	21,1%
Dochód gospodarstwa domowego						
Do 500 zł	0,0%	12,7%	33,7%	16,3%	13,1%	14,6%
501–1000 zł	13,1%	10,2%	14,9%	11,2%	13,9%	10,5%
1001–1500 zł	14,7%	14,5%	20,2%	21,7%	17,0%	17,9%
1501–2000 zł	8,8%	21,4%	10,2%	23,4%	9,3%	22,4%
2001–3000 zł	11,6%	17,9%	40,1%	25,1%	26,6%	22,0%
Ponad 3000 zł	25,2%	15,4%	35,9%	18,1%	30,8%	16,9%
Poziom spożycia alkoholu						
Abstynenci	0,0%	3,7%	7,2%	6,3%	1,6%	4,3%
Do 1,2 l.	11,7%	15,5%	21,0%	9,7%	14,2%	13,9%
Pow. 1,2 do 6,0 l.	23,0%	19,5%	21,2%	26,0%	22,0%	23,4%

	Kobieta		Mężczyzna		Ogółem	
	woj. mazowieckie	Polska	woj. mazowieckie	Polska	woj. mazowieckie	Polska
Ogółem	12,3%	14,5%	26,0%	20,1%	18,7%	17,2%
Pow. 6,0 do 12,0 l	11,2%	32,3%	37,5%	28,2%	31,9%	29,0%
Pow. 12, 0 l.	32,9%	34,6%	36,4%	20,6%	36,2%	22,4%
Własna inicjacja przed 18. rokiem życia						
Tak	26,3%	33,5%	30,8%	28,7%	29,3%	30,5%
Nie	6,4%	7,3%	17,5%	11,0%	9,7%	8,7%

6.3. Ocena dostępności alkoholu.

W opinii dwóch trzecich respondentów z województwa mazowieckiego napoje alkoholowe nie powinny być traktowane jak wszystkie inne towary. Podobnie jest w całej Polsce, gdzie niemal trzy czwarte badanych było zdania, że sprzedaż alkoholu powinna być objęta specjalną kontrolą państwa.

Analizując zagadnienie kontroli państwowej w różnych grupach wyróżnionych ze względu na charakterystyki demograficzne oraz ilość spożywanego rocznie alkoholu, zauważyć można było pewne różnice w wyrażanych poglądach. Znacznie częściej za specjalnym traktowaniem produktów alkoholowych opowiadały się kobiety (73% vs 58%). Wiek w niewielkim tylko stopniu różnicował poglądy na kontrolę nad dystrybucją alkoholu – we wszystkich grupach wiekowych odsetek zwolenników takiej kontroli oscylował wokół 70%. Ze względu na wykształcenie w województwie mazowieckim największy odsetek zwolenników kontroli sprzedaży alkoholu jest wśród osób z wykształceniem wyższym (73%), najmniejszy w grupie osób z wykształceniem zawodowym (57%).

Ilość spożywanego alkoholu natomiast wyraźniej różnicowała stosunek do państwowej kontroli nad handlem alkoholem. Aż 71% mazowieckich abstynentów oraz 73% osób pijących do 1,2 l. czystego alkoholu rocznie dostrzegało potrzebę tej regulacji, podczas gdy podobny pogląd podzieliło 43% respondentów spożywających ponad 12 l. czystego alkoholu rocznie. Odmienne opinie wyrażali również respondenci cechujący się różnym statusem zawodowym. Grupą najsilniej wspierającą ideę kontroli nad dystrybucją alkoholu okazały się gospodynie domowe (85%).

W skali całego kraju również dały się zauważyć różnice w opiniach na temat kontroli państwa nad sprzedażą produktów alkoholowych ze względu na płęć, wiek, status zawodowy czy też ilość spożywanego alkoholu. Za kontrolą państwową opowiada się 80% kobiet i 68% mężczyzn. Osoby w wieku 40–49 lat rzadziej niż ogół populacji były skłonne uznawać alkohol za towar wymagający specjalnego traktowania (65%). Podobna sytuacja ma miejsce wśród bezrobotnych (61%), osób o niskich przychodach – poniżej 500 zł (63%) oraz spożywających ponad 12 l. czystego alkoholu rocznie (56%).

Tabela 73. Stosunek do idei kontroli nad dystrybucją alkoholu.

	woj. mazowieckie	Polska
Napoje alkoholowe nie mogą być traktowane jak wszystkie inne towary a handel nimi powinien być specjalnie kontrolowany przez państwo.	65,8%	74,2%
Napoje alkoholowe należy traktować tak jak każdy inny towar, zatem handel nimi nie powinien być objęty żadną specjalną kontrolą.	25,5%	20,7%
Trudno powiedzieć.	8,6%	5,2%
Razem	100%	100%

Tabela 74. Stosunek do idei kontroli nad dystrybucją alkoholu (odsetki badanych).

	Potrzeba specjalnej kontroli		Brak potrzeby specjalnej kontroli		Trudno powiedzieć	
	woj. mazowieckie	Polska	woj. mazowieckie	Polska	woj. mazowieckie	Polska
Ogółem	65,8%	74,1%	25,5%	20,7%	8,6%	5,2%
Płeć						
Kobiety	73,1%	80,1%	14,8%	14,8%	12,1%	5,0%
Mężczyźni	57,6%	67,6%	37,6%	27,1%	4,7%	5,3%
Wiek						
18–29 lat	68,7%	73,7%	27,5%	21,9%	3,8%	4,4%
30–39 lat	63,0%	75,3%	29,3%	20,3%	7,7%	4,4%
40–49 lat	60,4%	65,0%	34,0%	31,3%	5,7%	3,7%
50–64 lata	69,3%	76,2%	22,2%	19,4%	8,5%	4,4%
65 i więcej lat	63,8%	79,0%	15,7%	11,6%	20,5%	9,4%
Wielkość miejscowości						
Miasto pow. 200 tys.	75,6%	70,6%	18,4%	25,2%	5,9%	4,2%
Miasto 50–200 tys.	57,8%	75,1%	35,3%	20,2%	6,9%	4,6%
Miasto < 50 tys.	63,6%	71,4%	30,2%	22,7%	6,2%	5,9%
Wieś	57,9%	77,6%	28,6%	16,8%	13,6%	5,5%
Wykształcenie						
Podstawowe	65,0%	74,0%	19,4%	17,4%	15,6%	8,7%
Zawodowe	56,5%	71,9%	33,9%	23,3%	9,6%	4,8%
Średnie	67,8%	75,5%	25,7%	21,3%	6,5%	3,2%
Wyższe	73,1%	75,6%	21,9%	20,3%	5,0%	4,1%
Status zawodowy						
Praca zawodowa	63,3%	74,6%	31,3%	22,2%	5,3%	3,2%
Rencista, emeryt	68,0%	78,6%	16,6%	13,8%	15,4%	7,6%
Uczeń, student	70,1%	71,1%	26,7%	25,3%	3,1%	3,6%
Gospodyni domowa	85,1%	78,4%	0,0%	21,6%	14,9%	0,0%
Bezrobotny	61,5%	61,2%	32,0%	31,9%	6,5%	6,9%
Stosunek do religii						
Wierzący i praktykujący	70,0%	78,2%	19,8%	16,2%	10,2%	5,6%
Pozostali	58,9%	65,3%	36,7%	30,5%	4,3%	4,2%
Dochód gospodarstwa domowego						
Do 500 zł	51,0%	63,3%	38,2%	28,3%	10,9%	8,3%
501–1000 zł	50,0%	77,3%	33,2%	14,4%	16,8%	8,2%
1001–1500 zł	79,0%	73,8%	15,9%	19,0%	5,1%	7,2%
1501–2000 zł	74,2%	71,5%	18,3%	25,0%	7,6%	3,5%
2001–3000 zł	70,4%	78,6%	23,8%	18,9%	5,8%	2,5%
Ponad 3000 zł	70,1%	74,6%	23,8%	23,9%	6,1%	1,5%
Poziom spożycia alkoholu						
Abstynenci	70,5%	81,6%	10,8%	9,8%	18,7%	8,6%
Do 1,2 l.	72,9%	80,3%	16,7%	16,1%	10,4%	3,5%
Pow. 1,2 do 6 l.	59,1%	73,8%	34,5%	23,4%	6,4%	2,8%
Pow. 6 do 12 l.	63,9%	65,1%	34,8%	26,5%	1,2%	8,4%
Pow. 12 l.	43,3%	55,8%	51,9%	39,5%	4,8%	4,7%

Szczególny sposób traktowania handlu alkoholem znalazł również potwierdzenie w stosunku do liczby punktów sprzedaży poszczególnych rodzajów alkoholu. W odniesieniu do

wszystkich odmian alkoholu dominował pogląd, iż liczba punktów sprzedaży powinna być zachowana bez zmian. Rozważając jednak odsetek respondentów opowiadających się za zmianą obecnego stanu rzeczy, przeważali ci, którzy wyrażali przekonanie, że liczba punktów sprzedaży powinna być zmniejszona. Najczęściej ankietowani deklarowali, że zmniejszona powinna zostać liczba punktów sprzedaży wódki (27%). Za zmniejszeniem liczby punktów sprzedaży piwa oraz wina optował natomiast co czwarty respondent.

W skali całego kraju zaobserwowano podobny rozkład opinii. Stan obecny satysfakcjonował większość ankietowanych (dla różnych rodzajów alkoholu swoją aprobatę dla dotychczasowej liczby punktów sprzedaży wyraziło od 62% do 66%). Najwięcej zwolenników miał postulat ograniczenia liczby punktów sprzedaży wódki (30%). Dla porównania – za zmniejszeniem liczby punktów sprzedaży piwa opowiadał się co czwarty respondent.

Tabela 75. Postulaty dotyczące liczby punktów sprzedaży piwa, wina i wódki (odsetki wśród wszystkich badanych).

		zwiększyć	pozostawić tak jak jest	zmniejszyć	trudno pow.	Razem
Liczbę punktów sprzedaży piwa należy...	woj. mazowieckie	5,5%	62,2%	23,7%	8,7%	100%
	Polska	2,3%	66,1%	24,6%	7,0%	100%
Liczbę punktów sprzedaży wina należy...	woj. mazowieckie	3,5%	61,6%	24,7%	10,2%	100%
	Polska	1,1%	64,0%	26,8%	8,2%	100%
Liczbę punktów sprzedaży wódka należy...	woj. mazowieckie	3,2%	60,7%	26,8%	9,3%	100%
	Polska	1,0%	61,5%	29,8%	7,7%	100%

Podczas gdy większość badanych z jednej strony popiera kontrolę państwa nad handlem alkoholem, z drugiej zaś – w najlepszym razie jest przeciwna zwiększaniu liczby punktów sprzedaży alkoholu – bardzo wielu respondentów ma poczucie, że władze w ich miejscowości nie są zainteresowane ograniczeniem spożycia alkoholu. Tego zdania jest 39% mieszkańców województwa mazowieckiego (suma odpowiedzi „raczej nie” i „zdecydowanie nie są zainteresowane”). W skali całego kraju również przeważa pogląd, że lokalne władze nie są zainteresowane zmniejszaniem konsumpcji alkoholu – tak twierdzi co drugi respondent.

Tabela 76. Opinie i postawy dotyczące spożywania alkoholu (odsetki wśród wszystkich badanych).

		Zdecydowanie tak	Raczej tak	Raczej nie	Zdecydowanie nie	Nie wiem/trudno powiedzieć	Razem
W mojej miejscowości władze są zainteresowane ograniczeniem spożycia alkoholu.	woj. mazowieckie	5,6%	24,5%	32,3%	6,8%	30,7%	100%
	Polska	6,4%	19,2%	35,1%	12,3%	27,0%	100%

6.4. Postawy wobec problemów i zagrożeń związanych z piciem.

Postawy wobec zagrożeń związanych z piciem alkoholu zostały zbadane w dwóch aspektach – szkodliwości picia na tle stosowania innych używek oraz szkodliwości picia dla specyficznej grupy, jaką stanowią kobiety w ciąży.

Na wstępie należy zauważyć, że w województwie mazowieckim dla prawie wszystkich pytań dotyczących szkodliwości palenia papierosów oraz spożywania alkoholu (oprócz oceny szkodliwości palenia papierosów od czasu do czasu) odpowiedzi „nie ma ryzyka” oraz „małe ryzyko” razem wzięte nie uzyskują więcej niż 16% odpowiedzi. Podobna sytuacja zachodzi w przypadku próby ogólnopolskiej: wśród odpowiedzi na te same pytania odpowiedzi „nie ma ryzyka” oraz „małe ryzyko” uzyskiwały maksymalnie 12% wskazań. Za największe zagrożenie dla zdrowia respondenci w badaniu ogólnopolskim oraz mazowieckim uznali palenie co najmniej jednej paczki papierosów dziennie oraz niemal codzienną konsumpcję 4–5 drinków. Szczegółowy rozkład odpowiedzi przedstawia Tabela 77.

Tabela 77. Ocena szkodliwości wybranych zachowań (wśród wszystkich badanych).

		Nie ma ryzyka	Małe ryzyko	Umiarkowane ryzyko	Duże ryzyko	Nie wiem	Razem
Pałą papierosy od czasu do czasu	woj. mazowieckie	3,4%	21,2%	37,7%	34,2%	3,5%	100%
	Polska	5,4%	22,4%	30,8%	38,2%	3,2%	100%
Pałą jedną lub więcej paczek papierosów dziennie	woj. mazowieckie	0,3%	0,5%	8,1%	89,9%	1,2%	100%
	Polska	0,3%	1,4%	9,7%	86,9%	1,6%	100%
Wypijają jeden lub dwa "drinki" prawie codziennie	woj. mazowieckie	2,0%	8,5%	20,1%	67,1%	2,3%	100%
	Polska	1,0%	9,0%	27,3%	59,5%	3,2%	100%
Wypijają cztery lub pięć "drinków" prawie codziennie	woj. mazowieckie	0,4%	2,3%	5,2%	91,0%	1,1%	100%
	Polska	0,3%	1,2%	8,5%	87,9%	2,1%	100%
Wypijają pięć lub więcej "drinków" 1 raz lub 2 razy w ciągu każdego weekendu	woj. mazowieckie	3,6%	12,4%	20,4%	60,8%	2,9%	100%
	Polska	2,7%	9,2%	31,4%	53,2%	3,4%	100%

Badani dostrzegali także negatywny wpływ picia alkoholu przez kobiety w ciąży na zdrowie ich dzieci. 87% respondentów zarówno z województwa mazowieckiego, jak i w całej Polsce było zdania, że wypicie nawet niewielkich ilości alkoholu jest szkodliwe (suma odpowiedzi „zdecydowanie tak” i „raczej tak”). Rozpatrując postawy wobec spożywania alkoholu przez kobiety w ciąży wśród grup wyróżnionych ze względu na ilość spożywanego alkoholu, zauważyć można różnicę między abstynentami oraz osobami z grupy o najwyższym poziomie spożycia. Mazowieccy abstynenci niemal jednomyślnie (97%) stwierdzali, że konsumowanie alkoholu przez przyszłą matkę jest szkodliwe. Opinię taką wyraziło natomiast 85% respondentów z grupy o największym poziomie konsumpcji. Również w badaniu ogólnopolskim abstynenci częściej niż konsumujący ponad 12 l. czystego alkoholu uznawali picie alkoholu przez ciężarne za niebezpieczne dla zdrowia dziecka (93% w porównaniu z 82%).

Tabela 78. Odsetek badanych uważających, że picie nawet niewielkich ilości alkoholu przez kobiety w ciąży może mieć negatywny wpływ na zdrowie ich dzieci.

		Zdecyd. tak	Raczej tak	Raczej nie	Zdecyd. nie	Nie wiem	Razem
Razem	woj. mazowieckie	58,8%	28,1%	9,1%	1,3%	2,7%	100%
	Polska	58,0%	28,6%	7,5%	1,0%	4,8%	100%
Poziom spożycia alkoholu							
Abstynenci	woj. mazowieckie	67,9%	29,4%	2,7%	0,0%	0,0%	100%
	Polska	67,9%	25,3%	0,0%	1,7%	5,1%	100%
Do 1,2 l.	woj. mazowieckie	64,1%	23,9%	7,5%	2,3%	2,1%	100%
	Polska	63,6%	24,2%	9,0%	0,3%	2,9%	100%
Powyżej 1,2 do 6 l.	woj. mazowieckie	55,2%	27,9%	11,8%	0,7%	4,3%	100%
	Polska	58,6%	26,8%	10,8%	2,1%	1,7%	100%
Powyżej 6 do 12 l.	woj. mazowieckie	52,6%	32,8%	9,2%	3,3%	2,2%	100%
	Polska	45,8%	39,6%	8,6%	0,0%	5,9%	100%
Powyżej 12 l.	woj. mazowieckie	54,3%	30,8%	14,9%	0,0%	0,0%	100%
	Polska	43,5%	38,0%	5,8%	0,9%	11,8%	100%

Postawy wobec zagrożeń niesionych przez alkohol badać można poprzez opinie na temat prowadzenia samochodu po spożyciu alkoholu. Na Mazowszu niemal trzy czwarte respondentów było zdania, iż mężczyzna ważący ok. 80 kg. nie mógłby – zgodnie z polskim prawem – prowadzić auta godzinę po wypiciu jednej półlitrowej butelki piwa o mocy ok. 5% (przeciwnego zdania było 14%). W badaniu ogólnopolskim niemalże taki sam odsetek ankietowanych wyraził przekonanie, że w wyżej scharakteryzowanej sytuacji nie można legalnie zasiąść za kierownicą samochodu. Opinie na temat prowadzenia auta po spożyciu butelki piwa różnią się w grupach wyróżnionych ze względu na poziom konsumpcji alkoholu. Osoby spożywające niewielkie ilości alkoholu (do 1,2 l. rocznie) oraz abstynenci najczęściej stwierdzali, że prowadzenie samochodu godzinę po spożyciu butelki piwa jest nielegalne (po 81%), najrzadziej tę opinię podzielali respondenci pijący rocznie ponad 12 l. czystego alkoholu – 38%. W badaniu ogólnopolskim dwie trzecie osób z grupy o najwyższym poziomie spożycia uważało, że mężczyzna o wadze 80 kg. w godzinę po wypiciu butelki piwa może zgodnie z prawem prowadzić samochód (odpowiedni odsetek wśród ogółu respondentów wyniósł 13%, a wśród abstynentów – 4%).

Tabela 79. Opinia na temat tego, czy w godzinę po wypiciu jednej półlitrowej butelki piwa o mocy ok. 5% mężczyzna ważący ok. 80 kg. mógłby zgodnie z polskim prawem prowadzić samochód (wśród wszystkich badanych).

		Tak	Nie	Nie wiem	Razem
Ogółem	woj. mazowieckie	14,3%	73,8%	11,9%	100%
	Polska	13,2%	74,2%	12,6%	100%
Poziom spożycia alkoholu					
Abstynenci	woj. mazowieckie	6,2%	81,1%	12,7%	100%
	Polska	4,0%	76,3%	19,7%	100%
Do 1,2 l.	woj. mazowieckie	5,0%	81,2%	13,9%	100%
	Polska	8,6%	76,5%	14,9%	100%
Powyżej 1,2 do 6 l.	woj. mazowieckie	15,3%	78,3%	6,4%	100%
	Polska	18,9%	76,1%	5,0%	100%
Powyżej 6 do 12 l.	woj. mazowieckie	24,3%	60,6%	15,1%	100%
	Polska	26,8%	65,7%	7,4%	100%
Powyżej 12 l.	woj. mazowieckie	45,3%	37,8%	16,9%	100%
	Polska	25,0%	65,4%	9,6%	100%

Respondentów pytano również o ich osobiste decyzje dotyczące kierowania samochodem po spożyciu alkoholu. Na Mazowszu zaledwie 0,8% badanych uznało maksymalnie 30 min. po spożyciu pół litra piwa za czas wystarczający do tego, aby zasiąść za kierownicą samochodu (żaden z respondentów nie uznał takiego czasu za wystarczający w przypadku wypicia dwóch lampek wina lub dużego kieliszka wódki). Respondenci najczęściej wymieniali 6 do 12 godzin jako czas, po którym zdecydowaliby się prowadzić. W odniesieniu do butelki piwa czas taki wskazało 24% badanych, dwóch lampek wina – 33%, a dużego kieliszka wódki – 32%. W badaniu ogólnopolskim również zdecydowana większość badanych uznała pół godziny za czas niewystarczający, żeby kierować autem po spożyciu jakiegokolwiek alkoholu. Podobnie jak w województwie mazowieckim najwięcej respondentów uznało 6 do 12 godzin za czas bezpieczny po spożyciu alkoholu, umożliwiającą im prowadzenie. Zadeklarowało tak 26% w przypadku piwa, 32% w przypadku wina i 29% w przypadku wódki.

Tabela 80. Postawy respondentów wobec jazdy samochodem po spożyciu alkoholu (wśród wszystkich badanych).

	Po wypiciu jednej półlitrowej butelki piwa o mocy ok. 5% wsiadł(a)by Pan(i) za kierownicę samochodu		Po wypiciu dwóch lampek wina (dwa razy po 100 ml.) wsiadł(a)by Pan(i) za kierownicę samochodu		Po wypiciu jednego dużego kieliszka (50 ml.) wódki wsiadł(a)by Pan(i) za kierownicę samochodu?	
	woj. śląskie	Polska	woj. śląskie	Polska	woj. śląskie	Polska
0-30 min	0,8%	2,6%	0,0%	2,0%	0,0%	2,9%
31-60 min	9,8%	6,5%	4,9%	2,4%	4,1%	2,5%
61-120 min	12,9%	10,9%	9,7%	6,2%	7,1%	7,8%
121 -180 min	9,4%	12,5%	6,8%	8,9%	7,7%	8,1%
Powyżej 3 godzin do 6 godzin.	21,7%	20,7%	20,6%	19,7%	19,0%	17,0%
Powyżej 6 godzin do 12 godzin.	23,6%	25,7%	32,9%	32,2%	32,3%	29,3%
Powyżej 12 godzin do 24 godzin.	1,4%	2,3%	0,6%	2,6%	3,2%	2,9%
24 godziny	19,3%	16,2%	23,0%	24,0%	23,4%	27,3%
Ponad dobę do 48 godzin.	1,1%	2,6%	1,4%	3,2%	3,2%	1,8%
Razem	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Szczególną uwagę zwrócono na kwestię ochrony młodzieży przed zagrożeniami związanymi z alkoholem poprzez utrudnianie nieletnim dostępu do produktów alkoholowych. Badani wypowiedzieli się w sprawie różnego rodzaju regulacji prawnych i działań społecznych. Ogólnie stwierdzić można, iż działania mające na celu utrudnianie dostępu młodzieży do alkoholu cieszą się dużym poparciem społecznym. Zsumowanie odpowiedzi „zdecydowanie popieram” oraz „raczej popieram” daje poparcie dla kolejnych z wyszczególnionych działań nie mniejsze niż 50%. Zauważyć można, iż największym poparciem cieszą się działania zapewniające skuteczne egzekwowanie przepisu o niesprzedawaniu alkoholu osobom niepełnoletnim. Za obowiązkiem kontroli dokumentów w przypadku młodo wyglądających klientów opowiedziało się 91% badanych, za surowszymi karami dla sprzedających – 85%, a za stosowaniem „zakupu kontrolowanego” – 82%. Najmniejszym poparciem cieszyła się natomiast idea całkowitego zakazu reklamowania napojów alkoholowych (50%) oraz podniesienia granicy wieku umożliwiającej legalny zakup napojów alkoholowych do 21 lat (63%).

W badaniu ogólnopolskim stwierdzić można podobny rozkład opinii. Największy odsetek poparcia (wyrażony sumą odpowiedzi „zdecydowanie popieram” oraz „raczej popieram”) otrzymały działania mające na celu utrudnienie dostępu do alkoholu przez kontrolę sprzedaży osobom młodo wyglądającym oraz rygorystyczną kontrolę sprzedawców. Najmniejszy procent badanych opowiedział się za zakazem reklamowania napojów alkoholowych (57%) oraz podniesieniem granicy wieku umożliwiającej legalny zakup do 21 lat (niemal 70%).

Poziom spożycia alkoholu różnicuje postawy wobec działań na rzecz utrudniania młodzieży dostępu do alkoholu. Zazwyczaj osoby z grupy o największym poziomie spożycia nastawione są mniej restryktywnie i mniej są skłonne popierać idee proponowanych rozwiązań prawnych czy działań społecznych. Najwyraźniejsza różnica zarysowała się

w przypadku stosunku do podniesienia granicy wieku umożliwiającej legalny zakup alkoholu. Podczas gdy 85% mazowieckich abstynentów wyraziło poparcie dla takiej inicjatywy, podobnego zdania był co piąty respondent spożywający ponad 12 l. czystego alkoholu rocznie (21%). W skali ogólnopolskiej wystąpiła podobna tendencja – osoby nie spożywające alkoholu lub jedynie niewielkie jego ilości częściej opowiadały się za działaniami społecznymi i prawnymi w omawianym zakresie. Szczegółowy rozkład opinii przedstawia Tabela 81.

Tabela 81. Stosunek badanych do rozwiązań prawnych mających zapobiegać spożywaniu alkoholu przez młodzież.

	Poziom spożycia alkoholu											
	RAZEM		Abstynenci		Do 1,2 l.		Powyżej 1,2 do 6 l.		Powyżej 6 do 12 l.		Powyżej 12 l.	
	woj. mazowieckie	Polska	woj. mazowieckie	Polska	woj. mazowieckie	Polska	woj. mazowieckie	Polska	woj. mazowieckie	Polska	woj. mazowieckie	Polska
Podniesienie granicy wieku umożliwiającej legalny zakup napojów alkoholowych z 18 do 21 lat, tak jak to jest w USA												
Zdecydowanie popieram	37,1%	39,1%	59,1%	56,4%	43,7%	48,2%	27,8%	34,4%	12,3%	20,8%	6,5%	22,5%
Raczej popieram	26,3%	30,3%	26,3%	27,1%	29,9%	27,8%	36,0%	31,7%	42,5%	36,7%	14,7%	31,5%
Raczej nie popieram	24,2%	19,7%	8,4%	9,7%	17,8%	17,2%	22,6%	22,8%	36,5%	23,1%	47,0%	28,9%
Zdecydowanie nie popieram	6,4%	6,7%	1,0%	2,0%	2,9%	3,4%	11,4%	8,5%	8,6%	11,7%	17,8%	12,4%
Trudno powiedzieć	6,1%	4,3%	5,1%	4,8%	5,7%	3,4%	2,2%	2,6%	0,0%	7,7%	14,0%	4,7%
Wprowadzenie obowiązku kontroli przez sprzedającego napoje alkoholowe, dokumentów potwierdzających pełnoletność młodo wyglądających klientów.												
Zdecydowanie popieram	56,5%	65,0%	68,4%	63,2%	65,8%	72,9%	55,7%	69,0%	56,9%	56,7%	40,3%	47,1%
Raczej popieram	34,9%	28,7%	25,4%	28,2%	31,1%	23,4%	36,8%	24,6%	30,7%	36,5%	36,3%	40,5%
Raczej nie popieram	3,6%	2,9%	1,8%	1,2%	2,1%	2,5%	7,6%	3,2%	12,4%	4,5%	17,6%	4,6%
Zdecydowanie nie popieram	2,4%	0,9%	0,6%	0,6%	0,0%	0,0%	0,0%	1,5%	0,0%	0,0%	5,9%	4,9%
Trudno powiedzieć	2,6%	2,4%	3,8%	6,9%	1,0%	1,2%	0,0%	1,7%	0,0%	2,4%	0,0%	2,9%
Wprowadzenie kontroli punktów sprzedaży alkoholu wykorzystującej tak zwany „zakup kontrolowany”, czyli próbę kupna alkoholu przez osobę niepełnoletnią (np. 17-latką), która dokonuje tego w obecności nie umundurowanego funkcjonariusza policji; jeśli próba zakupu będzie udana, będzie to podstawą do cofnięcia zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych												
Zdecydowanie popieram	46,8%	54,3%	61,6%	57,9%	57,9%	60,3%	51,5%	58,3%	45,5%	49,2%	27,4%	41,1%
Raczej popieram	34,9%	29,8%	28,6%	24,8%	29,9%	27,2%	37,7%	27,0%	31,5%	32,6%	36,3%	34,7%
Raczej nie popieram	10,4%	7,8%	4,4%	5,8%	6,8%	4,1%	8,9%	9,2%	16,4%	9,1%	23,8%	16,5%
Zdecydowanie nie popieram	3,0%	3,5%	1,7%	1,6%	0,3%	4,5%	0,0%	2,6%	3,5%	5,2%	5,9%	6,0%
Trudno powiedzieć	4,8%	4,6%	3,8%	10,0%	5,2%	3,9%	2,0%	2,9%	3,1%	4,0%	6,5%	1,6%
Prowadzenie kampanii społecznych adresowanych do świadków sprzedaży alkoholu nieletnim, zachęcających do sprzeciwu i podejmowania interwencji.												

		Poziom spożycia alkoholu											
Zdecydowanie popieram	34,4%	47,0%	62,5%	54,1%	49,3%	52,8%	43,0%	47,5%	40,0%	35,1%	24,6%	33,4%	
Raczej popieram	45,4%	38,7%	25,3%	32,7%	37,8%	35,5%	45,6%	37,7%	48,6%	48,8%	19,5%	45,3%	
Raczej nie popieram	13,1%	7,0%	4,8%	3,6%	5,2%	4,5%	5,7%	8,8%	8,3%	8,7%	47,2%	12,1%	
Zdecydowanie nie popieram	2,6%	2,2%	1,0%	2,6%	1,5%	1,0%	1,7%	1,6%	0,0%	3,4%	5,9%	8,6%	
Trudno powiedzieć	4,5%	5,1%	6,3%	7,0%	6,2%	6,2%	4,0%	4,4%	3,1%	4,0%	2,8%	0,7%	
Wprowadzenie surowych kar dla sprzedawców i kierowników sklepów/lokali													
Zdecydowanie popieram	48,2%	56,5%	69,3%	56,7%	57,9%	62,7%	49,1%	57,9%	36,4%	55,0%	40,5%	45,1%	
Raczej popieram	36,4%	29,7%	24,8%	28,9%	33,3%	25,9%	37,9%	29,4%	45,4%	28,1%	13,5%	36,4%	
Raczej nie popieram	7,8%	7,8%	1,4%	5,1%	3,7%	7,0%	8,5%	9,3%	18,2%	9,7%	33,9%	11,6%	
Zdecydowanie nie popieram	2,1%	2,8%	0,6%	3,3%	1,8%	2,6%	3,0%	1,3%	0,0%	2,9%	5,9%	4,9%	
Trudno powiedzieć	5,5%	3,2%	3,8%	6,1%	3,3%	1,8%	1,4%	2,1%	0,0%	4,3%	6,1%	1,9%	
Wprowadzenie obowiązkowych, szkoleń dla sprzedawców, uczących jak odmawiać sprzedaży alkoholu nieletnim lub nietrzeźwym klientom													
Zdecydowanie popieram	32,2%	44,8%	55,3%	52,0%	48,4%	49,3%	40,5%	45,7%	31,2%	34,7%	24,9%	34,1%	
Raczej popieram	45,2%	34,0%	34,8%	28,6%	36,5%	33,1%	43,1%	35,2%	37,8%	36,0%	24,6%	37,4%	
Raczej nie popieram	13,7%	10,5%	2,1%	8,2%	5,8%	9,1%	12,8%	11,0%	20,7%	12,5%	23,3%	14,8%	
Zdecydowanie nie popieram	3,5%	4,2%	1,7%	2,3%	1,7%	3,1%	1,3%	4,1%	7,1%	9,2%	11,8%	7,5%	
Trudno powiedzieć	5,4%	6,5%	6,1%	8,8%	7,6%	5,3%	2,3%	4,0%	3,1%	7,7%	15,5%	6,3%	
Wprowadzenie całkowitego zakazu reklamowania napojów alkoholowych w mediach i na ulicznych plakatatach													
Zdecydowanie popieram	29,7%	31,5%	55,0%	51,3%	48,4%	37,5%	21,5%	25,0%	7,9%	19,8%	5,9%	14,9%	
Raczej popieram	20,2%	25,6%	28,4%	24,5%	17,5%	27,2%	30,5%	24,2%	43,5%	20,6%	22,7%	21,5%	
Raczej nie popieram	26,1%	27,9%	9,1%	11,5%	21,0%	25,9%	25,9%	34,7%	32,5%	36,7%	30,1%	31,1%	
Zdecydowanie nie popieram	16,0%	9,7%	1,7%	3,4%	8,0%	5,8%	20,7%	12,3%	13,0%	19,5%	41,3%	22,7%	
Trudno powiedzieć	7,9%	5,3%	5,8%	9,3%	5,1%	3,6%	1,4%	3,8%	3,1%	3,4%	0,0%	9,8%	

6.5. Postawy wobec reklam napojów alkoholowych.

Mieszkańcy województwa mazowieckiego wykazują podobną jak ogół Polaków postawę wobec reklamy napojów alkoholowych. Największy sprzeciw wzbudza reklama wódki – całkowite jej zabronienie postuluje 40% respondentów – zarówno na Mazowszu, jak i w Polsce, najmniej zwolenników ma natomiast pomysł zakazu reklamy piwa (25% w mazowieckim, 22% w Polsce). Generalnie zdecydowana większość respondentów dopuszcza możliwość reklamy napojów alkoholowych, z tym, że tylko 7% mieszkańców województwa mazowieckiego nie oczekiwałby żadnych ograniczeń w tej sprawie.

Tabela 82. Stosunek wszystkich badanych do reklamy poszczególnych rodzajów alkoholi.

	Piwo		Wino		Wódka	
	woj. mazo- wieckie	Polska	woj. mazo- wieckie	Polska	woj. mazo- wieckie	Polska
Dozwolona bez żadnych ograniczeń	15,0%	16,7%	11,3%	11,4%	7,0%	8,7%
Dozwolona z niewielkimi ograniczeniami	32,9%	32,9%	30,7%	27,9%	24,0%	18,4%
Dozwolona ze znacznymi ograniczeniami	23,2%	24,5%	25,6%	28,6%	25,2%	29,1%
Całkowicie zabroniona	24,7%	21,9%	27,7%	27,5%	39,7%	39,6%
Trudno powiedzieć	4,2%	4,0%	4,6%	4,5%	4,1%	4,3%
Razem	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Pomimo dość permissywnej postawy badanych wobec reklamy alkoholu, większość z nich dość krytycznie ocenia jej skutki. Przede wszystkim w przeważającej większości zgadzają się z tym, że: reklama przyczynia się do zwiększenia spożycia alkoholu przez młodzież (70%, wobec 76% w Polsce), powoduje obniżenie wieku osób po raz pierwszy sięgających po alkohol (66%, w Polsce – 73%) oraz ma wpływ na zwiększenie się ogólnej konsumpcji alkoholu w kraju (66%, w Polsce – 70%). Natomiast według nieco ponad połowy (58%, w Polsce – 61%) respondentów reklama przyczynia się do zwiększenia liczby osób nadużywających alkohol.

Taka postawa związana jest z poziomem wypijanego w ciągu roku alkoholu. Im więcej alkoholu wypili respondenci w ciągu ostatniego roku przed badaniem, tym częściej nie zgadzają się z negatywnym postrzeganiem konsekwencji reklam napojów alkoholowych, zaś im mniej wypili, tym częściej zgadzają się z przedstawionymi im złymi skutkami takich reklam. Dla przykładu: podczas gdy z poglądem, iż reklama alkoholu przyczynia się do zwiększenia spożycia alkoholu przez młodzież, zgadza się 79% (w Polsce – 81%) abstynentów, to wśród osób, które rocznie wypijają ponad 12 l. czystego alkoholu, podobnego zdania jest 69% (w Polsce – 58%) respondentów. Natomiast, o ile z opinią, iż reklama alkoholu przyczynia się do zwiększenia liczby osób nadużywających alkoholu, zgadza się 64% (w Polsce – 49%) ankietowanych, których łączne roczne spożycie alkoholu przekroczyło 12 l., to podobną deklarację przedstawiło 74% (w Polsce – 72%) abstynentów. Choć należy podkreślić, że zależności te nie zawsze mają charakter związków liniowych. Zależności pozostałych postaw mieszkańców województwa mazowieckiego wobec reklamy alkoholu od poziomu spożycia alkoholu przedstawia poniższa Tabela 83.

Tabela 83. Opinie badanych dotyczące reklamy alkoholu.

Poziom spożytego alkoholu													
Ogółem			Abstynenci			Do 1,2 l.		Pow. 1,2 do 6 l.		Pow. 6 do 12 l.		Pow. 12 l.	
woj. mazowieckie	Polska	woj. mazowieckie	Polska	woj. mazowieckie	Polska	woj. mazowieckie	Polska	woj. mazowieckie	Polska	woj. mazowieckie	Polska	woj. mazowieckie	Polska
Reklama powoduje obniżenie wieku osób po raz pierwszy sięgających po alkohol													
Zdecydowanie się zgadzam	33,6%	33,3%	39,2%	41,4%	38,9%	42,4%	28,7%	27,6%	32,8%	27,4%	36,2%	20,5%	20,5%
Raczej się zgadzam	32,4%	40,0%	26,8%	34,0%	29,8%	40,6%	37,9%	41,1%	29,6%	41,9%	29,2%	42,3%	42,3%
Raczej się nie zgadzam	18,0%	15,0%	12,0%	11,4%	18,0%	9,9%	18,3%	16,9%	20,1%	23,2%	16,6%	27,0%	27,0%
Zdecydowanie się nie zgadzam	8,4%	5,9%	4,2%	3,8%	5,2%	4,5%	10,4%	9,4%	11,0%	5,0%	17,9%	3,8%	3,8%
Trudno powiedzieć	7,6%	5,8%	17,9%	9,4%	8,1%	2,5%	4,8%	5,0%	6,5%	2,5%	0,0%	6,5%	6,5%
Reklama przyczynia się do zwiększenia spożycia alkoholu przez młodzież													
Zdecydowanie się zgadzam	35,3%	38,1%	37,6%	48,6%	42,8%	46,4%	29,4%	34,2%	31,5%	32,8%	44,6%	22,0%	22,0%
Raczej się zgadzam	34,5%	38,3%	41,8%	31,9%	32,0%	39,8%	41,7%	38,7%	21,0%	36,9%	24,8%	36,4%	36,4%
Raczej się nie zgadzam	17,1%	13,4%	7,2%	6,0%	13,0%	8,0%	18,3%	14,9%	29,2%	23,7%	19,3%	35,3%	35,3%
Zdecydowanie się nie zgadzam	7,4%	5,2%	2,7%	3,4%	6,9%	3,1%	7,5%	9,0%	11,0%	4,9%	11,3%	4,3%	4,3%
Trudno powiedzieć	5,7%	5,0%	10,8%	10,1%	5,3%	2,8%	3,1%	3,2%	7,3%	1,7%	0,0%	2,1%	2,1%
Reklama powoduje zwiększenie ogólnej konsumpcji alkoholu w kraju													
Zdecydowanie się zgadzam	34,5%	31,4%	35,8%	45,4%	40,5%	38,1%	27,9%	28,0%	38,2%	30,1%	42,0%	15,2%	15,2%
Raczej się zgadzam	31,2%	38,4%	34,8%	31,6%	31,3%	36,6%	34,7%	43,2%	24,0%	35,5%	22,1%	46,6%	46,6%
Raczej się nie zgadzam	18,4%	19,0%	15,8%	9,6%	11,8%	15,9%	21,1%	17,8%	22,0%	25,1%	24,8%	31,2%	31,2%
Zdecydowanie się nie zgadzam	7,5%	5,5%	2,7%	3,4%	8,0%	5,1%	7,4%	7,4%	8,5%	5,6%	9,0%	5,0%	5,0%
Trudno powiedzieć	8,4%	5,7%	11,0%	10,0%	8,5%	4,3%	8,9%	3,7%	7,3%	3,6%	2,1%	2,1%	2,1%
Reklama przyczynia się do zwiększenia liczby osób nadużywających alkoholu													
Zdecydowanie się zgadzam	29,7%	26,2%	36,7%	43,7%	39,3%	30,1%	22,0%	22,5%	24,0%	21,1%	26,7%	12,5%	12,5%
Raczej się zgadzam	28,5%	35,1%	37,2%	28,6%	26,9%	38,0%	28,6%	36,8%	20,6%	27,8%	37,4%	36,2%	36,2%
Raczej się nie zgadzam	24,5%	24,0%	12,8%	12,9%	18,4%	20,5%	31,3%	23,9%	31,6%	38,0%	19,3%	40,6%	40,6%
Zdecydowanie się nie zgadzam	9,7%	7,9%	4,9%	2,9%	7,7%	7,5%	9,9%	11,3%	16,5%	8,2%	16,6%	6,4%	6,4%
Trudno powiedzieć	7,6%	6,8%	8,5%	12,0%	7,7%	3,9%	8,2%	5,5%	7,3%	4,9%	0,0%	4,3%	4,3%

6.6. Postawy i opinie wobec przemocy w rodzinie.

Mieszkańców województwa mazowieckiego pytano również o ich postawy wobec przemocy w rodzinie. Rozkłady udzielonych przez nich odpowiedzi zawarte są w Tabeli 84. Widać w niej, że respondenci w zdecydowanej większości (90%, dla porównania w Polsce – 88%) wyrażają swój sprzeciw wobec poglądu, jakoby istniały okoliczności, które usprawiedliwiają przemoc w rodzinie. Nieco mniej (82%, wobec 77% w Polsce) jest przeciwników opinii, zgodnie z którą to kobiety są współodpowiedzialne za przemoc w rodzinie. Stwierdzenia: „Lepiej nie wtrącać się, bo można jeszcze bardziej zaszkodzić osobie pokrzywdzonej” oraz „Lepiej nie wtrącać się, bo można potem samemu mieć kłopoty” na Mazowszu raczej spotykają się ze sprzeciwem (odpowiednio 59% i 54%), podczas gdy w Polsce podzieliły badanych na dwie frakcje (każda to około 40% badanej grupy) o podobnych wielkościach. Ta dość ambiwalentna postawa mieszkańców województwa mazowieckiego nie oznacza jednak braku zdecydowanej woli niesienia pomocy ofiarom przemocy w rodzinie. Świadczy o tym poparcie trzech czwartych respondentów dla opinii, iż obowiązkiem każdego człowieka jest pomaganie takim osobom. Ta różnica może wynikać z tego, że być może ludzie raczej są gotowi odpowiadać na prośbę o pomoc osoby pokrzywdzonej, niż podejmować działania z własnej inicjatywy. Tabela 84 pokazuje, że omówione postawy ani w województwie mazowieckim, ani w Polsce nie zależą od poziomu spożycia 100% alkoholu w ciągu ostatniego roku.

Tabela 84. Opinie badanych dotyczące przemocy w rodzinie (odsetki wśród wszystkich badanych).

	Poziom spożytego alkoholu																	
	Ogółem			Abstynenci			Do 1,2 l.			Pow. 1,2 do 6 l.			Pow. 6 do 12 l.			Pow. 12 l.		
	woj. mazowieckie	Polska	woj. mazowieckie	Polska	woj. mazowieckie	Polska	woj. mazowieckie	Polska	woj. mazowieckie	Polska	woj. mazowieckie	Polska	woj. mazowieckie	Polska	woj. mazowieckie	Polska	woj. mazowieckie	Polska
Istnieją okoliczności, które usprawiedliwiają przemoc w rodzinie																		
Zdecydowanie się zgadzam	2,1%	2,3%	1,0%	2,4%	2,6%	1,9%	2,6%	2,6%	2,6%	1,2%	3,3%	2,7%	2,7%	2,7%	2,7%	2,7%	2,7%	2,7%
Raczej się zgadzam	4,8%	4,8%	1,2%	2,4%	3,1%	2,7%	7,2%	8,8%	7,2%	3,6%	4,7%	4,7%	11,4%	4,7%	4,7%	4,7%	4,7%	4,7%
Raczej się nie zgadzam	17,4%	17,6%	14,9%	18,2%	13,6%	15,3%	22,6%	17,5%	22,6%	32,1%	17,1%	17,1%	10,8%	17,1%	10,8%	27,9%	27,9%	27,9%
Zdecydowanie się nie zgadzam	72,7%	70,6%	81,0%	69,3%	76,7%	75,8%	66,4%	68,1%	66,4%	61,8%	73,9%	73,9%	68,0%	73,9%	68,0%	57,1%	57,1%	57,1%
Trudno powiedzieć	3,1%	4,7%	1,8%	7,7%	3,9%	4,3%	1,3%	3,0%	1,3%	1,3%	1,1%	1,1%	7,0%	1,1%	7,0%	7,6%	7,6%	7,6%
Bite kobiety są współodpowiedzialne za przemoc w rodzinie																		
Zdecydowanie się zgadzam	2,7%	3,5%	2,3%	4,1%	1,7%	2,9%	2,9%	1,9%	2,9%	7,1%	5,5%	5,5%	3,5%	5,5%	3,5%	3,8%	3,8%	3,8%
Raczej się zgadzam	8,0%	10,6%	7,1%	6,7%	6,7%	9,3%	8,1%	13,1%	8,1%	7,7%	8,9%	8,9%	9,5%	8,9%	9,5%	12,3%	12,3%	12,3%
Raczej się nie zgadzam	24,3%	23,5%	21,6%	21,2%	22,6%	18,6%	24,9%	25,7%	24,9%	34,2%	31,6%	31,6%	19,7%	31,6%	19,7%	28,9%	28,9%	28,9%
Zdecydowanie się nie zgadzam	57,4%	53,3%	62,9%	54,3%	61,5%	60,6%	57,1%	54,2%	57,1%	35,5%	47,3%	47,3%	61,0%	47,3%	61,0%	44,5%	44,5%	44,5%
Trudno powiedzieć	7,6%	9,0%	6,0%	13,7%	7,5%	8,6%	7,1%	5,1%	7,1%	15,5%	6,8%	6,8%	6,3%	6,8%	6,3%	10,5%	10,5%	10,5%
Lepiej nie wtrącać się, bo można jeszcze bardziej zaszkodzić osobie pokrzywdzonej																		
Zdecydowanie się zgadzam	6,5%	8,9%	8,8%	9,2%	9,4%	8,1%	0,8%	9,3%	0,8%	0,9%	6,7%	6,7%	6,2%	6,7%	6,2%	7,5%	7,5%	7,5%
Raczej się zgadzam	20,6%	27,3%	18,9%	33,6%	17,5%	25,9%	23,8%	26,1%	23,8%	29,0%	33,0%	33,0%	26,0%	33,0%	26,0%	28,8%	28,8%	28,8%
Raczej się nie zgadzam	28,1%	28,7%	17,8%	24,0%	29,0%	29,7%	29,5%	25,1%	29,5%	31,6%	28,5%	28,5%	31,3%	28,5%	31,3%	39,3%	39,3%	39,3%
Zdecydowanie się nie zgadzam	30,9%	20,3%	24,4%	16,3%	34,2%	19,8%	37,5%	29,0%	37,5%	20,6%	21,7%	21,7%	18,8%	21,7%	18,8%	10,1%	10,1%	10,1%
Trudno powiedzieć	13,9%	14,8%	30,2%	16,9%	9,9%	16,5%	8,5%	10,4%	8,5%	17,8%	10,3%	10,3%	17,7%	10,3%	17,7%	14,4%	14,4%	14,4%
Lepiej nie wtrącać się, bo można potem samemu mieć kłopoty																		
Zdecydowanie się zgadzam	11,3%	10,6%	13,1%	11,6%	13,6%	11,6%	7,6%	10,0%	7,6%	7,0%	10,4%	10,4%	12,5%	10,4%	12,5%	4,8%	4,8%	4,8%
Raczej się zgadzam	22,7%	33,2%	23,6%	38,6%	22,0%	34,2%	17,6%	28,5%	17,6%	30,8%	37,2%	37,2%	33,2%	37,2%	33,2%	40,5%	40,5%	40,5%
Raczej się nie zgadzam	25,8%	25,1%	15,4%	19,7%	25,7%	25,2%	33,5%	26,2%	33,5%	27,2%	20,6%	20,6%	17,1%	20,6%	17,1%	30,7%	30,7%	30,7%
Zdecydowanie się nie zgadzam	28,3%	18,4%	23,1%	14,9%	31,2%	15,9%	33,6%	26,0%	33,6%	20,5%	21,0%	21,0%	15,9%	21,0%	15,9%	11,5%	11,5%	11,5%

Trudno powiedzieć	11,9%	12,8%	24,8%	15,1%	7,5%	13,1%	7,6%	9,2%	14,5%	10,9%	21,3%	12,5%
Pomaganie ofiarom przemocy w rodzinie jest obowiązkiem każdego człowieka												
Zdecydowanie się zgadzam	38,0%	32,0%	35,0%	33,7%	44,2%	35,7%	39,1%	32,6%	28,1%	34,3%	27,5%	19,5%
Raczej się zgadzam	38,0%	46,1%	39,2%	42,5%	36,9%	44,8%	34,7%	49,4%	41,1%	41,3%	42,4%	46,7%
Raczej się nie zgadzam	6,9%	7,3%	5,7%	5,2%	3,6%	6,3%	9,9%	7,7%	11,4%	8,2%	4,6%	13,7%
Zdecydowanie się nie zgadzam	7,0%	2,9%	4,5%	3,9%	10,4%	2,1%	6,4%	2,1%	2,5%	2,8%	8,5%	4,2%
Trudno powiedzieć	10,2%	11,7%	15,6%	14,7%	4,9%	11,0%	10,0%	8,2%	16,9%	13,3%	16,9%	15,9%

6.7. Poszukiwanie pomocy w instytucjach społecznych.

W zdecydowanej większości respondenci nie deklaruwali korzystania pomocy w sprawach związanych z uzależnieniami i patologiami społecznymi. Niespełna 7% respondentów z województwa mazowieckiego przyznało, że zwracało się o pomoc w kwestii problemów alkoholowych. Do szukania pomocy w przypadku problemów narkomanii i przemocy w rodzinie przyznało się odpowiednio 1,2% i 3,6%. W skali całego kraju z pomocy w związku z problemami alkoholowymi korzystało niespełna 3% badanych. Ze względu na małą liczbę respondentów deklarujących korzystanie ze specjalistycznej pomocy niemożliwe jest dokonywanie znaczących porównań między lokalną a ogólnopolską edycją badania, a także w grupach wyróżnionych ze względu na poziom spożycia alkoholu.

Tabela 85. Korzystanie przez badanego w ciągu ostatnich 12 miesięcy ze specjalistycznej pomocy z zakresu przeciwdziałania patologiom społecznym dotyczącym (odsetki wśród wszystkich badanych).

	Poziom spożytego alkoholu											
	Ogółem		Abstynenci		Do 1,2 l.		Powyżej 1,2 do 6 l.		Powyżej 6 do 12 l.		Powyżej 12 l.	
	woj. mazo- wieckie	Polska	woj. mazo- wieckie	Polska	woj. mazo- wieckie	Polska	woj. mazo- wieckie	Polska	woj. mazo- wieckie	Polska	woj. mazo- wieckie	Polska
Problemów alkoholowych												
Tak	6,9%	2,6%	15,0%	2,4%	6,8%	2,6%	4,3%	2,8%	5,1%	1,6%	7,5%	4,5%
Nie	93,0%	96,7%	85,0%	95,5%	93,2%	97,0%	95,3%	96,9%	94,9%	98,4%	92,5%	95,5%
Nie pamiętam / trudno powiedzieć	0,1%	0,6%	0,0%	2,1%	0,0%	0,3%	0,4%	0,3%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Problemów narkomanii												
Tak	1,2%	0,3%	4,0%	0,5%	0,6%	0,3%	0,4%	0,0%	2,8%	1,7%	0,0%	0,0%
Nie	98,8%	99,5%	96,0%	98,8%	99,4%	99,7%	99,6%	100,0%	97,2%	98,3%	100,0%	100,0%
Nie pamiętam / trudno powiedzieć	0,0%	0,2%	0,0%	0,7%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Przemocy w rodzinie												
Tak	3,6%	1,2%	10,2%	0,9%	3,0%	1,6%	4,2%	1,5%	0,0%	0,0%	0,0%	1,1%
Nie	96,4%	98,5%	89,8%	98,4%	97,0%	98,0%	95,8%	98,5%	100,0%	100,0%	100,0%	98,9%
Nie pamiętam / trudno powiedzieć	0,0%	0,3%	0,0%	0,7%	0,0%	0,3%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%

6.8. Znajomość i ocena skuteczności różnych instytucji społecznych.

Instytucje społeczne odgrywają istotną rolę w udzielaniu pomocy osobom z problemami alkoholowymi oraz ofiarom przemocy w rodzinie. W tym rozdziale przedstawione zostaną opinie dotyczące skuteczności tych instytucji oraz stopień rozpowszechnienia ich znajomości w społeczeństwie. W odniesieniu do problemów alkoholowych rozważone zostaną następujące kwestie: czy badani wiedzieliby, gdzie szukać pomocy w przypadku wystąpienia w rodzinie problemów związanych z alkoholem; o jakich instytucjach zajmujących się pomocą w zakresie problemów alkoholowych słyszeli i z jakimi kontaktowali się oraz jak oceniają skuteczność prowadzonych działań. W przypadku zaś

przemocy w rodzinie uwaga zostanie skupiona na ocenie efektywności działań różnych służb i organizacji.

W województwie mazowieckim dwie trzecie badanych stwierdziło, iż w przypadku problemów z alkoholem kogoś ze swoich bliskich wiedziałby, gdzie szukać pomocy (suma odpowiedzi „raczej tak” i „zdecydowanie tak”). Podobnie w skali całego kraju – taką wiedzę zadeklarowało 65% badanych. Wśród respondentów z Mazowsza osoby pijące najwięcej – ponad 12 l. czystego alkoholu rocznie najczęściej wiedziałyby, gdzie szukać pomocy dla bliskich (72%). W badaniu ogólnopolskim grupę o największej świadomości miejsc, gdzie udzielana jest pomoc, stanowiły osoby konsumujące od 6 do 12 l. czystego alkoholu rocznie, z których ponad trzy czwarte zdecydowanie lub raczej wiedziałyby, gdzie szukać pomocy dla osoby mającej problemy z alkoholem. Najmniejszy zaś odsetek osób deklarujących taką wiedzę wystąpił wśród abstynentów (53% na Mazowszu i 55% w całej Polsce).

Tabela 86. Opinie i postawy dotyczące spożywania alkoholu wg poziomu spożycia alkoholu.

	Poziom spożycia alkoholu											
	RAZEM		Abstynenci		Do 1,2 l.		Pow. 1,2 do 6 l.		Powyżej 6 do 12 l.		Powyżej 12 l.	
	woj. mazowieckie	Polska	woj. mazowieckie	Polska	woj. mazowieckie	Polska	woj. mazowieckie	Polska	woj. mazowieckie	Polska	woj. mazowieckie	Polska
Gdyby ktoś z moich bliskich miał problemy z alkoholem wiedziałbym gdzie szukać pomocy.												
Zdecydowanie tak	26,3%	25,5%	20,2%	19,3%	27,0%	30,7%	22,1%	24,6%	36,3%	32,9%	41,5%	16,7%
Raczej tak	39,9%	39,4%	33,2%	35,6%	42,2%	37,4%	41,6%	44,0%	32,6%	42,6%	30,8%	40,2%
Raczej nie	18,8%	19,5%	20,0%	23,7%	16,8%	20,0%	20,3%	14,9%	21,2%	16,9%	14,7%	28,3%
Zdecydowanie nie	5,2%	6,8%	14,1%	7,2%	3,7%	5,7%	4,5%	10,0%	0,9%	2,8%	5,9%	4,3%
Nie wiem/trudno powiedzieć	9,9%	8,9%	12,4%	14,3%	10,2%	6,2%	11,5%	6,4%	9,0%	4,8%	7,0%	10,5%

Respondenci byli również pytani o znajomość oraz korzystanie z pomocy oferowanej przez różne instytucje, organizacje i przedsięwzięcia mające na celu rozwiązywanie problemów alkoholowych. Ze względu na niewielką liczbę respondentów deklarujących, iż kontaktowali się z wyżej wymienionymi placówkami, podawane będą tylko dane dotyczące znajomości instytucji i organizacji udzielających pomocy w problemach alkoholowych (bez rozróżnienia, czy respondent korzystał z nich, czy też nie). Badanie przeprowadzone w woj. mazowieckim wykazało, iż rozpoznawalność instytucji pomocowych jest różna (suma odpowiedzi „słyszałem i kontaktowałem się” oraz „słyszałem, ale nie kontaktowałem się” waha się od 36% do 91%). Największy odsetek badanych słyszał o grupach Anonimowych Alkoholików, najmniej rozpowszechniona była natomiast znajomość Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

W skali całego kraju znajomość instytucji i organizacji zajmujących się rozwiązywaniem problemów alkoholowych waha się między 30% a 90%. Najczęściej i najrzadziej rozpoznawane instytucje są takie same jak w badaniu mazowieckim. O Grupach Anonimowych Alkoholików słyszało (bez względu na to, czy kontaktowało się z nimi, czy

też nie) 90% badanych, natomiast o świetlicach socjoterapeutycznych dla dzieci oraz Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych – niespełna co trzeci badany.

Szczegółowy rozkład odpowiedzi na pytanie o znajomość i kontaktowanie się z instytucjami i organizacjami mającymi na celu rozwiązywanie problemów alkoholowych w podziale na grupy wyróżnione ze względu na ilość spożywanego alkoholu przedstawia Tabela 87.

Tabela 87. Znajomość ze strony badanego instytucji zajmujących się problemami alkoholizmu oraz kontaktowanie się z nimi (odsetki wśród wszystkich badanych).

	Poziom spożytego alkoholu											
	Ogółem		Abstynenci		Do 1,2 l.		Pow. 1,2 do 6 l.		Pow. 6 do 12 l.		Powyżej 12 l.	
	woj. mazowieckie	Polska	woj. mazowieckie	Polska	woj. mazowieckie	Polska	woj. mazowieckie	Polska	woj. mazowieckie	Polska	woj. mazowieckie	Polska
Punkty informacyjno-konsultacyjne dla osób z problemami alkoholowymi												
Słyszałem i kontaktowałem się	5,1%	2,7%	4,2%	5,0%	6,0%	2,4%	3,3%	2,4%	6,3%	2,4%	8,2%	1,1%
Słyszałem, ale nie kontaktowałem się	55,9%	56,9%	40,8%	47,8%	59,9%	55,3%	66,7%	57,5%	52,4%	63,6%	58,9%	62,9%
Nie słyszałem	39,0%	40,4%	54,9%	47,2%	34,2%	42,2%	30,1%	40,0%	41,3%	34,1%	32,9%	36,0%
Grupy Anonimowych Alkoholików												
Słyszałem i kontaktowałem się	3,1%	3,2%	4,2%	4,2%	2,9%	2,6%	2,4%	3,9%	4,2%	2,8%	5,5%	4,3%
Słyszałem, ale nie kontaktowałem się	88,1%	86,4%	65,6%	74,7%	89,7%	86,6%	92,6%	90,2%	90,4%	93,4%	90,9%	86,2%
Nie słyszałem	8,8%	10,4%	30,2%	21,1%	7,4%	10,8%	5,0%	5,9%	5,5%	3,8%	3,6%	9,6%
Kluby Abstynenckie												
Słyszałem i kontaktowałem się	2,7%	1,3%	2,3%	2,1%	3,1%	1,5%	2,1%	0,7%	3,1%	1,2%	5,5%	3,2%
Słyszałem, ale nie kontaktowałem się	65,8%	66,5%	48,3%	62,5%	67,0%	66,3%	70,2%	66,1%	60,6%	73,9%	76,4%	77,9%
Nie słyszałem	31,6%	32,2%	49,4%	35,4%	29,9%	32,2%	27,8%	33,2%	36,4%	24,9%	18,1%	18,9%
„Niebieska linia” – ogólnopolski lub lokalny system pomocy ofiarom												
Słyszałem i kontaktowałem się	2,2%	1,2%	1,2%	1,3%	2,9%	1,3%	2,8%	1,1%	0,0%	1,2%	3,7%	1,1%
Słyszałem, ale nie kontaktowałem się	64,8%	61,8%	49,1%	54,7%	66,6%	65,1%	67,8%	65,8%	63,0%	66,9%	71,3%	53,7%
Nie słyszałem	33,0%	37,0%	49,7%	44,1%	30,5%	33,6%	29,3%	33,1%	37,0%	31,9%	25,0%	45,2%
Świetlica socjoterapeutyczna dla dzieci												
Słyszałem i kontaktowałem się	2,1%	1,3%	0,0%	0,7%	3,1%	1,5%	2,4%	1,8%	0,0%	0,0%	3,7%	1,1%
Słyszałem, ale nie kontaktowałem się	35,8%	29,6%	31,8%	33,6%	38,1%	34,8%	33,8%	24,1%	39,2%	31,7%	31,9%	29,4%
Nie słyszałem	62,1%	69,1%	68,2%	65,7%	58,9%	63,7%	63,8%	74,0%	60,8%	68,3%	64,5%	69,5%
Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych												
Słyszałem i kontaktowałem się	1,0%	0,7%	0,0%	0,0%	0,8%	1,3%	2,8%	0,7%	0,0%	1,2%	0,0%	1,1%

	Poziom spożytego alkoholu											
Słyszałem, ale nie kontaktowałem się	37,9%	37,5%	37,6%	37,2%	38,4%	38,6%	37,6%	40,4%	37,7%	34,9%	51,6%	39,9%
Nie słyszałem	61,1%	61,7%	62,4%	62,8%	60,9%	60,1%	59,5%	58,9%	62,3%	63,9%	48,4%	59,0%
Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych												
Słyszałem i kontaktowałem się	2,5%	0,7%	4,2%	0,9%	2,9%	0,6%	3,5%	0,4%	0,0%	0,0%	0,0%	2,1%
Słyszałem, ale nie kontaktowałem się	33,9%	29,1%	38,5%	28,9%	35,0%	32,1%	30,2%	26,3%	31,0%	31,9%	37,5%	26,7%
Nie słyszałem	63,6%	70,2%	57,2%	70,1%	62,1%	67,3%	66,3%	73,4%	69,0%	68,1%	62,5%	71,2%
Placówka odwykowa												
Słyszałem i kontaktowałem się	3,6%	2,5%	4,2%	3,0%	3,6%	1,7%	2,4%	2,1%	3,0%	4,0%	8,2%	5,2%
Słyszałem, ale nie kontaktowałem się	81,8%	73,8%	69,8%	65,6%	84,1%	77,6%	82,7%	74,7%	81,8%	81,1%	82,4%	73,0%
Nie słyszałem	14,6%	23,7%	25,9%	31,4%	12,3%	20,8%	14,9%	23,2%	15,2%	15,0%	9,4%	21,8%

Oceniając efektywność działania różnych instytucji i organizacji niosących pomoc w problemach alkoholowych, znaczący odsetek badanych Mazowszan (39%) nie potrafił ocenić, czy w ostatnich latach wzrosła skuteczność leczenia osób uzależnionych od alkoholu, a dalsze 32% uznało, iż nastąpiło zwiększenie skuteczności leczenia (łącznie odpowiedzi „zdecydowanie tak” oraz „raczej tak”). W grupach wyróżnionych ze względu na poziom spożywanego rocznie alkoholu osoby pijące najwięcej – ponad 12 l. czystego alkoholu rocznie najczęściej wyrażały przekonanie, że w ostatnich latach wzrosła skuteczność leczenia osób uzależnionych od alkoholu (42%), najrzadziej tę opinię podzielali abstynenci (28%).

W skali całego kraju podobny odsetek respondentów (niemal 40%) nie potrafił ocenić, czy nastąpił wzrost skuteczności leczenia uzależnionych od alkoholu, a co trzeci respondent dostrzegł w tej kwestii poprawę. Najczęściej pozytywnie opiniowały efektywność leczenia osoby konsumujące rocznie między 1,2 a 6 l. czystego alkoholu (41%).

Tabela 88. Opinie i postawy dotyczące spożywania alkoholu wg poziomu spożycia alkoholu.

	Poziom spożycia alkoholu											
	RAZEM		Abstynenci		Do 1,2 l.		Pow. 1,2 do 6 l.		Powyżej 6 do 12 l.		Powyżej 12 l.	
	woj. mazowieckie	Polska	woj. mazowieckie	Polska	woj. mazowieckie	Polska	woj. mazowieckie	Polska	woj. mazowieckie	Polska	woj. mazowieckie	Polska
W ostatnich latach wzrosła skuteczność leczenia osób uzależnionych od alkoholu.												
Zdecydowanie tak	4,7%	8,6%	0,0%	9,1%	6,5%	10,8%	3,1%	9,6%	16,0%	6,0%	2,2%	3,3%
Raczej tak	27,7%	24,8%	28,2%	19,7%	24,7%	25,4%	28,4%	30,9%	20,8%	31,1%	39,9%	25,9%
Raczej nie	22,1%	21,7%	16,9%	17,8%	27,6%	22,2%	22,7%	19,9%	18,6%	25,4%	9,6%	26,5%
Zdecydowanie nie	6,5%	5,9%	4,0%	4,4%	3,2%	5,0%	7,5%	6,4%	13,4%	4,6%	13,8%	7,3%
Nie wiem/trudno powiedzieć	39,0%	39,0%	50,9%	48,9%	38,0%	36,6%	38,4%	33,1%	31,2%	33,0%	34,5%	36,9%

Skuteczność pomocy ofiarom przemocy w rodzinie oceniano w odniesieniu do policji, pomocy społecznej oraz organizacji pozarządowych. Ze stwierdzeniem, że osoby cierpiące przemoc domową mogą liczyć na pomoc danej instytucji, najczęściej zgadzano się w przypadku policji (50% – suma odpowiedzi „zdecydowanie tak” i „raczej tak”) oraz pomocy społecznej (49%), a zdecydowanie rzadziej w przypadku organizacji pozarządowych (38%). W badaniu ogólnopolskim podobnie – ankietowani najczęściej wyrażali zaufanie do policji (57%), a w dalszej kolejności do pomocy społecznej (49%) oraz organizacji pozarządowych (29%).

Poziom spożywanego rocznie alkoholu w niewielkim stopniu różnicował deklarowane przekonanie o skuteczności działań instytucji zajmujących się przemocą w rodzinie. Ogólnie można stwierdzić, iż osoby konsumujące rocznie do 1,2 l. czystego alkoholu oraz pomiędzy 6 l. a 12 l. czystego alkoholu częściej niż pozostali wykazują zaufanie do tych instytucji.

Dla porównania – w całej Polsce ze stwierdzeniem, że w miejscowości respondenta ofiary przemocy w rodzinie mogą liczyć na skuteczną pomoc ze strony policji oraz pomocy społecznej – zdecydowanie lub raczej zgodziło się po ok. 38% respondentów spożywających ponad 12 l. czystego alkoholu rocznie. W przypadku organizacji pozarządowych odsetek ten wyniósł 23%.

Tabela 89. Ocena poziomu skuteczności pomocy ze strony instytucji społecznych dla ofiar przemocy w rodzinie (odsetki wśród wszystkich badanych).

	Poziom spożytego alkoholu											
	Ogółem		Abstynenci		Do 1,2 l.		Pow. 1,2 do 6 l.		Pow. 6 do 12 l.		Powyżej 12 l.	
	woj. mazowieckie	Polska	woj. mazowieckie	Polska	woj. mazowieckie	Polska	woj. mazowieckie	Polska	woj. mazowieckie	Polska	woj. mazowieckie	Polska
policji												
Zdecydowanie się zgadzam	12,2%	13,0%	16,3%	16,0%	16,2%	13,7%	10,3%	15,6%	11,7%	6,3%	3,7%	7,1%
Raczej się zgadzam	37,8%	44,0%	28,7%	46,6%	42,4%	49,7%	32,3%	39,7%	45,2%	45,2%	46,5%	30,4%
Raczej się nie zgadzam	23,7%	18,7%	30,0%	11,8%	15,4%	17,2%	33,8%	21,5%	18,8%	24,3%	15,4%	31,2%
Zdecydowanie się nie zgadzam	8,8%	7,4%	6,0%	5,0%	7,8%	4,6%	9,8%	9,2%	10,1%	12,9%	13,8%	8,4%
Trudno powiedzieć	17,6%	16,9%	19,0%	20,6%	18,2%	14,8%	13,8%	14,0%	14,2%	11,3%	20,7%	22,8%
pomocy społecznej												
Zdecydowanie się zgadzam	8,9%	8,3%	13,7%	10,6%	14,1%	11,2%	4,1%	7,7%	4,0%	1,2%	2,7%	4,4%
Raczej się zgadzam	39,8%	40,8%	31,7%	42,4%	44,7%	43,6%	36,0%	44,5%	47,4%	47,1%	38,5%	33,6%
Raczej się nie zgadzam	22,6%	20,6%	30,2%	16,1%	11,3%	19,5%	30,1%	21,9%	23,2%	23,3%	29,1%	29,0%
Zdecydowanie się nie zgadzam	5,5%	6,6%	2,8%	2,5%	7,6%	6,9%	5,0%	5,7%	2,9%	12,3%	6,3%	5,9%
Trudno powiedzieć	23,3%	23,7%	21,6%	28,4%	22,3%	18,9%	24,8%	20,2%	22,6%	16,1%	23,5%	27,1%
organizacji pozarządowych												
Zdecydowanie się zgadzam	6,2%	5,5%	9,6%	5,4%	8,9%	7,8%	3,4%	4,5%	3,8%	2,7%	6,1%	4,5%

Raczej się zgadzam	31,7%	23,9%	27,5%	26,3%	35,5%	26,5%	30,2%	24,4%	39,8%	18,9%	27,3%	18,6%
Raczej się nie zgadzam	23,3%	22,2%	30,8%	20,7%	14,4%	20,4%	28,2%	22,6%	26,0%	34,0%	22,8%	27,2%
Zdecydowanie się nie zgadzam	9,2%	10,3%	9,1%	6,1%	9,7%	8,9%	9,2%	14,4%	5,8%	11,8%	13,4%	11,7%
Trudno powiedzieć	29,7%	38,0%	23,0%	41,5%	31,4%	36,4%	29,0%	34,2%	24,6%	32,6%	30,3%	38,0%

